

180.630

OSZK

BAR SÁNYI ZSOLT

A

TÜNDÉR-
KIRÁLYNŐ

Harsányi Andrásnak

Országos Széchényi Könyvtár

HARSÁNYI ZSOLT

A TÜNDÉRKIRÁLYNŐ

REGÉNY

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST,
SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET R.-T.
KIADÁSA

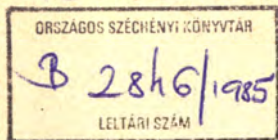
Fenntartunk minden jogot, a fordítás, színpadra alkalmazás és
filmesítés jogát is.

Copyright by Singer és Wolfner Rt., Budapest, 1934.

Országos Széchényi Könyvtár

180 630

Budapesti Hírlap nyomdája.

I.

Ültek ketten az asztal mellett, apa és fia. Szemközt ültek egymással, a szobában mélán ketyegett a csend. Az apa keresztretjtvénnyel foglalkozott, a fiú egy matematikai feladattal. A vacsorán túl voltak már, Ásóné rég leszedte az asztalt és hazament a hóstyára, ahol lakott. Az asztalon nem volt terítő, mert a terítő puhasága nem alkalmas arra, hogy írjanak rajta. Az író kéznek jobban esik a meztelen asztallap.

Két férfifej hajolt az asztal fölé, két annyira hasonló és mégis annyira különböző. Egy ötvenéves férfi feje és egy tizennyolcévesé. Ugyanaz az anyag adta a menyei szobrász mindkét művét, de mintha ez a szobrász két különböző felfogással akarta volna mindegyik fejet megmintázni. Az apáé érdekes fej volt, sötétbarna hajú, kerekített állú. A fiúé ugyanaz a típus, de világosabb a haja, inkább szőkébe hajló. S az álla nem olyan kerek, hanem szegletesebben ívelt. De a főkülönbséget tekintetük mutatta. Azt gondolhatta volna a kettejük tekintetét összehasonlító figyelem, hogy ebben a két arcban valami szélsőes ötlet orvul elcserélte a két szempárt. Az apa nézése volt a tizennyolcéves tekintet: valami örökké

gyermekes, bizakodó, derűs benyomás lakott benne, valami kedvesen könnyelmű mosolya az olyan ifjúságnak, amely nem az életkoré, hanem a lelki alkaté. S a fiú tekintetében ott merengett a férfi, a komoly meggondoltság, a józan erő, valami korához nem illő, tapasztalt nyugalom. De olyan különbség volt ez, amelyet csak figyelmesebb szemlélet vehet észre. Egyébként a két arc meglepően hű mása volt egymásnak. A fiú annyira hasonlított apjához, hogy alig volt két esztendő annakidején a gyerek, mikor pesztonkája sétáltatta az utcán, s egy ismerős úriember megállt.

— Nem a Szepezdy Barna gyereke ez?

— De igen, — felelte a pesztonka, — a kis Szepezdy Pali.

Volt valami olyan jellemző a kisfiú koponyájának tatár formájában, fejhordozásában, egész testi habitusában, amiről hangosan kiáltott a Szepezdy-nemzetség. S ahogy a gyermek növekedett, még talán ez a hasonlatosság is nőtt vele.

Most tehát ott ült egymással szemközt a két Szepezdy: az ötvenéves Szepezdy Barna és a tizennyolcéves Szepezdy Pál. Hogy hasonlóságuk még szembe-tűnőbb legyen, egyforma ruhát viseltek. Bár nem ilyen célból. Hanem mert kedvezményes áru ruhaszövetet vadásztak fel valahol, két ruhára valót vásároltak belőle és megcsináltatták Pavlavszyk urammal, Dombújvárnak nem ugyan első, hanem rangban második szabójával. Az apa ugyan harcolt egy darabig, hogy Leinerhez menjenek, az első szabóhoz. Minden rendes ember ott dolgoztat, főispántól kezdve törvénytörő elnökig. De a fiú csökönyösen kitartott

Pavlavszyk mellett, mert az harminc pengővel olcsóbban csinált egy rend ruhát és nem fintorgatta az orrát, ha nem tőle vették a szövetet, hanem az anyagot is, meg az úgynevezett „cúgehőr“ nevezetű bélés-holmit és egyebet is készen hozták neki. Harminc pengő pedig komoly tétel egy nyugalmazott huszár-örnagyhavi számvetésében, ha ahhoz nincs más pótlás, mint amit fia, osztálytársak magánoktatásával keres.

A keresztrejtvényen működő apa felnézett. Fiát kémlelte, aki mélyen elmerült a maga matematikai képletébe. Habozott, hogy megszólítsa-e. A haszon-talansággal foglalkozó restelli zavarni a komoly munkába mélyedettet. De a fiú megérezte magán a pillantást. Felnézett ő is.

— Megakadtál valamin, apa?

A nyugalmazott örnagy mohón kapott rajta, hogy beszélhet.

— Valami zavar van itten. Azt mondja, hogy függőleges ötös: francia forradalmi vezérférfi család-neve. Öt betű. Ez nem lehet más, mint Marat. De ez nem jön ki az Istennek se. Mert ha megfejtem a víz-szintéseket, akkor a francia forradalmi vezérférfi első betűje nem lehet más, mint rö betű. Már most van-e olyan francia forradalmi vezérférfi, akinek családi neve öt betűből áll és rövel kezdődik?

Szepezdy Pali gondolkozott egy pillanatig, két pillanataig, aztán megrázta a fejét.

— Olyat nem tudok. Mutasd csak azt a rejtvényt.

Az apa áttolta a napilapból kiszakított ujságpapírdarabot a fiának. A fiú tanulmányozta egy da-

rabig a rejtvényt, aztán ráncolt homloka kiderült. Elmosolyodott.

— Az is nagy ló volt, aki ezt a rejtvényt csinálta. Tudod, mi ez a megfejtés? „Robes“. Ha a többit megfejted, ez jön ki. Az a jámbor ember, aki a rejtvényt csinálta, azt hitte, hogy Robespierrennek Robes a családneve és Pierre a keresztnéve. Kitünő.

Visszatolta a rejtvényt és megint nekifogott a matematikának. De még visszamosolygott a mulatságos tudatlanságra. Ahogy az alfákat és köbgyökejeleket rózta a papirosra, még nevetve megcsóválta a fejét.

— Robes. Remek.

De egy pillanat múlva már megint benneélt a maga tudományos problémájában, amely láthatóan szerfölött érdekelte. Az apát azoban nem érdekelte semmi. A keresztrejtvénnel most már készen volt. Tanácstalanul izgett-mozgott a széken. Felkelt, tett egy pár lépést a szobában. Megint visszaült a székre. Dobolt ujjaival az asztalon. Odahúzott fia könyvei közül egyet, felütötte. A magyar irodalomtörténet tankönyve volt ez. Kezdte olvasni. Bajza, Aurórkör. Azonnal megúnta. Becsukta a könyvet, eltolta. Akkor kitalálta, hogyha cigarettát sodor magának, azzal is eltelik valami kis idő. Előszedte kis pohos ezüstszelencéjét, amelyben dohány szőkéllett, s felette néhány cigarettapapiros. Nagy műértelemmel bele-nyúlt, és pedig csak félkeze ujjaival. Mert mesteri módon tudott cigarettát sodorni. Katonakorában úgy szokta volt, hogy nem is hordott tárcát, hanem a dohányt meg a papirost egyszerűen a jobboldali attilazsebében tartotta. Vágtató lovon benyúlt félkézzel az

attila-zsebbe és kezét készre sodort cigarettával húzta ki onnan. Csak végig kellett nyalni a papír peremét. És ugyancsak vágató lovon boszorkányos ügyességgel tudott rágyújtani.

Most nem ült vágató lovon Szepezdy Barna. Az unalom lomha küllőjén ült, amely nem vitte sehova. Megsodorta a cigarettát, rágyújtott, és megint csak nem volt mit csinálnia. Egyet tehetett volna: felcsavarni a rádiót. De azt restellte volna most, mikor fia egy láthatóan nehéz matematikai feladatba merült és a hangos rádiózás bizonyára zavarta volna. Felkelt, megint járkált egy kicsit a szobában. Megigazított két almát a politúros szekrény élén, roppant gondosan és hosszadalmasan. Aztán ott állt, végleg tanácstalanul. Hosszút, vértanúszerűt, fájdalmasat sóhajtott.

De a fiú erre a sóhajra sem mozdult meg. Dolgozott tovább.

Szepezdy Barna állt a szekrény mellett. Széles hátat nekivetette az ajtófélnek. Úgy állott ottan a nagy darab ember, akárcsak egy kisgyerek, aki tudja, hogy megszólalással nem szabad zavarnia a felnőtteket, de viszont nagyon szeretné észrevéttetni magát. Sóhajtott még egyet, még nagyobbat.

A helyzet érthetetlen mindazok számára, akik nem ismerik a Szepezdy-háztartás benső titkait. Áruljuk el, miért sóhajtozott annyira az őrnagy. Mert roppantul szeretett volna elmenni hazulról. Nemcsak úgy akárhová, hanem a Köhögőbe. A Köhögő aféle kis kocsma volt a Takács Judit-utca egyik apró házában, ahol rendkívül kellemes úriemberek szoktak diskurálgatni vacsora után. Megittak fejen-

ként egy félliter bort, vagy legfeljebb hat decit, ha túlságosan belemelegedtek a politikába, azt is bőséges szódavízzel. Ha valaki egy litert megivott, ahhoz már legalább is az asztaltársaság valamelyik tagjának nevenapjára volt szükség. Szóval enyhe és szolid mulatságnak számított vacsora után elnézni a Köhögőbe. Szepezdy Barna rendkívül vágyott odamenni és egy kicsit kvaterkázni. De nem mehetett. Mert nem volt pénze. Tizenkét fillér szerénykedett a nadrágja jobboldali zsebében. Erről már délben az ebédnél elejtett néhány tájékoztató szót a fia előtt. De a fiú, aki az apa iránti köteles tisztelettel és udvariassággal végighallgatta a panaszt, csak bólingatott rá nagy részvéttel, s az érdeklődést ezzel be is fejezte. Pedig válaszolhatott volna mást is. Teszem azt, ilyesfélét:

— Adok neked egy kis előleget, apa, hogy ne légy ennyire pénz nélkül. Elsején majd annyival kevesebb költőpénzt veszel igénybe.

De ezt a Pali gyerek nem mondta. Sőt inkább egyebet mondott. Mikor Ásóné behozta a feketét, látnivaló célzatossággal odaszólt neki:

— Ja igaz, Ásó néni, a multkor beszéltünk a zsírnak valóról. Hát afelől nyugodt lehet, elsején meglesz.

Ez azt jelentette, hogy Pali a félrerakott pénzhez nem fog hozzányúlni, semmiféle apai célozgatásra. Az egész délutánon keresztül aztán nem találkoztak, tehát újabb célzásokra nem is volt alkalom. Csak most, ahogy együtt voltak kettesben, vacsora után, merült fel megint a lehetősége annak, hogy Szepezdy

Barna egy kis előleget kap a fiától a pár nap múlva esedékes költőpénzre.

Most tehát itt hallgattak ketten, a békés látszatú együttlét meghitt csendjében. De ez a hallgatás beszédesebb volt, mintha hangosan vitatkoztak volna. Az apa hallgatása, sőt most már feltűnőnek szánt sóhaja ezt jelentette:

— Kimondhatatlanul szeretnék elmenni a Köhögőbe. Nem kellene oly sok hozzá, hiszen meg tudnám állni, hogy ne rendeljek többet, mint három decit. Ha szódavizet is hozatnék, be tudnám én azt szépen osztani és elszopogatva kihúznám vele éjfélig. Nem tudom ugyan egész pontosan, hogy mennyi az, mert megvan az a bámulatos tulajdonságom, hogy soha semminek az árára nem emlékszem, de azt gondolom, hogy egy pengővel neki vághatnék a Köhögőnek. Telnék abból borraivalóra is, talán még másik három decire is. A gyerek könnyen adhatna egy pengőt, tudom, van neki félretett pénze bőven. Azt is tudom, hol tartja. Mindenesetre agyafurt helyet eszelt ki a pénznek. Szóval azt a pengőt könnyű szerrel ideadhatná. Csakhogy nem adja. Pedig nagyon jól tudja, mit szeretnék. Mégsem adja. Kemény kölyök, azt meg kell adni. És mégsem kérhetek tőle. Azt már mégsem tehetem, hogy a nyolcadik gimnazista fiamtól egy pengőt kérjek. Elvégre elmehetnék egy vas nélkül is, hiszen Franci főpincér boldogan felírja. De azt nem tehetem, tehát megfogadtam becsületszavamra, hogy nem csinálok kocsma-adóságot. Hát most nem mehetek. Pedig nagyon szeretnék elmenni. Nagyon, nagyon...

Ezt mondta az apa csendje. A fiúé pedig ezt:

— Nem szabad észrevennem, hogy mit akar. Pénzt akar, hogy elmehessen a Köhögőbe. Délben már célozgatott, hogy összesen tizenkét fillérje van. De nem szabad elértenem. Kérni úgysem fog pénzt, mert azt restelli. De felkínálnon sem szabad, mert akkor precedenst alkotok. (Praecedo, praecedere, praecessi, praecessum: elülmenni. Innen származik.) Akkor más alkalommal is számítani fog rá és ez zavart okozhat. De meg ha most felkínálok neki egykét pengőt, akkor elsején azt le kell vonni, kevesebb költőpénze lesz a jövő hónapra és még kevésbbé fog belőle kijönni, mint ebben a hónapban. Már pedig ennyiből ki kell jönnie, különben összedől a háztartás. Persze hogy nehéz neki most itthon ülni és unatkozni, de hiába. Muszáj. Ha nincs, hát nincs. A jövő holnap pláne nagyon nehéz lesz, az egyik cipőt meg kell talpaltatni, és most már nem lehet tovább halogatni a fogorvost sem.

A sóhaj tehát nem használt semmit. Az apa még egy ösztönszerű kísérlettel elővette az óráját és színlelt közömbösséggel megszólalt:

— Még csak negyed tíz?

Pali felnézett. Elhatározta, hogy eloszlatja a levegőben úszó bizonytalanságot.

— Már negyed tíz? Hiszen akkor nemsokára le kell feküdnünk. Mondtad, hogy holnap te is korán akarsz kelni. Én ezt, amit csinálok, mindjárt befejezem, utána rádiózhatunk egy kicsit, ha akarod, aztán tízkor lefekszünk. Akarod így, apa?

Az apa vállat vont és minden meggyőződés nélkül felelte:

— Nekem mindegy.

Majd habozva hozzátette:

— Gondoltam ugyan, hogy elmegyek egy kicsit járkálni, az idő olyan szép tavaszira fordult, és egy kis jó levegő nem ártana. De mégis jobb lesz, ha nem megyek. Biztosan találkozom valakivel, behívnak ide vagy oda egy feketére beszélgetni, vagy a Köhögőbe, vagy a kaszinóba, azt meg nem akarom. Nem mehetek sehová, mert nincs pénzem.

— Hát akkor csakugyan lefekszünk idejében, — felelte a fiú, és megint matematikai képletei fölé hajolt.

Az őrnagy utolsó reményei is szétfoszlottak. Jó lett volna egy kicsit pityizálni, a Brauninger főmérnök rabbi-viccein nevetni, Pásztély törvényszéki bíróval folytatni az örök vitát az európai lefegyverzés lehetőségeiről, Bodajky dohánygyári igazgatóval az ezred- emlékeket feleleveníteni. Talán egy bridge is akadna, ha Szelényi közjegyző véletlenül benéz. De minderről a kellemességről most le kell mondani. Bizony, bele kell nyugodni abba, hogy le fog feküdni tíz órakor eredménytelenül, a szórakozást teljesen nélkülöző sivár nap után. De ha már bele kell nyugodni, akkor csináljuk könnyű szívvel.

Ezzel a jó természettel áldotta meg a teremtés Szepezdy Barnát: semmit sem vett a lelkére. Akár milyen kellemetlenség érte, hamar lerázta magáról, mint a szárazra lépő kácsa a vízcseppeket. Ha megkérdezték tőle annak a titkát, hogy ötvenes létére hogyan látszhatik harmincötnek és honnan veszi egész tartásában és kedélyében az elpusztíthatatlan fiatalságot, ezt szokta válaszolni:

— A jó Isten megáldott engem, mert könnyelmű

embernek teremtetett és tisztességesnek. Mivel tisztességes ember vagyok, főbenjáró kellemetlenség nem érhet. Ami baj mégis rámszakad, azt csak néhány percig bosszant, de aztán egy-kettőre elfelejtem. Ezért nem emésztettem magam soha életemben. Igazi gondom nekem sohasem volt. Ettől maradtam fiatal és maradok is, amíg kotyogni tudok.

— Szóval neked nincsen sebezhető pontod? — kérdezte valaki egy ilyen beszélgetés alkalmával.

— Csak egy, — válaszolta, — a fiam. Ha azt valami baj környékezi, akkor teljesen kikelek magamból. De övele aztán igazán nincs semmi baj, hálistennek.

Nézte az asztalnál dolgozó fiát. Már nem is vágyakozott olyan nagyon a Köhögőbe. S ahogy a fiú mozdulatlanul görbedt a papír fölé, az a gondolata támadt, hogy idegen szemmel próbálja nézni. Mi volna, ha — tegyük fel — idegen városban járkálna az utcán, és ez a gyerek jönne vele szemközt? Milyen fiúnak tartaná, mit gondolna róla? Próbált nagyon tárgyilagos lenni, ahogy azt latolgatta magában. Nézte a lámpafénnyel megvilágított ifjú fejét, sokáig nézte. Aztán elképzelte felállva, ahogy teljes nyúlánk testében kiegyenesedik. Elképzelte, ahogy jár, friss, ruganyos, kisportolt, könnyed lépéseivel.

— Nagyon szép fiú ez, hiába, ez az én fiam. És rendkívül kedves gyerek. A nyugalma, a komolysága, a józan szerénysége... boldog lehet az az apa, akinek ilyen fia van...

Hirtelen fellobanó szeretethangulatában, ahogy fiának szemlélete ellágyította, szeretett volna ölbe kapni egy ekkora kamaszt, akinek csuklója, bokája

Zengett, panaszkodott, ragyogott a mozarti vonósnegyes. A fiú hátradőlt a széken és behunyt szemmel hallgatta. Míg a tétel véget nem ért. Akkor felegyenesedett és hirtelen kutató tekintetet vetett apjára. Annak arcán meglátta az udvarias unalmat. A szemében szeretetteljes mosoly villant meg. Olyan, amivel gyerekek naiv vágyait szoktuk kitalálni. Azonnal hozzányúlt a rádió gombjaihoz.

— Mit csinálsz, fiam? Csak hallgassuk ezt tovább, nagyon szép.

— Elég volt ebből. Most majd keresek valami mulatságosabbat.

Lapozta a rádió-műsort máris. És csavart megint. Recsegés, sivítő fűttyök. És ime, egyszerre csak a cigánybanda izgató, megejtő, kedves hangszíneivel felbukkan egy nóta közepe: „... terem a búza. Hej, de ahol a hű lány terem...”

Most az apa hajlott hátra a széken. Izmos, erős nyaka hátul ráfeküdt a támla élére. Behúnyta a szemét. Egyik nóta jött a másik után. Mind régi ismerős, mindegyiknek száz emléke. Régi lumpolások, éjjeli zenék, zongorázó szép kisasszonyok, névnap-i cigányozás, Országos Kaszinó szeparéja oda-fenn Pesten, régi világ, régi aranysujtásos, duhaj, tünde élet... „Hej, de csak az enyém hervadt el a nyáron...” Ezt szerette az a huncut szőke primadonna Nagyváradon. Kedves nő volt, csak bolondos. Egy kicsit meg is mérgezte magát, de csak úgy ijesztésből. Szerette volna elvételni magát Szepezdy hadnagy úrral. Hogy az ördögbe ne. „Minek is a szerelem a világon...” Ó, szegény Zimmermann Pista, a főhadnagy. Ezt huzatta egész éjjel, mielőtt

agyonlőtte volna magát. Váltó-história. Kár érte, remek lovas volt. „Kilyukadt a selyemkendőm közepe, közepe, de közepe.“ Ej, haj, micsoda dáridó volt az: a tiszai kirándulás egyszer Menyusékkal... Ott ismerkedett meg vele. Az eltávozottal. Az örökre felejthetetlennel. Aki megismerkedéskor csak a finom, fehér kis Olchváry Magda volt. Aztán minden lett belőle: szerelem, sors, élet, véghetetlen gyász és búbánat. Aki elröppent egyetlen alélt sóhajjal egy téli délelőttön és itthagya a csöppnyi gyereket. Aki Szepezdy Barna életében az egyetlen komoly érzés volt és az is maradt most már, ha csak emlékek is, mindörökre. „...Tied leszek, tied leszek koporsóm bezártáig...“

— Csukd el, fiam, elég volt a cigányozás.

— Lefekszünk?

— Azt gondolom, hogy miután nem megyünk pezsgőzni, tegyük el magunkat holnapra. Jó éjszakát, öregem.

— Jó éjszakát, apa. Holnap hatkor kelsz?

— Hatkor, de ne zavartasd magad a fürdőszobával. Majd én megfürdöm, ha elmentél az iskolába.

Az apa átment a másik szobába. Két szobás lakást tartottak Szepezdy és fia. Három szoba volt ez eredetileg, de a három közül egyet átalakítottak fürdőszobának. A másik kettőt megfelezték. A fiú összecusukható tábori ágyon aludt ott, ahol különben enni szoktak. Látogató ezt a tábori ágyat nem igen vehette észre, mert spanyolfallal eltakarva megbújt a sarokban. Ásóné nem is vetette meg ezt az ágyat esténként, Pali végezte el az ágyvetést. Nekifogott most is. Gépies mozdulattal húzta el a spanyolfalat,

nyitotta szét az ágyat és bontotta szét a lepedőt. Közben gondolkodott. A holnapi dolgokról, a háztartás száz apró gondjáról, a közelgő elsejéről.

A tábori ágy nagyot nyikordult, mikor a fiatal atléta-test belevetette magát. Már el is kattant a villany, és ugyanekkor sötét lett a másik szobában is. A Szepezdy-otthonra ráborult az éjszaka.

Az álmát váró fiú gondolataiban pedig kinyílt a sötétben való magányos tűnődés száz oldalról tűnődőklő világa. Gyerekkori régi és újabb emlékei tolongtak tarka, színes zűrzavarban; képek, benyomások, ismerősök, fájdalmak, elveszett illúziók óriási világmindensége kerengett és áramlott a tizen-nyolc éves lélekben. A szabadjára eresztett tűnődés villámgyorsan ugrott át éveket, osztályokat, távolságokat, akárcsak a rádió. De mint a rádió is, ez is megállott valami mozarti módon édesnél: Szepezdy Pali minden áldott este lefekvéskor az Édesanyjára gondolt.

Ahogy nappal a pénzzel, ilyenkor emlékeivel kellett takarékoskodnia. Öt éves volt, mikor édesanyja elröppent a földi világból, mint egy szomorú és bocsánatkérő sóhaj. Eszmélete idejéből öt éves koráig alig tapadt meg a fiú lelkében néhány emlék az édesanyjáról. Azokat szedegette elő ilyenkor az elalvás előtti sötétség csendjében, hogy elgyönyörködjék bennük. Inkább elmosódó képek voltak ezek, semmint kézzelfogható emlékek. Egy ölelés emléke: mikor egyszer apja maga mellé vette a lóra és egy lovaglásból hazahozta. Úgy nyújtotta le a gyermeket a nyeregből a fehér ruhás anyának, mint valami csomagot: félkézzel. Az anya sikoltva ölelte magá-

hoz a kisfiút. Arcát arcához szorította. Az anya arcának érintése: erre ma is emlékezett, az önmaga arcán. Aztán egy estére emlékezett, amikor anyja csókjára ébredt fel a zöldhálós kis gyerekágyban. Anyja bálba, vagy valami más ilyen helyre indult, tündérszép ruha volt rajta és a nyakán ékszer. Az ékszer ahogy az anyja az ágy fölé hajolt, a finom fehér nyakról rálógott a gyerek mellére. Hideg volt az ékszer és különös. Mégegy-két ilyen elsuhanó helyzet, különben semmi más. Szegényes raktár. Kevés abból, aki sohasem jöhet vissza többé.

Ma a szokottnál is erősebben sugárzott az anya képe a fiú gondolataiban. Lelke mélyén egy kis öröm újjongott egész este: apját visszatartotta a kimenéstől. Ez valami különös jóérzéssel töltötte el, valami büszkeséggel, valami melegséggel éppen apja iránt. És mintha ezt a nem egészen érthető melegséget szeretne volna most odaadni az álomképnek. Érzéseinek zürzavarában nem is tudta, hányadán áll.

Kissé habozott, hogy a félálomból visszatérjen-e az éberségbe. Egyszerre aztán éber lett és meggyújtotta a világosságot. A hordozható kis lámpát, amelynek hosszú zsinórja átérte a szobát, kézbe vette, mikor kikelt az ágyból. Odaállt vele ágya elé és magasra tartotta. Az ágy felett ott függött az anya képe. Báli ruhában ábrázolta a kép a szelídarcú, édes gyerekasszonyt. A kép alsó jobbsarkába tűzve boríték fehérlett. Abban száraz virág volt a sírról, egy pici darab fátyol és egyéb apró emlékek. De a boríték mögött más volt: egy kisebbik boríték. Abban tartotta Szepezdy Pali a megtakarított pénzt. Mert ha valaha is kísértésbe jött volna, hogy komoly

ok nélkül hozzányúljon, erről a helyről nem vette volna el soha.

Nézte az arcot sokáig. Különös tulajdonsága volt ennek az arcnak, kivált tekintetének: akármerre ment az ember a szobában és visszapillantott, ez a tekintet mindig szembenézett vele. Édes, gyöngéd és szomorú tekintettel, becéző gyengédséggel, mintha csak meg akarta volna szólítani itthagytott fiát. A fiú saját arcát kereste anyja arcában, de nem találta. Arca az apja arcának mása volt. De ahogy sokáig nézte, mégis rájött valamire, mint mindig, mikor ez elé a kép elé állott titkos, magányos perceiben: arra jött rá, hogy a szeme nem az apjáé, hanem az anyjáé. Ebben a szemben nyugalmat, tisztaságot és végnélkül való megbízhatóságot látott. A maga szemében is, ha a serdülő kamasz különös önvizsgálatainak pillanatában a tükör rejtelseit kutatta. Nyugodtnak, tisztának és megbízhatónak is tudta magát. De ezeknél a tulajdonságoknál volt egy még sokkalta erősebben látható, amelyet anyja és a maga szemében közösnek fedezett fel: a szülői vonás. Anyja nézésében ott volt a teljes anya, S a maga tekintetében ugyanezt látta: a gyöngéd gondoskodást, féltést, szeretet valaki iránt, aki gyöngébb.

Visszatette a lámpát az ágya mellé állított székre a karkötőóra, töltőtoll és egyéb holmi közé. Aztán lefeküdt és megint eloltotta a világosságot. Melegség és fájdalmas szeretet ömlött el a szívéen. Halkan súgta a sötétségbe:

— Mama...

De a súgásra nem jött válasz, csak a mély csend.

II.

Reggel hatkor Szepezdy Pali egy szempillantás alatt kiugrott az ágyból. Az egészséges fiatal alvók ébrednek így. Nem dörzsöli szemét az ilyen, nem vonszolja nyögésekkel és sóhajtásokkal magát álomból ébredésébe, nem habozik és késlekedik. Ahogy kinyitja a szemét, már itt is van az éber világon. Ébresztőóra nem is költötte: megvolt az a tulajdonsága, hogy amely időpontot előző este kitűzött magának, akkor pontosan magától felébredt. Villanyt nem is gyújtott, jól ismerte a járást a sötétben. Magára kapta az odakészített fürdőkabátot és kiment a konyhába.

— Jó reggelt, Ásóné.

— Jó reggelt, ifiúr.

— Hogy van az ura?

— Köszönöm kérdéset, csak egyformán.

Ez a reggeli párbeszéd így zajlott le már hosszú idő óta. Ásónénak rokkant ura volt, aki többet nyomta az ágyat, mint nem. Annál egészségesebb volt maga Ásóné. Jól megtermett, ötven felé járó parasztasszony, de nem olyan fáradt és fonnyadt, mint ebben a korban a legtöbb vidék parasztasszonyai. Friss erő dagadt minden mozdulatában. A konyha padlóján fehérneműt rakott különböző csomókból egy nagy halmazba. A hajolgatás meg sem kottyant neki.

A fiú keresztülhaladt a konyhán a fehérneműakadályok között, egyenesen be a fürdőszobába. A mosdóasztalon úgy csoportosultak ott apja és a maga holmijai, mint két testvér-hadsereg, két külön cso-

portban. Megszokott mozdulattal nyúlt a maga fogkeféjéhez. Pár perc múlva már megint ott volt a konyhában.

— Hagyja csak abba egy kicsit, Ásóné, beszéljük meg a mai napot.

— Tessék csak mondani, ifiúr, én azért odahallgatok.

Pali maga alá húzta a konyhaszéket. A tűzhelyen a forrásnak induló víz zuhogása hallatszott, a gyengén fénylő villany a kora reggel hangulatával világított meg edényeket, tűzhelyet, előkészített teknőt.

— Egy félkiló disznóhúst fog venni, Ásóné. Csináljon hozzá kelkáposztát. Nekem se leves, se tészta nem kell, de az őrnagy úrnak, meg magának csináljon rántott levest, meg valami metélt tésztát. Mondjuk, darás metéltet, az a legolcsóbb. Már mostan nézzük csak: egy félkiló disznóhús, az nyolcvan, vesz hozzá egy kiló kelt, az összesen kilencven, zsír, meg liszt van még itthon...

— Ifiúr kérem, mi lesz a zsírnak valóval?

— Most ne zavarjon bele, látja, hogy számolok. Zöldség, fokhagyma, tejfel, miegymás, arra kap ötven fillért, aztán majd elszámol. Az egy negyven. Kenyér van még itthon?

— Már csak a reggelihez elég.

— Vesz akkor egy félkiló kenyeret is. Többet ne vegyen, mert csak elszárad. Arra én nem adok pénzt, hogy maga itt nekem zacskóba gyűjtse a prézlit. Eddig egy ötvennyolc. A mosáshoz megvan mindene?

— Hej dehogy van, dehogy van. Most látom, hogy a kékitő teljesen elfogyott.

— Elfogyott a kékitő? A jó Isten adja meg magát, Ásóné, hát issza maga a kékitőt? Nincs egy fél-éve, hogy kékitőt vettünk. Jó, jó, rendben van. Vegyen egy üveg kékitőt. Harminckét fillér, az összesen... mennyit mondtam az elébb? Egy pengő ötvennyolcat. Az egy kilencven

— És keményítő is kell.

— Na tessék. Hát nem mondtam tegnap, hogy jól vegye számba, mire van szüksége? Keményítő tizenhat fillér. Az kettő hat. De remélem, most már mindene van.

— Nem tudok egyebet semmit.

— Hát majd odaadom a pénzt mindjárt. Az őrnagy úrnak mindene van a reggelihez? Vaj? Lekvár?

— Van, van.

— A piritóست el ne felejtse.

— Dehogy felejttem, dehogy felejttem. Nem felejtetek én el semmit.

— Semmit, persze. Csak az én gyümölcslevemet. Itt ülök egy félórája és nem jut eszébe.

Ásóné megdöbbenve egyenesedett fel a szennyes közül. Csakugyan elfelejtette. A legelemibb dolgot. Amit az ifiúr minden áldott reggel, mihelyt a fogmosással kész, mohón fel szokott hajtani. A jó Isten tudja az ilyen úri fajtának a furcsa szokásait.

Sietett Ásóné, kapott egy poharat, hamar félig töltötte abból a befőtt üvegből, amelybe a cukortalan befőzöttet tették el a múlt nyáron. Volt még néhány üveg belőle. A gyümölcsléhez vizet öntött.

— Tessék.

Pali kézbe kapta és egy hajtásra kiitta. A fenekén maradt egy kortyra való. Azt elgondolkozva nézegette.

— Az igazi nem ez volna. Hanem három narancsnak a kinyomott leve tisztán. Az az igazi egészséges. Ahogy az amerikaiak csinálják. Aztán van ott egy gyümölcs Amerikában, Ásóné. Úgy hívják, hogy grép-frút.

— Hogy hívják?

— Grép-frút. Kétszer akkora, mint a nagyobb fajta narancs. Olyan íze van, mintha a narancsot párosítanák a citrommal.

— Jé. Osztán mongya mán, ifiúr, fán terem az?

— De furesákat kérdez. Hát hol teremne?

— Hol-e? Hát a dinnye talán fán terem? Ez is teremhet a földön, mint a dinnye. Vagy uborka. Vagy tök. Vagy föld alatt, mint a krumpli. Nem vagyok én olyan buta, mint amilyennek az ifiúr gondol engemet.

— Jó, jó, ne sértődjön meg folyton. Mindig megsértődik. Hát szóval olyan grép-frút volna az igazi. De az nálunk nem terem. Meg ha teremne is, nagyon drága volna.

— Osztán mongya már, ifiúr, mire jó az reggel? Mér isszák aztat az urak?

— Azért, mert rendkívül hasznosan befolyásolja az internális szekréciót.

Ásóné egy darabig hallgatott erre. De nem akart teljesen tudatlannak feltűnni. Ezért bölcsen ezt válaszolta:

— Igazán? Hm, hm, mi lesz a világból. Székács ifiúr nem jön ma reggel?

— Kellene jönni neki, nem tudom, hol késik.

Akiről beszéltek, éppen ebben a pillanatban közeledett kopogó lépésekkel a kőköckás kapualjban. Már be is nyitott a konyhán. Kis, zömök, vastag, igen szélesvállú fiú volt, kurta nyakán óriási fejet hordott.

— Szervusz, Pali. Jó reggelt, Ásó néni.

— Agyonisten magának is.

A két fiú ment a fürdőszobába. Ott két pár bokszoló-kesztyű volt látható egy fehérre mázolt kis asztal lapján. Székács Bandi gyorsan dobálta le magáról a kabátot, mellényt, inget. Mind a ketten kesztyűt öltöttek. A másodiknak zsinórját már a foguk segítségével kötözték meg. Aztán felálltak egymással szemközt. A fürdőszoba nagyon tágas volt, mert lakószobából alakították át. Egyszerű villanykörte lógott le a mennyezetről, az világította meg a két fiatal fiút, akik ott állottak boksz-állásban, övig mezetlenül, egészséges fiatal izmaik, domború mellkasuk, pocak nélkül való ifjú természetük pompájában.

— Fejet is ütünk? — kérdezte Székács Bandi.

— Üthetsz, ha tudsz, — felelte Pali vidáman.

A két fiú összezapott. Tornacipős lábuk tompán dobbant a padlón. Az ütések zuhantak, már pillanatok múlva lihegéssé vált erős lélegzetvételük.

— Szép horog volt! — szólt elismeréssel egy ütésnél Pali, amelyet nem tudott kivédeni. De mindjárt vissza is fizette egy remekül sikerült kalapáccsal.

Folyt a munka tovább. Dobogtak, lihegtek, szemük egészségesen csillogott.

— Szvinget ilyenkor, te mamlasz, szvinget! Ide nézz!

Pali magyarázott. Ütés puffant, jó erős.

— Persze, látom. Gyerünk még egyszer.

Elkezdtek megint, a két fiú puffanva, dobbanva, lihegve mozgott ide-oda a reggel halovány villanyfényében. Hol ez kapott egyet mellébe, oldalába, állára, hol a másik.

— Micsoda? — horkant fel egyszer Pali, — öv alá ütni? Na megállj.

Vidám haraggal támadt rá barátjára, mint egy jókedvű fenevad. Magasabb termete minden előnyével valósággal le akarta gázolni. De a tömzsi és nagyon erős fiú nem hagyta magát. A bokszt előírt szabályait, amelyeket eddig szigorú sportszerűséggel tiszteletben tartottak, egyszerre szándékosan elfelejtették. A komoly és szabályos mérkőzés vidám és szabálytalan verekedéssé változott. Agyba-főbe püfölték egymást bokszt-kesztyűs ökleikkel és mind a kettő szívéből nevetett hozzá.

Az ajtón Ásóné lépett be, odament a kályhához és megtapintotta. Bólintott sajátmagának s azzal ki is ment. A két fiú lihegve, kacagva abbahagyta a verekedést. Gyorsan szedték a lélegzetet, orcájuk kipirult.

— Jaj, de finom volt, — lihegték mind a ketten.

Pali megeresztette a tus meleg csapját. Odaállott a forróvíz alá, aztán lassan kezdte csavarni hozzá a hideget. Mikor már teljesen elzárta a forró és csak a jéghideg zuhany hullott alá fejére, vállára, kéjes toporzékolással és didergéssel állta még jó darabig. Aztán kiugrott a kádból, elzárta a vizet, magára kapta a bolyhos fürdőkabátot és olyan vad hévvel kezdte dörzsölgetni egész testét, mintha a bőrt szeretne volna ledörzsölni magáról.

— Nincsen ennél finomabb, — mondta boldogan, frissen, vidáman.

Székács Bandi ezalatt a mosdónál dolgozott a hideg vízzel. Olyan friss lett a két fiatal fiú, hogy a fürdőszobában szinte érezhetően áradt belőlük az izomerő. Az egészség, a tisztaság, a fiatalság.

Percek alatt felöltözködtek mind a ketten. Pali lecsavarta a lángot. Botorkálva a sok fehérnemű között, a konyhán keresztül bementek a Pali szobájába. Elhelyezkedtek az asztalnál. Székács gondterhesen rakosgatta füzeteit, könyveit.

— Na gyerünk. Első óra Perényi. Nálad mi az eredmény?

— Nagyon egyszerű. Köbgyök szinusz alfa.

— Az lehetetlen. Nekem egy egészen bonyolódott hosszú sor jött ki.

— Dehogy. Mondom, hogy köbgyök szinusz alfa. Mutasd a tiedet.

Már nyúlt is a Székács Bandi füzete után. Csak egy pillantást vetett a legutolsó teleírott oldalra.

— Természetes. Elfelejtettél az alfa mínusz béta képlettel beszorozni. Ha végig beszorzol vele, az jön ki. Nem is kell, hogy javíts benne, csak írd hozzá a beszorzást.

Székács rámeredt a dolgozatra.

— Hogy a fene egye meg ezt az alfa mínusz bétát, persze, hogy elfelejtettem. Tudod, mit kínlódtam én ezzel tegnap este? Majd megpukkadtam a méregtől, mert bridgeztek nálunk és anyám megengedte volna, hogy beüljek ötödiknek, de nem ülhettem be, mert ezzel az átkozott feladattal nem tudtam kész lenni. Hát várjál csak, hogy is van ez.

Nekiült a feladatnak. Közben megjelent Ásóné. Reggelit hozott a két fiúnak. Két jókora csésze kávé, pirítós kenyeret, vaját. Székács balkézével reggelizett, jobbkézzel az alfa szinusz bétát csinálta.

— Csakugyan. Köbgyök szinusz alfa. De hogy is lehettem olyan hülye, hogy elfelejtettem beszorozni. Na, gyerünk tovább. Következő óra Szalay. Megcsináltad?

— Megcsináltam, de még nem tisztáztam le. Gondoltam, hátha találsz valamit benne. Felolvasom az én szövegemet. „Qui magna voluit...”

— Dehogyan is „voluit”, — csapott le mindjárt Székács, — nem „voluit.” Az nem jó. A magyar szöveg ez: „Aki nagyot akart”. Satöbbi. Az akarást itt nem jó azzal fordítani, hogy „velle”. Van erre egy szép latinos ige. Te is tudod, csak nem jut eszedbe. De rögtön eszedbe jut, hogyha kimondom ezt a szót: Phaeton. Na? Még mindig nem? Hát hogy van az latinul, hogy „nagyot akarsz, Phaeton”?

— Magna petis, Phaeton! — vágta rá örömmel Pali.

És már javította is fordítását: „Qui magna petivit...” Olvasta tovább, a másik szótlanul hallgatta. Más megjegyzése nem is volt. Így mentek végig a többi leckén is. Hol ez javította ki amaszt, hol amaz ezt. Szepezdy Pál és Székács Endre voltak a nyolcadik osztály legjobb tanulói. Tiszta jeles mind a kettő, de egymástól mégis nagyon különböző szellemű két fiú. Szepezdy Pali volt a reális elme, kitűnő matematikus, kitűnő fizikus, jól rajzoló, erős logikájú gyerek. Székács Bandi volt a huma-

nista, remek nyelvérzéke, feltűnően jó írási készsége. Az iskolai önképzőkörnek ő volt az elnöke, de az iskolai sportkör ifjúsági elnöke nem is lehetett más, mint Szepezdy Pali. A két fiú jóbarátságot tartott fenn, semmi versengés irígy árnya nem merült fel köztük. Sőt szerették rendszeresen kiegészíteni egymást. Minden reggel így sportoltak és így tanultak együtt, mint most. A Székács-fiú egy néhai törvényszéki bíró legidősebb fia volt, két kisebb nővére intézetben tanult, a fiú egyedül élt özvegy édesanyjával. Ez a hasonló helyzet is összébbr köttötte őket.

Mire reggelivel is, leckével is készen lettek, még mindig csak negyednyolcra járt. Korán volt még iskolába menni. A cistercita gimnáziumban nyolckor kezdődött a tanítás. Katolikus fiúknak ugyan fél nyolckor, mert tanítás előtt mind a nyolc osztály növendékei résztvettek a rendház templomának miséjén, de a más vallásuak nem. Szepezdy Pali református volt, Székács Bandi evangélikus.

— Még van majdnem egy félóránk, — mondta Pali, mialatt szemével átsöpört egy jól ismert oldalt a történelemkönyvből.

Székács Bandi már vígan fújta a füstöt. Mert cigarettázott. Sőt büszkén és nagy önérzettel cigarettázott. Szerette mutatni, hogy ő milyen nagy dohányos: nagyoktól ellesett kézmozdulatokkal ütögette le a cigarettájáról a hamut, orrán eresztette ki nagyon felnőtt arckifejezéssel a füstöt. Pali nem dohányzott. Egyszer-kétszer kíváncsiságból megpróbálta, de annyira nem ízlett neki, hogy abbahagyta.

— A lábmunkád javul, — jegyezte meg Pali,

visszatérve a boksztémájára, — de még mindig nem elég nyugodt. Ha komolyan menne a dolog, jó bokszoló rögtön nokautolhatna.

— Ne félj, Dempseyvel úgysem fogok kiállani.

— Dempsey, — legyintett Pali lenézően, — hol van az már. Sehol. Már maga Sharkey sincsen sehol. Mióta Schmeling megjelent, ezek mind nincsenek sehol. De gyorsan tönkre is mennek.

— Jó, jó, ezt már tudom. Ez a te régi lemezed. A filmszínésznő miatt mennek tönkre. Ne kezdjük elülről.

A két fiú között már hónapok óta szenvedelmes vita folyt. Színleg a sportszerűség kérdéséről, valójában pedig arról, hogy Székács Bandi súlyosan szerelmes volt egy filmszínésznőbe, akit Lupe Veleznek neveztek el a reklámok. Bandi ennek a szépségnek minden képét kivágta és magánéletének titkos helyeire rakta, például rajzszögekkel odaerősített egy Lupe Velez-képet iskolapadja lapjának az aljára, ahol ő maga is csak akkor láthatta, ha lekuporodott a pad alá. Szomszédja, Steinhauser, egyszer leejtve a ceruzaheggyezőt és a pad alá mászván meg is látta a képet és a dolgot nagy gaudiummal leleplezte az egész osztály előtt, de ezért azonnal tettleges és orrvérzéssel járó testi büntetésben részesült a leleplezett rajongó részéről. A papírtárcájában négy különböző Lupe Velez-képet hordott Székács Bandi, egyet belevarrt a kalapja bélése alá, egyet pedig ott-honi asztala fiókjában tartott egy „Halálom esetére“ című borítékban, amely végrendeletét is tartalmazta. Pali nagy ellensége volt ennek a rajongásnak. Moziba szeretett ugyan menni, de nem igen volt pénze

hozzá, s ha néha mégis eljutott, leginkább a filmhíradók, a rajzolt humoros képek és a sporttárgyú történetek érdekelték, a szerelemmel túlfűtött nagy filmregények untatták. Az a szó, hogy „filmszínész-nő“, ösztönszerű idegenkedéssel töltötte el. A szerelmet úgy intézte el magában, hogy lenézte. Nem igen tudott róla semmit, benne magában még nem ébredt fel ez az érzés, éppen ezért annyiba vette ezt is, mint az emberek egyéb okatlan szenvedélyeit: a dohányzást, az ivást, sőt az olyan érthetetlen és titokzatos szenvedélyeket, amelyekről olvasott vagy hallott, mint a kokain-szívás, vagy a morfinizmus. Úgy gondolkozott ezekről, hogy csak a férfias akarat csúnya gyengeségéből eredhetnek, ennél fogva igazi emberhez nem méltók. Körülbelül idesorozta a szerelmet is. Barátjában, Székács Bandiban gyerekesnek és nevetségesnek találta a Lupe Velez-rajongást és ezt kemény szavakkal tudtára is adta. Egy ízben össze is vesztek emiatt, három napig nem is beszéltek. Bandi, mint talpig lovag, rossznéven vette, hogy Pali ezt a kifejezést használta Lupe Velezről: „Az a filmbestia, vagy micsoda...“ Három napi harag után kibékültek ugyan, mert az ökölvívásnál és a leckénél nem tudták nélkülözni egymást, de álláspontját kiki fenntartotta. Bandi tovább rajongott Lupe Velezért és az önképzőkörben sűrűn szerepeltek olyan költeményei, amelyek a „párductermet vonagló rajza“ és „örjítő, végzetes, babonás szempárod“ kifejezéseket tartalmazták, természetesen modernül rimtelen, szabad sorokban. Pali pedig tovább is lenézte, sőt mélyen megvetette az ilyen „férfiatlan nyavalygást“, mint ő nevezte, de tapintatosan ke-

rülte a témát, hogy valahogyan megint össze ne vesszenek.

— Én is azt mondom, hogy ne kezdjük elülről. Dempseyről csak azt akartam mondani, hogy akkor indult lefelé, mikor elvett egy moziszínésznőt, valami Taylort, vagy micsodát. És az a német Prenzel, aki egy Fern Andra nevű filmszínésznőt vett el, szintén nincs már sehol. Ezek tények, ezeket egyszerűen megállapítom, barátom. A következtetéseket megtartom magamnak. Beszéljünk másról.

— Beszélhetünk másról, csak meg akarom jegyezni, hogy ezek rossz példák, mert nem vonatkozhatnak intellektuális emberekre. Egy boksz-bajnok nem intellektuális ember.

— Micsoda? Gene Tunney nem intellektuális ember? Hiszen egyetemi hallgató volt, mikor először lépett a ringbe, te boldogtalan! És tudod, hogy ki volt a legszenvedélyesebb bokszoló? Jack London, ha tudni akarod. Az neked nem intellektuális ember? Mondanád csak neki, majd kapnál tőle egyet a szoláris plekszusodra, hogy ott maradnál. Azaz hogy hiába mondanád neki, már meghalt.

Székács Bandi egy pillanat alatt elfelejtette Lupe Velezt. Jack London volt a két fiú kedvenc írója. Az imádott név említése egyszeriben izgatottá tette mindakét gyereket.

— Halálos kár, hogy meghalt. Miket írhatott volna az még! Barátom!

Pali elevenen égő szemmel maga elé nézett:

— Sohasem tudok csodálkozni, ha olvasom az újságban, hogy két kis diák elszökött hazulról, mert Afrikába akartak menni. Engem is csak a józansá-

gom tart vissza attól, hogy mindent a sarokba vágjak és elmenjek a nagyvilágba kalandot keresni. Ha a déli tengeri szigetekről olvasok, barátom, majd megbolondulok. Még sohasem voltam külföldön. De ha csak lenyomtatva olvasok egy olyan idegen városnevet, mint Nizza, már szeretnék kibújni a bőrömből. No nem baj, majd ha meglesz a mérnöki oklevelem. A szó szoros értelmében repülni fogok, barátom. Repülő-mérnök leszek. Odarepülök, ahova akarok. Finom lesz . . .

A másik is izgatott lett.

— Remek lehet repülni. Nekem régi tervem egy nagy filmdarabot írni, amelynek egyetlen jelenete sem játszódik a földön. Az egész darab végig a levegőben, barátom. Szenzációs témám van hozzá, barátom. Egy repülőtiszt a levegőben találkozik egy nőrepülővel. Mintha csak az utcán találkozónának, barátom, elkezdenek jelbeszéddel beszélgetni és szerelem támad köztük. Megjegyzem: a nő, az egy kémnő. A szovjet kémje. És éppen ezt a tisztet kell neki kikémlelni. A tiszt halálmegvető bátorsággal átmászik a levegőben a nő gépére . . .

— Marhaság. Mi lesz addig az ő gépjével?

— Látod, te vagy a marha. Azt tovább vezeti a montőr és mindig nyomukban marad. Egyszóval a kémnő, barátom, most nagyon figyelj, beleszeret a tisztbe. Tehát drámai összeütközés középpontja lesz ezáltal, érted? Mert vagy megmenti a tisztet, s ezáltal kötelességét megszegi, vagy elfogja a tisztet, s ezáltal megöli szerelmét. Remek téma, barátom. Lehet, hogy az önképzőkörbe is benyújtom, és ha

nyer, akkor ráírom, hogy „pályakoszorúzott mű“ és kiküldöm Amerikába.

Pali nagy csalódást okozott osztálytársának. A lelkes bámulat áradozása helyett konok hallgatásba merült. A témáról nem volt ugyan véleménye, sem jó, sem rossz, de Lupe Velezt sejtette a kémnőben és ezért haragudott. Szórakozottan pillantott karkötő órájára és ijedten felugrott:

— Tíz perc múlva nyolc! Még Ásónéval is kell beszélnem.

Sietve kapkodta könyveit, felöltőjét, kalapját. Kabáthúzás közben, gyorsan magyarázott még Ásónénak, aki most öntött forró vizet a teknőbe és szinte láthatatlanná lett a gőzfelhőben.

— Mennyit mondtunk, Ásóné? Két pengő hatot. Itt van kettő húsz, majd el fog számolni. Ha nedves idő van kint, sárcipő nélkül ne engedje ki az őr-nagy urat sétálni.

— Dehogy van nedves idő. Szép tavaszi idő van.

— Jól van. Isten áldja.

Már sietett kifelé a két fiú. Kiléptek a Rózsa-utca verőfényes világosságára. A fák már zöld fakadásokat mutattak, a telefondrótokon hangosan csi-csergő madarak hirdették, hogy itt a tavasz, és ők alig férnek a bőrükbe. Édes hunyorgással süttött a nap.

A Rózsa-utcán végig jól ismert alakok siettek. Ki iskolába, ki hivatalba, ki szatyorral bevásárolni, ki már haza. Kisvárosban mindenki ismeri egymást, ha másként nem, hát látásból. A friss kikelet aranyos reggelén mindenki jobb kedvű volt és elevenebb. Pali is boldogan tekintett széjjel: arra gon-

dolt, hogy most már alighanem komolyan itt a tavasz, és a kis háztartás nagy megkönnyebbüléssel szabadul attól a tehertől, amely egész télen át annyi tűrhetetlen gondot okozott: a fűtőanyagtól.

Végighaladtak a Kertész-utcán, átvágtak a Hunyor-közön, befordultak a Fő-utára. Az tele volt iskolába siető fiúkkal, lányokkal. Bandi nagyokat kacsingatott a felsőbb leányokra, akik kettesével összevihogtak, ha elhaladtak a két fiú mellett. A gimnázium kapuján csak ők mentek be, nem járt itt most senki: a katolikusok fél nyolc óta misén voltak. Végighaladtak a néptelen tornaúdváron, benyitottak a belső kapun és aztán a folyosón az első terembe baloldalt. Az volt a nyolcadik osztály.

Éppen csengetésre értek be. Az osztály már együtt volt és zsibongott, mint a méhkas. A két fiú helyére sietett. Alig értek rá elhelyezkedni, nyílt az ajtó. Belépett fehér-fekete reverendájában Perényi tanár úr. Az osztály felállt.

— Laudetur Jesus Christus.

— In aeternum, amen. Üljenek le.

Perényi tanár úr elővette az osztálykönyvet és bemártotta a tollat.

— Ki hiányzik?

A nap megkezdődött.

III.

Kitárult a szárnyas aranyajtó, kilépett rajta Ferenc József maga. Különös terem volt ez, ahol állott a díszruhas tömeg: fehérén virágzó almafák nőttek ki a tündöklő padlóból s mennyezete nem is

volt a teremnek. De azért valahogyan mégis vakító gyémántfényű csillárok világítottak a tetőtlen teremben. Viszont a nap is csodálatosan ragyogott, mégis udvari bál volt az egész. Ferenc József nem nézett se jobbra, se balra, hanem ment egyenesen Szepezdy Barna felé, aki e pillanatban dermedten vette észre, hogy meztláb jött el az udvari bálra. Szörnyű rettegés vett erőt rajta, csak homályosan, egész haloványan pislogott öntudata fenekén egy kósza remény, hogy hiszen most csak álmodik. És csakugyan, mire a császár odalépett és éppen meg akarta semmisíteni egyetlen odavetett német nyelvű megjegyzéssel a borzasztó hibát elkövető huszártisztet: ugyanabban a pillanatban Szepezdy Barna egyetlen rémülettel átzökkent a borzalmas álomból a megkönnyebbítő ébrenlétbe. Persze, hogy meztlábát álmodott: a lábvánkost lerúgta volt magáról. Fázott a lába. Ezért álmodta, hogy meztláb jelent meg az udvari bálon.

Sokáig nyúlkaált, amíg megtalálta a kis lámpa kattantóját. A pontosan lezárt spaletták résein beszűrődött ugyan a külső világosság híre, de attól még hajnal éppen úgy lehetett, mint dél. A felgyújtott világosságnál órája után nyúlt. Nem karkötő óra volt ez, mint a fiáé, hanem régimódi aranyóra, amelyet kulccsal kellett esténként felhúzni. Az egész városban senkinek sem volt már ilyen órája, csak neki. Annál büszkébben hordta. És annál büszkébben húzta fel esténként azzal a filigrán kis aranykulccsal, amely egyéb csecsebecsék, aranylóhere, szarvasfog, emlékfillér, aranymalac között ott függött az óra aranyláncán.

Egyszóval felvette a ritka aranyórát, amelynek felülső fedelét még fel is kellett pattintani, mert a remontoárkorszak előtti időből származott, Szepezdy Mihály földbirtokos tulajdona volt valaha és hátsó fedelén büszkén hordta a Szepezdy-címert, a nyíllal keresztüllőtt szarvast. A történelmi zsebóra azt mutatta, hogy az idő e pillanatban tíz óra. Szepezdy Barna tehát majdnem tizenkét órát aludt egyhuzamban.

A csengetésre bejött Ásóné, könyökön túl felgyürközött karokkal. Hozta a teát, illetve nagy reggeli-tálcát hozott, amelyen teáskanna, teáscsésze, rumos üvegese mellett még egy uzsonnatányér is szerepelt rendes evőeszközzel, továbbá külön kis tányér vajjal, külön edény pirítóskenyér hosszúkásra szeletelt pálcáival, és egy apró darab kolbász. Az őrnagy így szerette a reggelit, még pedig ágyban. Jó sokáig elpepecselt a reggelivel, aztán rágyújtott a nap első cigarettájára. Ezt is az ágyban szívta végig, tétlen és kellemes tűnődés közben. A spalettákat nem nyitatta ki ilyenkor, megmaradt a villanyvilágításnál. Voltak ilyen apró szokásai, ezek az idősödő embernek jellemvonásaivá szoktak változni és akinek a kelleténél nagyobb hajlandósága van a kényelemre, az lassanként képtelen nélkülözni őket. S az ilyen ember lelki képletéhez hozzátartozik, hogy apró kényelmeit, ha megvannak, észre sem veszi, mint ahogy a lélegző nem gondol rá, hogy levegő van a világon. Tehát nem is jut eszébe elismeréssel adózni annak, aki neki élete apró kellemességeit lehetőkké teszi. Annál jobban tudatára ébred igényeinek, ha ezekben az apró kellemességekben valami hiány

fordul elő. Ilyenkor az illető boldogtalan, elkeseredett és zsémbes a legjelentéktelenebb apróság miatt és az egész napja el van rontva.

De Szepezdy Barna napja nagyszerűen kezdődött. Olyan jól aludt, hogy most szinte álmos volt belé. A reggeliben semmi hiba nem akadt, a cigaretta remekül ízlett. Ahogy hanyattfekve fújta a füstöt és a mennyezetet bámulta, egyetlen érzése volt: mégis csak szép az élet. „Königin, das Leben ist doch so schön.“ Így mondja Posa márkí a Don Carlosban. Ó bécsi emlékek, Burgszínház, Práter, Lieutenant von Szepezdy... Mit tudják azt a maiak, mi volt az a békebeli élet. Kacagó mese, lóversenyek, szép asszonyok s köztük a délceg fiatal daliás, daliás tündérálom.

A cigaretta véget ért. Az őrnagy jó pár percig készülődött kikelni az ágyból. Bizonyos időbe beletellett, míg ezt a szándékát tetté tudta érlelni. Végre mégis csak átsétált a fürdőszobába. A forró fürdő készen várta; mikor ujjait beleértette a vízbe, hogy a fürdő hőfokáról meggyőződjen, helyeslően bólintott. Az éjjeli szekrényéről felmarkolt holmit letette a kád mellett álló kis székre: aranyórát, bőrtárcát, cigarettaszopókát, miegymást. És tizenkét fillér aprópénzt. Akkor beült a jó forró vízbe és élvezte az újságot. Azt elolvasta elejétől végig. Semmin nem csodálkozott, semmin nem háborodott fel, csak hagyta maga előtt elvonulni a világ dolgait, mint valami önműködő képeskönyvet. Csak egyszer lett a pillantása elevenebb. Az újság gyászrovatában azt olvasta, hogy Kelecsényi Eduárd földbirtokos

nyugalmazott lovaskapitány ötvennégy éves korában meghalt.

— Ejnye, szegény Eduárd, — gondolta magában, — kár érte, kedves ember volt.

Együtt szolgáltak annakidején Lovrinban a közös tizenhármasknál. Jászkun huszár volt Kelecsényi is, de aztán áthelyeztette magát az ulánusokhoz és valahova Galiciába került. Apró ember volt, kínai vágású szemét, furcsa, rikoltó nevetését mintha most is maga előtt látná és hallaná. Hány éves volt? Ötvennégy. Hát az bizony elég. Ötvennégy éves ember már koros ember.

Ahogy így tünődött az ujsághír felett Szepezdy Barna, egyszerre csak elmosolyodott magában. Különös, hogy ötvenes léteire korosnak ítéli az ötvennégyéveset. Önkéntelenül vállat vont, ahogy a kádiban ült. Ez már így van. Sajátmagát mindig kivételnek vette. Mindig úgy érezte, hogy neki nincs kora. Fiatalnak érezte magát és egészséges volt, mint a makk. Egyetlenegy dolog zavarta: a fogai bizony már öregedtek. De mint minden kellemetlen gondolatot, ezt is azonnal el tudta felejteni istenadta áldott könnyelműségével. Egyébként szép szál embernek érezte magát, erősnek, hibátlannak, haja még sehol sem ritkult, néhány fehér szál a halántéka körül csak előnyére vált. s az utcán most is, mint hajdan, gyakran érezte maga után fordulni a titkolt női pillantásokat.

Az ujságot a ráérő ember módjára elejétől-végig elolvasta, csak a közgazdasági rovatot hagyta ki, mert abból nem értett egy árva szót sem. Még vissza is lapozott benne, nem találta-e valamit,

amit véletlenül kihagyott, pótcsemegének. Aztán végre kellemes sóhajjal elhatározta, hogy el fogja hagyni a forró víz áldott, melengető ölet.

Most következett a borotválkozás. És ezzel együtt a nap első disszonáns mozzanata. Nem volt új zsilettpenge a bádogtartóban. Ez már nagyon bosszantotta. Ott voltak az utánköszörülés céljából félretett régi pengék, azokkal kezdett el bajlódni. Babra munkával jár az ilyesmi és igen kényelmetlen. Az ilyen használt pengékkel legfeljebb egy-két húzást lehet tenni, akkor aztán megint szét kell szedni az egész zsilettkészüléket, beletenni a másik használt pengét, csak azért, hogy az is használhatatlannak bizonyuljon. Egy álló negyedóráig nyúzza magát az ember, s a vége az, hogy amikor ujjai hegyével végigsimítja orcáját, még mindig talál olyan kellemetlen szigeteket, amelyeken nem síma a bőr.

— Az ördög vigye el a dolgát ennek a Pali gyerekeknek, — gondolta magában, — tegnap már említettem neki, hogy a penge elfogyott, mégsem gondoskodott róla.

Bosszús lett és kedvetlen. Most már nem volt olyan szép az élet. Azon kapta magát rajta, hogy bosszankodik a fiára. De a vérében lakó úri méltanyosság azonnal visszavonatta vele ezt a futó hangulatot és szégyenkezésre indította. Ahogy véletlenül rápillantott a Pali fürdőkabátjára, amely ott lógott a fehérre mázolt fogason az övé mellett, nemcsak hogy megbánta bosszúságát, hanem hirtelen melegség öntötte el az ellágyulásokra könnyen hajlamos lelkét.

Amíg lemosdott és tovább öltözködött, fiára gondolván, egész élete felmerült előtte. Önkéntelenül két gyereket rakott minduntalan egymás mellé a multban keresgélő képzeletével: fiát és melléje önmagát ugyanannyi éves korában.

Ő békeidőben született, nyolcvanháromban, vidéki birtokon, bőségben, a ferencjózsefi ország virulásában. A fia a háború második évében született, elején annak a tragédiának, amely ugyanezen országon azután betellett. Őt apa és anya gondosan nevelték, minden lépését óvták. s mint egyetlen gyereket valóságos imádattal kényeztették; Pali apátlan otthonban született, míg apja a fronton volt; anyja a harcoló hitvesért való állandó rettegésben nevelte. Ő már nagyocska volt, mikor szülei elhaltak; Pali kicsi korában veszítette el az édesanyját. Ő komoly vagyont örökölt, amely aztán részint a könnyelműség, részint a hadikölcsön végzetes hullámain úszott tova; Pali a gondtalan jómódot sohasem ismerte. Ő kis herceg módján költekezett középiskolás korában, pónilova volt, bőséges zsebpenze; Pali már negyedik gimnázista korában elkezdett kenyeret keresni azzal, hogy korrepetitori órákat vállalt gyengébben tanuló osztálytársainál. Ő tizennyolc éves korában már túl volt az első szerelmi kalandokon és már ismerte a pezsgőzésből származó gavallér-adósságot és már leste fiatalos krakélerséggel az első párbaj alkalmát; ez a Pali nem vív, hanem boxol, szeszes italt nem iszik és a lelke hófehér.

Hogyan is alakult annyira a dolog, hogy a fiú az igazi feje a háztartásnak és nem ő? Tulajdonkép-

pen nem lehetne megmondani. A dolgok természetes erejével fejlődött így kettőjük kis élete. A gyerekek már nagyon korán önállóságot mutatott és bár gyermeki engedelmesség dolgában nem lehetett ellene panasz soha és a szülő iránt köteles tisztelet ellen sem vétett soha, mégis mindig megtalálta a módját, hogy a saját feje után induljon. Ezt a fiút voltaképpen nem nevelte soha senki, csak a legelső években szegény anyja, akinek anyyali emléke most is valami babonás talizmán gyanánt örködik a fiú életén. Szinte észre se lehetett venni, hogy mikor apja már pár éve leszerelt és a fiúval kettesben maradt a polgári élet annyira zűrzavaros keretei között, a gyerek lassanként kibőjtölt nevelőnőt és egyéb rávonatkozó személyzetet. Mikor tizennégy éves korában keresni kezdett, észrevétlenül csúszott be apja pénzügyeinek ismeretébe. A világ minden helyén és minden vonatkozásában úgy van az, hogy nem a hivatalos rang és elhelyezettség adja a munkakört, hanem a dolgozók munkakedvének és arravalóságának aránya. A lusta ember szívesen veszi, ha más hozzányúl dolgaihoz és átvesz valamit az ő felelősségéből. Így volt ez náluk is. Pali érdeklődött a háztartás dolgai iránt s az apának, aki nem is értett az ilyen csip-csup dolgokhoz és utálta is a velük való foglalkozást, kapóra jött a fiú készsége. Ha elsején megkapta a nyugdíját, egyre többet bízott belőle fiára. Először a gyerekekre bízta a házbér fizetését, aztán a szabórészleteket is rábízta. Aztán lassan az Ásónéval való számolás is a fiú kezébe csúszott. S elkövetkezett a döntő pillanat, mikor egy szép napon határozatba ment, hogy

a nyugdíjat minden elsején Pali veszi fel teljes összegben és ő is osztja be. Ez az egy mozzanat emlékezetes volt és nem észrevétlen. Tavaly történt, mikor Pali tizenhétéves volt és éppen a hetedik gimnázium osztályvizsgájára készült. Öt órakor kelt akkoriban mindennap, hogy kimenjen a Széchenyiligetbe tanulni. Egy nyári reggel, mikor tanulni indult, a kapuban találkoztak ketten: apa és fia.

— Valami bajod van, apa? — kérdezte a fiú, az apa arc kifejezésétől megrettenve.

— Semmi különös, — felelte kényszeredetten mosolyogva az apa — kártyáztam mostanáig és sokat vesztettem. Te még tanulni, fiacskám? Hát csak menj, én lefekszem, alszom valamit tízig, aztán indulok pénzt hajszolni.

A fiú nem ment tanulni, hanem szótlánul fordult vissza és követte apját a szobába. Akkor már ő osztotta be az apjától rendszeresen kapott háztartási pénzt, akárcsak egy feleség. A kártyaveszteség híre aggodalommal töltötte el, veszedelemben látta a következő elsejét.

— Bocsáss meg, apa, — mondta a vetkezni készülő embernek — szeretnék erről a pénzdologról részletesen beszélni. Tudnom kell, hogy hogyan fogunk állni elsején. Mennyit vesztettél?

— Ezerkétszáz pengőt, — felelt halkan és rekedten az őrnagy, aki már nem mosolygott, de sietve tette hozzá: — tulajdonképpen ez nem veszteség, hiszen az utóbbi esztendőben ennél jóval többet nyertem össze azoktól a suszterektől. Mert nem tudnak kártyázni, tisztára suszterek. Azért kell most megpukkadnom a méregtől, hogy ilyenek szedik el

a pénzemet. De hát olyan pechem volt, hogy az már fantasztikus. A végén tíz kibic állott a hátam mögött, mind a pechemet bámulták, mert ilyet még nem láttak.

Pali türelmesen hallgatta végig. Aztán ő kezdett beszélni.

— Mikor kell megfizetni azt az ezerkétszáz pengőt?

— Tulajdonképpen huszonnégy óra alatt kellene, de meg lehet állapodni a nyertesekkel valami részlettörlesztésben is. A főnyerő Kuthy. Az maga nyert egy kerek ezrest.

— Kuthy bácsi, a várnagy?

— Az. Megpróbálom, beszélek vele. A másik kettő biztosan vár elsejéig.

A fiú sokáig gondolkozott. Apja készült lefeküdni, feszült csend volt a szobában, egyike azoknak a pillanatoknak, mikor a levegőben érződik, hogy valaki egy életbevágó szó kimondásán habozik. Pali kétszer is felnézett apjára, hogy megszólaljon, de habozott és megint csak maga elé sütötte a szemét, hogy tovább töprengjen. Végre mégis elszánta magát.

— Apa, mondanék neked valamit.

— Mondjad csak, fiam, bátran.

— Fogadd meg, hogy nem kártyázol többet.

Erre hosszú csend következett. Szepezdy Barna sokáig nem válaszolt, aztán olyan könnyed hangon, amely leplezni akarta az elhatározás súlyát, de azért remegett, odavetette a gyereknek.

— Igazad van, öregem. Ezennel szavamra ki-

jelentem, hogy ezentúl csak kommersz-játékot fogok játszani, azt is a legkisebb alapon.

A fiú nem értette, mi az a kommersz-játék és mi az a kis alap, de apja hangjából és magatartásából megérezte, hogy ez a fogadalom elegendő és megbízható. A sikeren felbátorodva még merészebben folytatta:

— És még valamit ajánlanék. Látom, hogy neked elsején mindig mennyi gondod van. Szeretném, ha ezeket a gondokat átadnád nekem. Próbáljuk meg, hátha én jobban be tudom osztani a pénzt... Mondjuk, egy hónapra próbáld meg velem...

Ezt gyáván mondta a fiú, félénken és nagyon érezve azon való aggodalmát, hogy apja valamilyen érzékenységet megsérti. De éppen ellenkező hatást ért el. Apja felderülve kapott a gondolaton.

— Jaj, fiacskám, de nagy követ vennél le a szívemről. Életemben mindig ezt utáltam legjobban, az elsejét. Kivéve, mikor a fronton voltam. De így itthon... utálatos, mondhatom. Tulajdonképpen már nekem is eszembe jutott, hogy rádsószom ezeket a pénzbeosztási dolgokat, de őszintén szólva visszatartott a lelkiismeret. Hiszen elég gondod van így is Ásónéval, meg egyebekkel, meg tanulnod is kell... nem is tudom, jól teszem-e, ha újabb tenni-valókat rakok a válladra...

— Nincs nekem annyi dolgom, — szólt mohón Pali — ráérek én mindenre. És tudod, én nagyon szeretek ilyesmivel foglalkozni. Én úgy gondolkozom, hogy kiszámítanád, mennyi zsebpénz kell neked egy hónapban, a többit aztán ideadnád nekem, hogy osszam be, ahogy tudom

— Az bizony nagyon jó lesz. Hát ezt majd délbⁿ megbeszéljük, most majd eldőlök az álmoságtól.

Szepezdy Barna lefeküdt aludni. A fiú déltájban hazajött könyveivel, hogy megtudja, mit végzett az apja. Nagy meglepetésére még ágyban találta. Ásóné, mint kiderült, költötte ugyan tíz órakor, de az őrnagy kikergette és tovább aludt. A fiú most felébresztette.

— Hány óra? — kérdezte az apa mogorván, az átvirrasztott éjszakától vörös szemmel.

— Tizenkettő. Azt mondtad, hogy délelőtt muszáj pénz után menned.

— Dehogy muszáj, huszonnégy óra elég nagy idő. Kuthyval ráérek délután is beszélni. De ha már felköltöttél, akkor felkelek.

Felkelt és egy órára elkészült az öltözködéssel. Akkor leült a fiával beszélgetni. Nem a maga jószántából. A fiú keringett folyton körülötte és szívéssan várta a pillanatot, amikor a reggel elejtett fonalat megint felveheti. De mikor félénken, nagy fiúi alázatossággal és mégis óvatosan kitarva terve mellett rátért a pénzbeosztás kérdésére, apja nagyot nézett.

— Miféle pénzbeosztásról beszélsz? Nem értem az egészet.

— Már nem emlékszel, apa? Reggel, mikor hazajöttél, abban állapotunk meg, hogy ezentúl jobb lesz, ha elsején én osztom be a pénzt, mert te ezzel nem szeretsz bajlódni. Még azt is mondtuk, hogy te majd kiszámítod, mennyi költőpénzt veszel

el magadnak egy hónapban, a többi aztán az én dolgom lesz.

Szepezdy Barna maga elé bámult.

— Az ám, homályosan kezdek emlékezni. Csakugyan ebben állapotdunk meg? Nem is rossz ötlet. De nem fogja ez akadályozni a tanulásodat, meg a...

A fiú gyorsan közbeszakította a kérdést.

— Nem, nem, apa, ezt is alaposan megvitattuk, erről már nem is kell beszélni. Most jó volna, ha elintéznéd ezt a kártyaveszteséget, mert ha Kuthy bácsi bele fog egyezni valami részletbe, akkor tudnunk kell, hogy mekkora lesz az a részlet, mert attól függ a beosztási tervezet.

— Micsoda?

— A beosztási tervezet. Én készíteni akarok magamnak egy beosztási tervezetet. Először piszkoztatban, utána majd letisztázom. Kétféle tintával fogom írni, mert úgy jobban áttekinthető. És grafikon is fogok rajzolni a kiadásokról. Az egésztől megvan már a tervem, alig várom, hogy csinálhassam.

Olyan mohó volt a gyerek, mint a nehezen rendezkedő startnál a versenyparipa. És olyan félénk hangon, amelyben szinte esdeklő kérdés rejtőzött, tette hozzá:

— Beszélsz Kuthy bácsival rögtön ebéd után?

— Beszélek, — bólintott az apa — ahogy megittam a feketémet, megyek és megkeresem. Nem fog az nehezen menni. Rendes úriember ő, nincs vele semmi baj. Csak a kártyáról nincs fogalma szegénynek. A jó Isten is úgy tesz, mint a gazdember: marhába teszi a pénzt.

És nagy lelki nyugodalommal fogott neki az ebédnek. Ebéd után kényelmes lassúsággal felkászolódtott és elment. Pali nem ment a szabadba tanulni, otthon maradt könyveivel, hogy hazatérendő apjától rögtön megtudja az eredményt. Négy óra tájban meg is jött az őrnagy.

— Beszéltem vele, — mondta könnyen és gondtanul, — a lakásán találtam meg. Most voltam nála először. Egész szépen lakik. Van egy nagyon érdekes családja a szobája falán. Képzeld, az anyai dédanyja Gortvay-lány volt. Ezt nem tudtam. Mindjárt összerokonosodtunk. Ő viszont azt nem tudta addig, hogy az én nagyanyámat, a te dédanyádat, szintén Gortvay Máriának hívták. De ez két különböző Gortvay Mária...

A fiú magába szorított izgalommal, türelmesen várta végig a családfát.

— És a pénz?

— Rendben van. Nagyon derék ember. Első szóra belement mindenbe. Megállapodtunk abban, hogy egy esztendő alatt kifizetem neki az ezer pengőt. Havi nyolevan pengőjével. Még abba is rögtön belement, hogy a részleteket csak két hónap múlva kezdjem, mert addig előbb a két másikat kell kielégíteni. Az egyik nyolevan pengő, ezt Lázár kapja, a tisztiorvos. A másik százhusz pengő, ezt Józsa kapja, az aljegyző. Velük is beszélnem kell még. Este elintézem őket. Egyiknek most elsején fizetek, másiknak jövő elsején.

Palinak már ceruza volt a kezében. Felírta az összegeket. Félrevonult és hosszasan számolt. Másnap már készen volt a tervezete. Remekbe készült

mű volt ez: gyöngybetűs tételek sorakoztak az egyik oldalon fekete tintával, számok a másik oldalon piros tintával. Az egész művet olyan főcímek osztották fejezetekre, mint „Elkerülhetetlen kiadások“, meg „Valószínű kiadások“, meg „Előre nem látható kiadások.“ Volt egy külön fejezet, amelynek címét két piros vonal aláhúzása is hangsúlyozta. Címe: „Apa költőpénze.“ Ebben fel volt sorolva a naponkénti cigaretta, a borbélynál váltandó bérletjegy, a hetenként egyszeri gőzfürdő. Az őrnagy egy pillantást vetett a neki előírányzott költőpénz végösszegére és azt rögtön kevésnek találta. De nem szólt, mert nem akarta a fia kedvét rontani. Gondolta magában: elsején majd, mikor felveszi a nyugdíjat, megmagyarázza a gyerekeknek, hogy neki többre van szüksége, az egész mérleget revideálni kell és át kell dolgozni.

Csakhogyan elsején délelőtt, mikor fölöltözködve lépett ki a fürdőszobából, a fiú már azzal fogadta, hogy pénzt tett elébe. A gyerek már felvette a nyugdíjat, jól ismerték, kiadták neki. Az apa nem jutott hozzá, hogy kifogásainak hangot adjon, mert Paliból csak úgy dőlt a beszámolás özöne. Itt fizetett már, ott fizetett már, nyugtái voltak, feladó vevényei voltak. Reggeltől féltizenkettőig elintézett mindent. És boldog izgalommal mutatta apjának, hogy mit eszelt ki: egy szivarskatulyába közbülső deszkadarabkákat ragasztott s így a különböző nyugták és vevények számára külön rekeszeket alkotott. Minden rekeszhez külön kis címke szolgált útmutatóul a skatulya oldalán, gyönyörűen rajzolt betűkkel: KUTHY, SZABÓ, JÓZSA, LAZAR. És az eddigi ok-

mányok, a legelsők, már ott díszlettek a rekeszekben beosztva, mindegyik a maga helyén. Az őrnagy háromszor is szólni akart, hogy a költőpénz neki kevés. De nem szólhatott. És végül restellt szólni. Elhatározta, hogy majd szól egy hét múlva.

De egy hét múlva sem szólt. Mert a fiú minden áldott nap elejtett valami olyan megjegyzést, hogy eddig remekül megy a dolog, a kiadások és bevételek kitünően fedni fogják egymást, csak az a fontos, hogy az előre felállított tervezeten egy fillérnyit se változtasson.

— Légy nyugodt, apa, inkább meghalok, mint hogy bármelyik tételt is túllépjem. Ma például az uszodában roppantul megéheztem és már ott tartottam, hogy veszek egy sonkászsemlyt. De az utolsó pillanatban eszembe jutott, hogy erre nincs fedezet. Nem vettem.

— Derék fiú vagy, — mondta az őrnagy.

Ezt őszintén mondta, de lelkében egy kis bánatos sóhajjal. Mert most teljességgel lehetetlen volt még egy kis költőpénzről szót tennie. Ahogy a fiúra lopva odapillantott oldalról, az a homályos gyanú ébredt benne, hogy a gyerek talán agyafurt szándékossággal mondta el a sonkászsemlye epizódját, útját vágván ezzel a gyanított apai szándékoknak. Akárhogy volt is, az őrnagy nem szólhatott. Végül is elmosolyodott magában. Saját magát nevette ki, mint élehetetlen mamlaszt, akinek az eszén ilyen ügyesen túljár a saját fia. Hirtelen az a vágya támadt, hogy megölelje és erősen magához szorítsa ezt a kedves, pompás gyereket. De restellte. Csak úgy

imádta a fiát, szóltalanul. Sőt nemcsak imádta. Azt állapította meg magában, hogy tiszteli.

De ezzel a belenyugvással még nem fejeződött be az apa anyagi bukása. A fiú minden hónapban kitalált valami újat. Egyik hónapban cigarettát hozott haza.

— Kóstold meg ezt, apa, én nem értek hozzá.

Az őrnagy elszívta és úgy találta, hogy igen kellemes ízű cigaretta.

— Ha megtennéd nekem, apa, hogy rászoknál erre, nagyon sok pénzt takarítanánk meg havonta. Ezt a cigarettát a Torjay édesapja szívja, ők otthon maguk töltik. Éppen a felébe kerül, mint az a Memphis, amit te állandóan szívsz.

— Hiszen nem rossz, — felelt most kissé kedvetlenül az apa, — de a másikat már nagyon megszoktam.

Többet nem beszéltek róla, de másnap az őrnagy a megszokott Memphis-doboz helyén másik skatulyát talált: száz darab otthon töltött cigarettával. Nem szólt semmit. Szívta. Egy hét múlva már hiába kínálták volna Memphisszel.

A következő hónapban a borotválkozásra került a sor. Egy reggel az őrnagy zsilett-készüléket talált kirakva a fürdőszobában. A fiú ott állt mellette és mohón magyarázta:

— Most már nekem is borotválkoznom kell, apa. Én zsilettel fogok borotválkozni. Próbáld meg te is. Kiszámítottam, hogy jóval olcsóbb, mint a borbélynál a bérlet, még akkor is, ha a zsilettnek egy évre tervezett amortizációját beleszámítom. Egy év alatt

a zsilettet amortizáltuk, akkor aztán éppenséggel sokkal olcsóbb. Próbáld meg. Ha nem akarod, maradj a borbélynál, de ha rá tudnál szokni, akkor vehetnék magamnak vásznat. Minden ingem rongyos.

A fia inge rongyos! Az őrnagy sietve nyúlt a zsilett után. Többet nem ment borbélyhoz. Így követte egyik apró zsarnoki lépés a másikat. Most már ott tartottak, hogy az apa és fia közül a fiú volt a családfő és az apa volt a gondoktól megkímélt, jól ellátott, lehető kényelemmel körülvett családtag. És bár az apai tekintélyen semmi csorba nem esett, anyagi viszonyuk lényege mégis csak az volt, hogy a fiú vette fel a jövedelmet, ő adott zsebpénzt apjának és a soron kívüli igényeknek szívós konoksággal ellentállott.

— Elfogyott a zsilett-penge, — mondta most az iskolából hazatérő fiúnak.

Pali azzal felelt, hogy kivett a zsebéből egy kis csomag önborotva-pengét.

— Bocsáss meg, apa, tegnap kiment a fejemből. Ne haragudj, ezentúl jobban fogok vigyázni.

Az őrnagy fia vállára tette a kezét.

— Te kérsz tőlem bocsánatot? Meg kell köszönöm a jó Istennek, hogy ilyen fiam van.

Pali mosolyogva, tiszta, nyílt arccal nézett fel apjára. A mélyen rejlő szeretet ragyogott ezen az arcon. De nem fiúi szeretet. Hanem apai.

IV.

Az apa éppen az ebéd utáni első cigaretta gyönyörűségébe temetkezett, mikor Kató lépett be hozzájuk.

— Jó napot, Barna bácsi. Szervusz, Pali.

— Isten hozott, kislány, — felelt nyájasan az apa, — már át is adom nektek a küzdőteret. Igyekezzék, vénasszony.

Ez az utóbbi felszólítás Ásónénak szólt, aki az asztal leszedésével foglalatoskodott. De arra a szóra, hogy vénasszony, felkapta a fejét. Mivel semmi jó felelet nem jutott eszébe, csak magában dohogott valami méltatlankodót és folytatta a munkát. Már az abroszt vette le az asztról, helyet adva Katónak, aki már alig várta, hogy holmijával odatelepedjék. Egy pirosfedelű kötetet rakott maga elé, amelyen ez a cím díszlett: „Main Street, Sinclair Lewis.“ E mellé iskolai füzetet tett és ceruzát.

Vékony gyereklányka volt ez a Kató, keze-lába hosszú, válla vékony és csontos. Mozdulatai fiúak és szélesek, arca mindig vidám és csufondáros mosolyra hajló, mint az utcán hancurozó és semmi tekintélyt nem tisztelő suszterinasé. Van az ilyen kamaszlányokban valami, ami a komikus kölyökkutyára emlékeztet. A tizenötéves lány még nem nő, de már nem gyerek. Modora, tartása már elvesztette a gyermeki bájt, de a női bájt még nem kapta meg. Ettől egész egyénisége valami furcsa fanyarsággal telik meg, valami bohócos félszegséggel.

— Mekkoraát röhögtem, — mondta, mialatt fiús mozdulattal simította vissza szemébe hulló geszte-

nyebarna haját, — mama valamiért mérges volt és mérgében elejtett egy nagy uborkás üveget, pontosan a macska fejére. Azt a macskát látni kellett volna. Úgy megrémült, mint egy örült. Elbujt az ágy alá és semmi módon nem lehet onnan kicsalogatni.

— Miért volt mérges, anyád?

— Mert Skopecz felmondta a szobát. Most megint kereshetünk lakót a szobába. Pedig tulajdonképpen már két szobát kellene kiadni. Eh, majd csak lesz valahogy.

Pali nagyot nézett. Ez bizony nem csekélység, hogy Skopecz felmondta a szobát. Kató anyja, özvegy Súlyomné, szintén nyugdíjas volt és nagy ügyel-bajjal csak úgy tudta egyensúlyban tartani kisdéd háztartását, hogy háromszobás lakásából egyet szobaúrnak adott ki. Ott laktak Szepezdyék feje felett, az első emeleten; nem is volt több lakás a kicsiny rózsa-utcai házban, mint ez a kettő. Lent az özvegy nyugdíjas férfi és egyetlen fia, fent az özvegy nyugdíjas asszony és egyetlen leánya. Ha most Skopecz, a gyógyszerészsegéd felmondott, az súlyos csapást jelentett az özvegyasszony számára. Nagyon nehéz egy olyan vidéki városban, mint Dombújvár, szobaurat találni. Egész más a dolog, mint odafenn Budapesten. A fővárosiak bezzeg közléteszik az apróhirdetést, aztán ölbetett kézzel várják a lakáskeresőt. De Dombújváron csak a Dombújvári Hírlap című lapban lehetne hirdetést közzétenni, az pedig részint rettenetes drága, részint a kutya sem olvassa. Csak a kapúra lehet kitenni a cédulát, továbbá minden üzletben elmondani és az

utcán minden szemközt jövő ismerőssel közölni, hogy a szoba kiadó. És ha nem akad rögtön szobaúr, akkor a szoba lakatlanságával eltelő napok katasztrófát jelentenek a háztartási könyvben.

— Miért mondott fel Skopecz?

— Jobb szerződést kapott, elutazik Mátészalkára. Hirtelen jött az egész. Holnapután már utazni akar. De azért a következő félhónapot kifizeti. Két hét alatt majd csak lesz valami. Én tulajdonképpen örülök ennek a két hétnek. Nekem is könnyebb és mamának sokkal kevesebb dolga lesz.

Pali csak csóválta a fejét és hallgatta a leány elpusztíthatatlan jókedvét.

— Nem vagyok tisztában veled, — mondta végül ő is jókedvre derülve, — vajjon könnyelmű vagy-e, vagy pedig optimista. Néha azt hiszem, hogy könnyelmű vagy. Ilyenkor szeretnék megverni. De aztán azt gondolom, hogy ez talán mégsem könnyelműség, hanem optimizmus. Na kezdjük.

Kató megkereste az angol könyv kellő helyét.

— Itt vagyunk. Tizenharmadik oldal. Kezdehetem?

— Gyerünk, gyerünk, ne kérdezz annyit.

— Hát akkor olvasom. Itt hagytuk abba: „It was the advice of the professor of English which led her to study professional library-work in a Chicago school.” Hát várjál csak. „Az angol tanár tanácsa volt az, amely...”

— Nem kell, hogy „volt az, amely.” Egyszerűen: „Az angol tanár tanácsa vitte arra, hogy...” Nos?

— „Hogy egy csikágói iskolában a hivatásos

könyvtármunkát tanulja.“ Jól van? Tovább. „Her imagination carved and coloured the new plan . . .“

Az őrnagy már feküdt odabenn a másik szobában. Mert akármennyit aludt éjjel, elmaradhatatlan szokása volt, hogy ebéd után ledőljön egy kicsit. A gyerekek ideát nagy buzgalommal folytatták az angol leckét. Pali angolul tanította a kislányt. Őmaga már elég jól tudott ahhoz, hogy taníthasson. Negyedik gimnáziumban egy Gábiel nevű fiú volt az osztálytársa, akinek az édesanyja angolszületésű nő volt és a városban angol nyelvleckéket adogatott. Mivel a Gábiel-fiú igen gyenge tanuló volt, korrepetitor kellett neki. Pali vállalta a fiú oktatását és angol leckéket kért érte cserébe. Három évig tanult angolul s mikor a hetedik osztály végeztével Gábielék elköltöztek a városból, már elég jól tudott. Most aztán ő kötött üzletet angol tudása alapján: az volt az alkuja Katóval, hogy hetenként háromszor kicserélnek egy-egy órát: ő angolra oktatja a lányt, az pedig cserébe elvégzi azokat a varrási, foltozási, stoppolási dolgokat, amelyekben Ásóné keze már nem volt elég könnyű, vagy amelyek az ő hóstyai színvonalát egyáltalában túlhaladták. Akadt ilyes munka mindig: szakadt bélés megjavítása, kezelő levétele az ingről és fordítva visszavarása, puha kalapon a kopott szalag kicserélése. Kató lángelme volt az ilyen háztartási ügyességekben, mihelyt tűt, ollót, cérnát, kapott a kezébe. Szepezdyék sohasem vettek harisnyakötőt, csak gumiszalagot. A hozzávaló csatot lehetett használni az elkopott régiből, csak ügyesen meg kellett varrni. Ugyanez történt a nadrágtartókkal. A régi nyak-

kendőkről is kiderült, hogy selymük kifordításával, vagy egyéb ravasz eljárási móddal újat lehet belőlük csinálni.

Most a két gyerek közötti cserekereskedés első mozzanata folyt: az angol óra. Ezt ketté szokták osztani. Egy félórát angol szövegolvasásra fordítottak, hogy a kislány szókincse bővüljön, a másik félóra társalgással telt el. Igaz, hogy elég vontatott társalgással. A kislány már kezdett kotyogni angolul, de azért minduntalan mondott valamit, amiért meg kellett állítani és ki kellett javítani.

Mikor aztán az angol leckét befejezték, sor került az ellenőrára. Pali ilyenkor el szokott menni, rábízván Katóra a kijelölt foldozási feladatokat. De most nem ment. Ma délután csak négykor kezdődött az első házonkívüli óra: Babicséknál tanította a két kis ikerfiút, akik az idén kerültek az első gimnáziumba. Mikor tehát Kató az angol lecke végétével elévette a zöld ládát, amelyben temérdek szövetdarab, cérnagomb, pamutmaradék, csat, kapocs és egyéb holmi között varró-holmiját tartogatta s amely nem is fent állott a saját lakásán, hanem idelent, — Pali gondolt egyet és végighevert a díványon.

— Itthon maradok, fogok veled beszélni. Babicsékhez csak négyre megyek. Te csak dolgozz, közben lehet diskurálni. De figyelmeztetek, hogy ne röhögj minden szónál, mert akkor itt hagylak.

— Ugyan ne légy ilyen igazságtalan, hát nem ment elég rendesen az angolóra? Komoly dolgokban én nem szokok röhögni.

— Szoktam.

— Hát szoktam, jól van. Mondd, milyen az a „professional library-work“, amiről a regény beszél? Van olyan mesterség, hogy könyvtárnokászat?

— Micsoda? „Könyvtárnokászat?“ Csak egy nő lehet ilyen buta, hogy efféle szavakat talál ki.

— Ne piszkálj folyton, amiért nő vagyok, már ezerszer mondtam. Tehetek én arról, hogy nő vagyok? Elég baj az nekem. Mit gúnyolsz még te is? Magyarázd el nekem ezt a könyvtár-izét, mert ez érdekel. Van ilyen női pálya?

— Nem éppen női pálya. Pálya. Nagy könyvtárakban vannak alkalmazottak, akik természetesen nagyon érti a könyvtárnok . . . könyvtárnokságot.

— Hohohó . . . „könyvtárnokságot!“ Az talán olyan gyönyörű szó?

Kató kuncogva nevetett. Varrása felől ingerkedő, kamaszos csúfolódással nézett vissza a fiúra. De az bölcs maradt és nem vette tudomásul a csúfolódást. Magyarázott tovább.

— A regényből az látszik, hogy Csikágóban külön iskola van, ahol ezt tanulják. Nálunk nem hiszem hogy volna ilyen. Miért kérdezed? Kedved volna ilyesmihez?

— Tudom is én, mihez volna kedvem. Tanulni kellene valamit, azt tudom. De mit tanuljak itt Dombújváron? A felső leányiskolából már kimaradtam, mert iskolára nincs pénzünk. Ha iskolába járok, akkor cselédet is kell tartani, arra pedig nem telik. Igazán bajban vagyok, ha arra gondolok, hogy mi lesz velem. Eh, különben bánom is én, majd csak lesz valahogy. Egyet tudok: férjhez menni nem fogok.

— Nagyon helyes.

— Tudod, a házasság, — fejtegette a tizenötéves Kató, — meg a szerelem, meg ezek a hogyhívjákok, ezek szerintem nem komoly embernek való dolgok... Mondd, te idefigyelsz?

Pali összerezzenve zökkent vissza ábrándjai közül a társalgásba. Kissé elkalandozott.

— Tessék? Kérdeztél valamit?

— Látod, milyen neveletlen vagy egy hölgygel. Nekem csak jár a szám, és te ide se figyelsz. Miről gondolkoztál?

— Egy találmány jutott eszembe. Azon gondolkodtam, hogy a könyvtárakban lehetne egy könyv-lapozógépet alkalmazni. Tudom is, hogy hogyan kellene. Ha műegyetemre megyek, rengeteg ilyen találmányt fogok részletesen kidolgozni. Itthon nem lehet, mert nincs műhely és nincs kísérleti laboratórium.

— Hát az ott? — kérdezte Kató a szoba egyik sarka felé intve, ahol Pali lombfűrészét, technikai könyveit, rádió-holmiját és mindenféle szegekkel drótokkal, lemezekkel telt különféle dobozait tartotta.

— Az semmi. A kísérletekhez sok pénz kell. Én most csak feljegyzem az ötleteimet és vázlatosan felrajzolom a megoldást, ahogy képzelem. Kivitelezni majd megpróbálom a műegyetemen. Sajnos, mindenhez pénz kell a világon. Ehhez is az kellene.

— Hát ha csoda történik és megkapjátok az örökséget?

— Csodák nem történnek, — legyintett a diványon heverő tizennyolc éves feltaláló, — csodákban

csak a gyerekek hisznek. Már apa se nagyon beszél róla. Azt hiszem, hogy tulajdonképpen levegő az egész. Ez a Jakobovics szeretne egy pert, amin sokat kereshetne, onnan van az egész. De nekünk nincs pénzünk pereskedni.

Kató hirtelen felkiáltott:

— Jaj de furcsa! Hát ne legyen az ember babonás? Ebben a pillanatban ment el az ablak alatt.

— Kicsoda?

— Jakobovics. Bizonyisten. Nem ide jön?

Pali éppen legyinteni akart a valószínűtlen feltevésre, mikor kopogtattak az ajtón. És már be is lépett a szóbanforgó Jakobovics, különös kis púpos ember, akinek rendkívül metsző csengésű, éles hangja már bele is hasított a szoba csendjébe:

— Jó napot kívánok, az őrnagy urat keresem. Itthon van az őrnagy úr?

— Alászolgája, — felelt Pali felugorva, — itthon van, de azt hiszem, alszik. Tessék helyet foglalni, azonnal utána nézek.

Utána is akart nézni, de nem volt szükség rá: a közbülső ajtóban megjelent maga az őrnagy.

— Na nézd csak, ki jár errefelé! Mi szél fújta ide, kedves prókátor úr?

— Volna egy-két fontos megbeszélésem. és tesz tudni, az irodám nem alkalmas... bátorkodtam itt felkeresni inkább, hogy ne zavarjam...

— Tessék, fáradjon be hozzám.

— Leszek bátor. Legalább nem zavarom a kuri-zálást, hehehe. Hiába, a fiatalok, hehehe...

A púpos kis ügyvéd bement az őrnagy szobájába. Kató mély megvetéssel nézett utána.

— „Kurizálás“! Mit szólsz ehhez a hülyéhez?

— Ugyan ne törődj vele, hadd beszéljen. Megint ezzel az örökséggel akarja apát macerálni. Halottad? Hogy az ő irodája nem alkalmas? Nincs is irodája. Két szobás lakása van, egyik szobában a vénkisasszony nővére lakik, a másikban ő. Csak az apa türelmét csodálom, hogy még mindig szóbaáll vele. Na, én megyek is dolgom után. Te még maradsz?

— Én még elvégzem ezt a pár harisnyát.

— Hát akkor szervusz, öcsém.

— Szervusz.

Pali fogta a kalapját, összeszedte könyveit, füzeteket és elment. Kint az utcán ragyogott a tavasz. A Czoborhegy felől édes szellő lengett és ibolyaszagot hozott a városba. Az utcán járdogáló emberek arcára kiragyogott a kikelet izgalma. Két kutya eszeveszett jó kedvvel kergette egymást. Egy inasgyerek hangos, éles füttyszóval hirdette vidámságát. A közeli sarkon két osztálytárs fordult be: Sinkovics és Dolinay.

— Szervusz, Szepezdy. Nem jössz velünk? Megyünk rákot fogni a füzesi híd alá.

— Szervusztok, nem érek rá, megyek tanítani.

Elhaladtak. Mentek tovább a játékba, a fiatal gondtalanságba, az élvezetes időtöltésbe. Pali csendesen küldött egy kis sóhaj utánuk, mert roppant szeretett volna velük menni. De nem lehetett. Mennie kellett Babicsékhoz.

A Peterdy-utcán megnyitotta a vasrácsos, nehéz kapu kilincsét. Mialatt felfelé haladt a meredekes, kavicsos kert-úton, a zöldelő bukszusok gömbö-

lyüre nyírott testőrsége között, vad és boldog csaholással rohant feléje Kókusz, a kis barna spaniel kutya. Lehajlott hozzá és megsímogatta. Aztán felment az oldalsó lépcsőn, mint mindennap és benyitott a fehérfalú, régi metszetekkel díszített folyosón a harmadik szobába, mint mindennap. Ott várt a két Babics-fiúcska, az ikrek. Egyformán véznák, egyformán szókék, egyformá rövidlátók és illedelmesek. Leült könyveik és írásaik mellé.

— Feleltetek valamiből? — kérdezte, mint mindennap.

Az óra elkezdődött. Latin, számtan, földrajz, mindenféle tudomány. Rege a csodaszarvasról. Capio, capere, cepi, captum. Az Apennini félsziget hegységei. A gyermekláncfű, *Taraxacum officinale* Wiggers. Egy mázsa annyi, mint száz kilogramm. Ejnye, hát nem tudod megérteni? Figyelj ide még egyszer és ne piszkáld az orrod. Száz kilogramm egy mázsa. Mennyi egy tonna? Na látod. Holnap az iskolában jól viseljétek magatokat, második tíz percben akarok veletek beszélni, hogy latinból mi történt.

Öt óra. Ki az előszobába, le a kerti útra, mint mindennap, a farkcsóválva hízelgő kutya kíséretében. Tovább, gyorsan szedve a lábat, mert öt óra után tíz perccel Székelyéknél kell lenni, pedig azok elég messze laknak a vasút felé. Az utcán majmot táncoltat egy vándor komédiás. Milyen furcsa, mulatságos, csenevész, sajnálatraméltó kis állat. Meg kellene állani és nézni egy kicsit. Nem lehet, siessünk.

Vasút-utca öt. Kis földszintes ház, hosszú udvar, téglakockás folyosó, mint mindennap. Az utolsó

ajtó a gyerekszoba. Ott ül a fia mellett Székely néni, az elmaradhatatlan kézimunkával, mint mindennap. Székely Gyurka a negyedikben ismétlő, tavaly háromból bukott. A mamája mindig ott ül óra alatt, hogy az oktatást ellenőrizze. Feleltél valamiből? Lássuk a leckét, mi van feladva. Szabolcska: Legenda a csatatérről. A görög „bainó“ ige perfektuma „bebéka.“ Ovidius. Die Kraniche des Ibykus. Az ázsiai világvárosok alakulása. Szénhidrátok. Elsőfokú egyenlet két ismeretlennel. Nem tudtad dél óta megtanulni? Én hiába kínlódom itt veled, ha nem tanulsz...

Hat óra. Sietni tovább. Márkusék nem messze laknak. Márkus Aladár nyolcadikos, amíg azt oktatja, elvégzi a saját leckéjét is. Sötét falépcsőn felmenni, balra fordulni, keresztülmenni a komor és mindig újságba merült családfő szobáján, aztán be az Aladár szobájába, aki beteg, de a leckéjét azért otthon el kell végeznie. Savanyú orvosságsgzag. Mikszáth elbeszélő művészete. Arisztoteles. Kritik der reinen Vernunft. Hol lakott Kant? Megint elfelejtetted, Königsbergben. Eheu, fugaces, Postume, Postume, labuntur anni. A kiegyezés által előállott jogi viszonyok 1867 után. A komplex számok trigonometriai alakja. Röntgen-sugarak. Hipotézis és teória filozófiai fogalma. Holnapra tanuld meg, az Isten szerelmére, mikor fogod megtanulni. Vissza a sötét lépcsőn, lefelé. Sietni tovább.

Hét óra. Ez az utolsó ház. Kalmár-utca tizenkilenc. Gerő Gábor, ötödikes. Szűk gyerekszoba, öt kisebb gyerek, csecsemő-sírás, zongora-gyakorlás a szomszéd szobában, figyelmetlen fiú, haszontalan és

szemtelen. Sebastianus Litteratus de Tinód. Lenau eredeti neve Strehlenau Niembsch Miklós. Ide figyelj, ha magyarázok és tedd le azt a kereplőt. Rododaktülosz Éosz: a rózsaujjú hajnal. Ha feleselsz velem, megint szólok apádnak. A hastingsi ütközet. Növénysejt és növényyszövet. Nem hallottad, mit mondtam? Holnap második tízpercben gyere a nyolcadik elé.

Végre, végre nyolc óra. Az uccán már egészen sötét van, a hűvös tavaszi este ködébe mélabús és rejtelmes fényfoltokat vetnek az utcai gázlámpák. Gyér járókelők sietnek haza. Egy kocsmajátaja kitárul, hangos énekszó ömlik ki, majd becsukódik az ajtó és ollóként vágja ketté a nóta hangosságát. A gyalogjárón esti békák másznak keresztül. Félkilenc. Itthon vagyunk. Az asztal megterítve, az apa már ott ül és újságot olvasva várja haza a fiát. Kellemes lámpafény és étvágygerjesztő ételszag.

— Jaj de fáradt vagyok, apa.

— Sokat dolgoztál, öregem, persze. Várjál csak, még ezt elolvasom, aztán érdekeset mesélek.

Esti csend, Ásóné hozza a vacsorát. Ami délről maradt.

— Elvégezte a mosást, Ásóné?

— Hogyne, ifiúr, elvégeztem. Majd leszakad a két karom.

Az őrnagy leteszi az újságot. Vesz magának a tálból. Jókedvű. Eleven.

— Hát hallgass ide, milyen dolgokat mesélt ez a Jakobovics. Egy hét múlva letelik a határidő, amíg a Szentmiklóssy-örökös jelentkezik. Ha nem

jelentkezik, megindíthatjuk a hagyatéki eljárást, mert az teljesen kétségtelen, hogy a legközelebbi oldalági rokonok mi vagyunk. Eddig nem jelentkezett senki. Jakobovics tizenkét címre írt, hogy nem tud-e valaki valamit arról a bizonyos Szentmiklóssy Marianneról, a tizenkét levélből négyre kapott választ. De adatot azok sem adtak. Hogy hol van az a Szentmiklóssy Marianne, azt nem tudja senki. Csak az bizonyos, hogy húsz évvel ezelőtt elment külföldre. Lehet, hogy vígan él valahol Tokióban, vagy Ausztráliában és fogalma sincs, hogy mink itt a nyomát kutatjuk. Lehet, hogy férjhezment és tíz gyereke van. Lehet, hogy a legnagyobb nyomorban szynlődik egy hamburgi, vagy milánói tömeglakáson. Lehet, hogy már régen meghalt. Annyi bizonyos, hogy gondolkozóba estem...

Pali aggodalommal ütötte fel a fejét. Félénken, de hangjából kiérezhető szívóssággal mondta:

— Apa, ilyen pereskedésre nekünk nincs pénzünk...

— Tudom, tudom, ne beszélj közbe. Gondolkozóba estem, vajjon nem kellene-e felhatalmazást adni ennek a Jakobovicsnak olyan alapon, ahogy ő képzei. Nem kér előre semmit, még a bélyegköltséget is előlegezi, de ha megnyerjük a hagyatékot, amit ő kiperel, akkor annak fele az övé. Én azt gondolom, hogy ezt meg is lehetne csinálni.

— Ha erről írást ad, miért ne?

Kis csend következett. Szepezdy Barna tünődve nézett a lámpába.

— Érdekes, hogy ezt a Szentmiklóssy Mariannet én ismertem. Kevéssel azelőtt találkoztam vele

egyszer-kétszer, hogy elutazott. Közvetlen mielőtt szegény édesanyádat megismertem. Én akkoriban eljárógtam Nógrádba és ott éldegélt neki egy férjes barátnője Balassagyarmaton, bizonyos Gaussné, egy bakatisztnak a felesége. Szóval Gyarmaton találkoztam vele egyszer-kétszer. Még többször is. Kurizálgattam is neki, mert átkozottul csinos volt. Aféle villogószemű, elszánt, kacér bestia. Sok jó nem nézett ki belőle. Furcsa, hogy egyszer...

Az őrnagy itt abbahagyta a mondatot. Még idejekorán. Mert ezt kezdte volna mondani: „furcsa, hogy egyszer össze is csókolóztunk, de egy álló negyedóráig. Úgy csókoltuk egymást, mint két örült. És akkor azt mondta ez a Szentmiklóssy Marianne, hogy ezt a csókot soha, de soha ebben az életben elfelejteni nem lehet.“ Ezt mondta volna Szepezdy őrnagy, egészen ártatlanul, mert inkább hangosan gondolkozott a lámpába tekintve, semmint beszélt. De idejekorán meggondolta magát. És ügyes fordulattal úgy folytatta a megkezdett mondatot:

— Furcsa, hogy egyszer ide kellett jutnunk: ettől a lánytól függ, hogy kétezer hold a mienk legyen.

Pali nem felelt erre. Nem vette soha komolyan az egész örökségi ügyet, amelyet ábrándosnak és irreálisnak tartott. Ment ki a konyhába, mert intézkedni akart a másnapi munkáról. Holnapután az ő szobája következik. Mindennap más szoba, egyszer mosás, mosást követő nap, tehát holnap, vasalás. Nem baj, egy napot még el tud várni, míg az ő szobájára kerül a sor.

Aztán bejött és leült a rádióhoz. Az apa ma már

nem is tett a tegnapihoz hasonló halavány kísérleteket, hogy elmeheessen a Köhögőbe. Nyilván bele-törődött, hogy elsejéig esténként itthon marad.

A rádión felhangzott a „Bohémek“ első felvonásának vége. Milánói közvetítés. Mimi énekelt éppen: „Mi chiamano Mimi, ma per ch  , non so“.

Pali nem értette az olasz szöveget, nem tudott olaszul. De valahogy érezte az opera női f alakj ban a t r keny t, gy ng det, im dottat.

Nézett maga elé és édesanyjára gondolt. Ilyennek képzelte.

V.

Az írást megcsinálták. Jakobovics rendkívül hosszú okiratot szerkesztett, amely szerint a Szent-miklóssy-hagyaték ügyében  gyv di meghatalmazást kapván, az eljáráshoz szükséges költségeket a maga veszélyére fogja előlegezni s azokat soha semmiféle címen Szepezdy Barna nyugállományú őrnagytól vissz k vetelni nem fogja, ha azonban a peres hagyatéki eljárás sikerrel járna, a megítélt hagyaték felerésze  t illeti. Az okmányt Pali elolvasta, apja pedig aláírta. Ettől kezdve az  rnagy minden napjának egy-két  r ja Jakobovicsn l telt el. Az ügyvédnek valami sok ügye nem igen lehetett, mert minden idejét, erélyét és  gyekez t t erre az egyetlen dologra fordította. Minden  ldott nap villogó szemmel jelentette az őrnagynak, hogy már megint újabb sikert ért el: ma megérkezett a gy rei református lelkészi hivatal levele, amely hiteles keresztlevél-másolattal igazolta, hogy Szepezdy Barna

lalja az egyik becsületbíró szerepét, hiszen Domb-
útváron becsületbírárságot nem is lehetett elképzelni
Geszterédy huszárezredes elnöklete és Szepezdy
nyugalmazott őrnagy részvétele nélkül.

— Na jól van gyerekek, vállalom, csakhog
már ne maceráljatok. Beszéljünk másról.

Elkezdett másról beszélni, természetesen a szol-
gálatról. A kis Eberle báró úgy fellelkessedett be-
szélgetés közben, mikor Szepezdy Barna a régi
huszáréletről adott elő egy pár történetet, hogy he-
vében odarikkantott a didergő pincérnek:

— Bontsál fel egy rezervét, hé.

A pincér izgatott boldogsággal rohant volna
máris teljesíteni a parancsot, de az őrnagy utána
kiáltott és visszahívta. Leintette a rendelést. Nem
kell semmiféle rezervé, itt lumpolás nem lesz. A ki-
báró még próbálta kérlelni, de miután látta, hogy
úgyis hiába, abbahagyta. Csak mikor a pincér visz-
szament a kerthelyiség egyik oldalsó oszlopát támo-
gatni a vállával, panaszosan megkérdezte, mint a
játékától tiltott gyermek:

— De hát miért nem?

— Mert a fiam nem engedi.

— A fiad? Pali?

— Az hát. Mit tudjátok ti, milyen zsarnok az.
Rendes zsebpénzt kapok tőle, ha azt túllépek, ak-
kor nem merek a szeme elé kerülni. Ő kezeli a pénzt.
Mert ha én kezelném, már régóta a kutyaé volnék.

Mosolyogva mutatta halántékához tett kezével
a főbelövést. Aztán halkabb, mélyebb hangon foly-
tatta:

— Olyan kedves az a kölyök, hogy ki nem tu-

dom mondani. Soha egyetlen szóval nem vét a köteles tisztelet ellen, mindig olyan szerényen és tisztességtudóan beszél velem, ahogy fiúhoz illik. De a szeme sarkában látom a ravaszságot, mikor újabb merényletre készül ellenem. Nincs hónap, hogy az apró kiadásaimból valami agyafúrt ürüggyel le ne faragna valamit. Ilyenkor azt hiszi, hogy túljárt a vén csacsi apjának az eszén. Én meg hagyom. Szeretném összeölelni, összecsókolni, de úgy teszek mégis, mintha nem vennék észre semmit. Ez a fiú még arra is rá tudna engem venni, hogy... mit is mondjak példának..., hogy lemondjak a dohányzásról. Úgy szeretem és úgy gyönyörködöm benne, másrészt pedig akkora bennem a velemszületett oblovomizmus...

— Oblovomizmus, — ismételte csodálkozva Eberle hadnagy, — hát az micsoda? Betegség?

— Egy híres orosz regény, — szólt rá Bogáthy főhadnagy, — úgy sem érted te azt, ne kérdezz folyton ilyen szamarakat.

—...Egyszóval akkora bennem az ázsiai lustaság és nemtörődömség, benne pedig a szívós energia, hogy egyszerűen fegyvertelen vagyok. De jól is van így. Gyakran úgy érzem, hogy nem én vagyok az ő apja, hanem ő az enyém.

— Szép, jónövésű gyerek, — mondta Bogáthy, — a minap láttam az utcán.

— Az még semmi, hogy szép gyerek, — felelt rá a büszke apa, — de milyen tisztességes lelkű fiú. Az még, barátom, soha életében nem hazudott nekem. A gondolkozása olyan gavalléros, hogy kaszinótagok iskolába járhatnának hozzá. És milyen tiszta a

lelke... eh, mit is beszélek róla annyit, vén számár vagyok, meghatódom, aztán kinevettek.

De azok nem nevettek. A kis báró elgondolkozott.

— Különös dolog lehet ez a szülői érzés. Szeretnék apa, vagy anya lenni.

Bogáthy főhadnagy megint csak ráfordult:

— Hát ne essék kétségbe az ember, ha ilyeneket hall? Tudod, te báró, hogy milyen számár vagy? Anya szeretnél lenni?

Eberle báró ijedten húzta válla közé a fejét. Aztán mégis csak megemberelte magát.

— Jól van, — mondta dacosan, — asztalnál nem vagyok okos. De a lovon okos vagyok.

Ezzel valóban le is fegyverzett minden további támadást. Mert azt senki sem tagadhatta, hogy Eberle báró dombújvári huszárhadnagy az ország tíz legjobb lovasa közé tartozik. Bogáthy abba is hagyta a hadnagy üldözését. Szepezdy Barnához fordult:

— Nagyon szereted a fiadat, ugye?

— Szeretem-e? Az egyetlen dolog a világon, ami komolyan érdekel.

Mondta volna tovább is, az apák lelkeségével, de a figyelme egy pillanat alatt kénytelen volt másfelé fordulni. Egy hölgy jött be a kerthelyiségbe. Magányos hölgy. Dombújváron valóságos csoda: magányos hölgy a kaszinókertben.

Magas, szép szál aszony volt, első pillantásra kiabált róla a nagyváros. Feltűnő és pompás csin-csilla-bunda volt rajta, földig érő. Fején kacérosdivatosan féloldalt vágott sapka, alatta vörös ár-

nyalatú szőke haj remekbe gondozott frizurája. Arca pikánsan szép, szája erős és a kelleténél egy gondolattal szélesebb. Tartása a királynőé, aki ismeretlen okból valamely gyarmaton tartózkodik, de szívéből únja.

A három férfi egyszerre nézett oda. A másik két asztaltól is a hirtelen felbukkant szenzációt szemléltek. Keffler főerdész jól megbámulta, aztán mint aki egy természeti tüneményt bölcsen tudomásul vett, visszamerült szivarja füstjének szemléletébe. Hunyor Marci és vidéki rokona azonnal egymáshoz hajoltak s a belépett hölgyre szegezvén merev pillantásukat, heves és izgalmas suttogásba kezdtek.

— Ki lehet ez? — kérdezte Eberle báró, aki Dombújvár valamennyi érdekesebb hölgyét személyesen ismerte.

— Ha te nem tudod, — vélte Szepezdy derűsen, — én honnan tudjam?

Bogáthy főhadnagynak szintén nem volt sejtelve a feltűnő jelenség kilétéről. A pincér azalatt már ott termett annál az asztalnál, amelynél a különös hölgy helyet foglalt. Őt magát is roppant izgatta a szokatlan vendég, csodálkozásában fogta a szalvétát és az asztalnál álló két másik széket minden ok nélkül megcsapkodta vele. A három katona, — kettő egyenruhában, a nyugállományú pedig civilben, — feltűnés nélkül, a szeme sarkából figyelte a hölgyet. Az rendelni kezdett, de a rendelés hosszúvá húzódott. A pincér sajnálkozó és szégyenkező arcán észre lehetett venni, hogy a hölgy valami nagyon nyugateurópai dolgot szeretett volna, amivel azonban a dombújvári Ó-kaszinó nem szolgálhatott

neki. Huzamos eszmecsere után végre elloholt a pincér, a hölgy a táskájából, — az is milyen szokatlan színű és formájú táska volt, — arany cigarettatárcát vett elő, arany öngyújtóval rágyújtott, aztán bele-tette egy feltűnően hosszú piros üvegszipkába és átadta magát a cigarettázásnak. Vékony csuklóján, a csincsilla-bunda alól, az arany karperecek egész ékköves légiója tűnt fel. Ujjain ritka értékűeknek látszó gyűrűk kövei sziporkáztak, füléből két hatalmas gyöngy függött alá. Csak cigarettázott, a helyiségben ülőkre egy árva pillantást sem vesztegetett, a jelenlévő gyér közönség egyszerűen nem létezett számára. Egy képzeletbeli pontra nézett állandóan, amely bizonytalan magassággal mintegy tíz lépésnyi távolságra lebegett a semmiben. Közben csendesen kiszűrődött a Kuka Bandi zenekarának cigányzenéje a téli étteremből: „Lecsó, lecsó, lecsó, lecsó, lecsókolom a pudert rólad“. Tegnap este bezzeg még itt játszott a cigány a kerthelyiségben, ma szégyenszemre behúzódott a fedettebb helyre.

A pincér kisvártatva megérkezett egy adag sonkával és egy üveg itallal. Sőt pezsgőhűtővel.

— Ni csak, — szólt báró Eberle, — hiszen ennek a Mendének kis üveg pezsgője is van. Ezt nem is tudtam.

Az idegen hölgy csakugyan ezt rendelte: egy nagy adag sonkát és egy kis üveg pezsgőt. A cigarettát agyonnyomta a hamutálcán, aztán nekifogott ételnek-itálnak. A pincér szenvedélyes szolgálatkészséggel rakosgatott, öntött, buzgólkodott, aztán minden elképzelhető feladatot elvégezvén és nem

tudván újat kieszelni, négy lépésnyire elhúzódott. De onnan is álmélkodva figyelte az ékszeres hölgyet.

— Béla, — szólt félhangon Bogáthy.

Az odaadó szemléletbe merült pincér nem hallotta a szót. Bogáthy a pecsétgyűrűje belsejével megkocogtatta tehát a három decis borosüveg oldalát. A pincér felrezzent és odasietett.

— Hozzon még két deci bort, — szólt Bogáthy, — de előbb mondja meg, ki az a hölgy.

— Nem tudom, főhadnagy úr, kérem, most van nálunk először. Itt lakik a szállodában, azt mondta, hogy a számlát a nyolcas szobának kell felírni. Nem elég jól beszél magyarul.

— Jól van, hozza a két deci kadarkát és szóljon Mende úrnak, hogy kéretem.

A pincér elszelelt. Útközben kétszer is visszapillantott, hogy bámulja a földre szállott csodát, a magányos hölgyet, aki a dombújvári kaszinóban egyedül pezsgőzik. Nemsokára jött a tulajdonos, a köpcös Mende, aki fekete selyemből való házisapkát hordott tükörsíma koponyáján és arról volt nevezetes, hogy bámulatos gyorsasággal beszélt. Idegenek meg sem értették volna, de ezek a vendégek már hozzászoktak.

— Mondja csak, Mende úr, — szólt a főhadnagy, — ki ez a hölgy a második oszlop alatt?

— Madltán érkzettmeg, külfdi kellgylegyen, nemsmertem eddig.

— Mit írt a bejelentőlapra, hogy hívják, mi a foglalkozása?

— Nemtom lolvsni, naon fresa azrása.

— Hát hozza ide azt a bejelentőlapot, de diszkréten, majd mi elolvassuk.

Ment a bérlő és kisvártatva már loholt is vissza. Igen ügyetlen diszkrécióval csúsztatva az asztalra a bejelentőlapot. De nyugodtan lehetett ügyetlen, az idegen hölgy nem figyelt ide. Bogáthy vizsgálat tárgyává tette a bejelentőlapot, amelynek számos rovata kitöltetlen maradt. A titokzatos jövevény nem töltötte ki a születési év és hely, az állampolgárság és egyebek rovatát, csak két rovatba írt: a neve és állandó lakóhelye kockájába. De ezeket is hanyag, odavetett írással, amelynek magas, szálkás, előkelő betűi hebehurgyaságukban elárulták, hogy írójuk únta az egészséget s a dombújvári hatóság rendelkezéseire nem sok ügyet vet. Az állandó lakóhelyet még el tudta olvasni Bogáthy: „Antibes“. De a nevet semmi módon. Eberle báró még kevésbbé.

— Adjátok csak ide, — szólt különös hangon Szepezdy Barna, aki eddig hallgatott.

Átvette a cédulát, egy pillantást vetett rá.

— Jól sejtettem. Az aláírás alsófele: „née Marianne de Szentmiklóssy“, felette a házasság neve van. valami „Ctsse“ vagy mi. Ja igen Comtesse. Grófné. Ez a Marianne feleségül ment valami francia grófhhoz. Őriási.

— Te ismered? — kérdezte elhűlve Bogáthy.

— Azt elhiszem, hogy ismerem. Majd mindjárt meg fogod látni. Ámbár az is lehet, hogy már nem emlékszik rám. Nézze csak, Mende, vigye oda a névkártyámat annak a hölgynek, de szépen ezüstitálcán, ahogy illik, nehogy vidéki parasztnak nézzen bennünket.

A bérló szépen tálcára tette a névjegyet és odasasírozott vele a magányos hölgyhöz. Az érdeklődve nézett fel s látván, hogy névjegyet kínálnak neki, villant valami az arcán. Mikor pedig a névjegyet elolvasta, tágranyílt szemmel és látható élénkséggel mondott valamit Mende úrnak, sőt az izenetvivő vendéglőst követte pillantásával, hogy felfedezze a névjegyküldő férfit: melyik itt a régesrég Szepezdy Barna.

— Aztzeni a hölgy, gytessk átfáradni.

Szepezdy Barna felkelt és kihúzta magát. Dőlő és szilárd lépésekkel ment oda Szentmiklóssy Marianne asztalához.

— Csókolom a kezeit, Marianne, emlékszik még rám?

— Ugyan ne okoskodjál, Barna, foglalj helyet.

Idegenszerű kiejtéssel beszélt, mint aki hosszú, hosszú ideje távol él hazájától. És nemcsak kiejtése volt külföldi, hanem mozdulata is, amellyel aranykarkötőktől csörömpölő kezét nyujtotta, sőt külföldi volt az ápoltság, fehér kéz is, amelynek körmei bíborpiros színt hordtak.

— Csókolom a kezedet, — fordította a férfi is rokoni tegezésre a szót — nem reméltem, hogy ennyire és ilyen kedvesen fogsz rám emlékezni. Elég régóta nem láttuk egymást. Van annak már...

— Nem, nem, nem, — szólt közbe a szépasszony eleven tiltakozással, megmutatva művésziiesen festett ajkai között a szép fehér fogsort, — csak évekről ne beszéljünk, azt nem akarom. Elég, hogy régóta. Foglalj helyet. Nem parancsolsz egy pohár pezsgőt?

Szepezdy Barna csak egy pillanatig habozott.

Roppant nagy gusztusa lett volna a pezsgőre, de erős maradt.

— Nem, köszönöm, ha megengeded, én a borocskámnál maradok. Hanem hallod-e, ez aztán meglepetés, hogy így felbukkansz Dombújváron, mint egy földre szállott csoda. Ámbár én nem nagyon csodálkozom, mert gondolom, miért jöttél. Éppen emlegetelek otthon...

— Otthon... Érdekes... Semmit sem tudok rólad. Beszélj már, házas vagy, elvált vagy, szolgálatsz még, van gyereked? Mesélj, mesélj, mindent akarok tudni. Összesen annyit tudok, hogy elvetted Olchváry Magdát. Azt már külföldön hallottam. Még jól emlékszem rá. Most olyan csinos?

— Meghalt, — mondta csendesesen az őrnagy.

— Ó Istenem, igazán sajnálom. Szóval özvegy vagy.

— Özvegy vagyok, nyugalomba vonultam. A fiammal éldegélek kettesben.

— Fiad van? Nagyszerű. És hányéves a kisgyerek?

— Kisgyerek? Nyolcadik gimnazista. Valóságos atléta. Majd meg fogod látni. Meddig maradsz Dombújváron? És beszéltél-e már valakivel a hagyatéki ügyben? Mert, gondolom, azért jöttél, úgy-e?

— Azért. Milyen mulatságos: száz meg száz dolgot kell kérdeznünk egymástól ennyi év után. Tudod mit: tartsunk valami sorrendet, ne kérdezzük egymást összevissza. Először beszéljünk rólad. Aztán ha veled végeztünk, akkor beszéljünk rólam, helyes?

— Helyes, de velem körülbelül már végeztünk is. Az én életem csendes és egyhangú. De meg kell

vallanom, hogy elégedetten élek. Egyetlen lényeges pontja az életemnek a fiam, vele pedig csak örömöm van. Kitünően sikerült fiú, hálaistennek. Eddig sub auspiciis.

— Mi az?

— Ja persze, te ezt nem tudod. Az olyan diákot, aki végig valamennyi iskoláján mindig színjeles bizonyítványt kapott s az egyetemen is mindig a legjobb volt, azt nálunk úgy avatják doktorrá, hogy a kormányzó gyűrűt ajándékoz neki. Ezt hívják úgy, hogy „sub auspiciis“. Az én fiam is így lesz doktor.

— Hozzád hasonlít?

— Ebben nem, mert nagyon józan, kötelességtudó, komoly gyerek, én nekem csak a huncutságon járt az eszem fiatalkoromban és a Dárius kincsét is elpucoltam volna. De a külsejében hozzám hasonlít. Még akkor sem tagadhatnám le, ha akarnám, pedig nem akarom letagadni, sőt nagyon büszke vagyok rá és hengegek vele.

— A vagyoned megvan?

Szepezdy Barna arra a füstfelhőre mutatott, amelyet most fújt maga elé s amely vékonyan oszladozott a levegőben.

— Az én kezemben olyan a pénz, mint a füst. Csak a nyugdíjamból élek. Mostanában ugyan nagyon izgatott egy itteni ügyvéd, hogy megkapom a Szentmiklóssy-birtokot, ha munkába lépek, mert az egyetlen örökös eltűnt. De most meg fog pukkadni a méregtől, ha megtudja, hogy az egyetlen örökös felbukkant Dombújváron.

— Ó, mon Dieu, erre nem is gondoltam, Szóval a

te orrod elől veszem el az örökséget? Képzelem, hogy most a pokol fenekére kívánsz magadban.

Az őrnagy gálánsan mosolygott:

— Ez a kellemes együttlét megéri nekem az egész Szentmiklóssy-birtokot. Nagyon örülök, hogy látlak, Marianne. Hát most beszéljünk csak rólad. Mit csináltál ennyi év alatt, merre jártál, van-e férjed, van-e gyereked, mi van veled?

— Nincs férjem. Volt, de elváltam tőle. Csak egy évig éltünk együtt. De a nevét hordom. Engem úgy hívnak, hogy Marcoponte grófné. Gyerekem nincs, egyedül élek a világban, mint a madár. A Rivierán van egy villám, ott élek állandóan. Az utóbbi idők anyagi nehézségei engem is elővettek, éppen jókor jött ez a hagyaték. El szeretném adni a birtokot, de hallom, hogy itt mindenféle valutanehézségek vannak. Mondjál nekem egy jó ügyvédet itt Dombújváron, akire rábízhatom a dolgot. Nem ismerek itt senkit.

— Talán bízd a dolgot erre az én ügyvédemre, aki ha megtudja, hogy felbukkantál, egész biztosan öngyilkos akar majd lenni. Úgy állapodtam meg vele tudniillik, hogy minden költséget a saját veszélyére ő előlegez, én nem kockáztatok semmit, de ha megkapom a hagyatékot, a fele az övé, Szegény fickó már a zsebében érezte a Szentmiklóssy-birtok felét. Most a mennyekből fog lezuhanni, mint valami lelőtt repülőgép. De ha te rábízod az ügyet, mégis lesz valami vékony kis vigasztalása.

A szépasszony új cigarettára gyújtott és figyelmesen nézett rá Szepezdyre.

— Furcsa ember vagy. Az, hogy én itt felbuk-

kantam, neked egy vagyon elvesztését jelenti. És ilyen kedélyesen tudsz beszélni az egésze-ről, ahelyett hogy kétségbeesnél.

Szepezdy nagyot nevetett.

— Sohasem volt érzéke-m a magántulajdon iránt. Mindig csak a másét tisztelem, a magamét soha. Most már nem is igen fogok megváltozni. Nagyon örülök, hogy itt vagy és hogy ilyen szépnek, érdekesnek, nagyszerűnek látlak viszont. Isten éltesse-n, Marianne.

Oda koccintotta boros poharát az asszony pezsgőspoharához. Ivott.

— Hanem a szállodátok, az borzasztó, ne haragudj, kedves Barna. Egyszerűen kétségbeejtő. Ha eszembe jutnak az én antibesi villám fürdőszobái, sírva szeretnék fakadni. Én nem tudom, hogyan bírom ki itt, amíg a dolgomat dűlőre viszem. Már arra is gondoltam kétségbeesésem-ben, hogy Pesten veszek szobát valamelyik dunaparti szállodában, aztán legfeljebb utazgatok folyton, aszerint, amint a jelenlétem itt szükséges. Hát nem lehetne itt valami rendes, emberi szobát kapni?

— Van itt még egy szálló, a Zöldfa, de azt sem igen ajánlhatnám egy ilyen elkényeztetett rivierai szépségnek. Sajnos, a város nehezen fejlődik. Nincs pénz semmire. Talán legjobb volna, ha valami kis bútorozott lakást keresnél magadnak, amíg itt vagy. Remélem, legalább egy pár hétről van szó. Ma még elleszel valahogy itt a Kaszinóban, holnap szólok a fiamnak, az egész biztosan fog tudni valamit. Mindig mindenben tud valamit. Meddig akarsz itt maradni?

— Fogalmam sincs. Semmiről nem tudok semmit. Ügyvéd nélkül moccanni sem tudok.

— Holnap első dolgom lesz elküldeni hozzád az ügyvédet. De mondd csak, hogyan szereztél tudomást erről az egész hagyatéki ügyről? Hiszen azt gondolom, az itthoni dolgokkal már rég megszűnt minden kapcsolatod. A beszédeden is nagyon érzik, hogy elszakadtál.

— Elszakadtam, igaz. Magyarul is csak azért tudok, mert van egy öreg kulcsárném, aki már tizenöt éve szolgál nálam és az magyar. Különben hónapok is elmúlnának anélkül, hogy magyarul beszélnek. Franciául már jobban is tudok. De várjál csak: hogyan tudtam meg ezt az örökséget. Montecarlóban játszottam az egyik rouge et noir-asztalnál. Mellettem ült egy idegen, akit az első pillantásra spanyolnak néztem. Ez az ember veszettül vesztett. Szaladt a pénze után és egy igen nagy téttel minden addigi veszteségét be akarta hozni. Azt is elvesztette és mérgeiben magyarul elkáromkodta magát. Én önkéntelenül elmosolyodtam. Erre bemutatkozott, mint honfitárs, Szakolczay képviselő. Nem ismered véletlenül?

— De mennyire ismerem. A kezem alatt volt önkéntes. Van is köztünk valami távoli atyafiság.

— Ez az. Mint magyarok között szokás, mi is egy negyedórán belül felfedeztük a rokonságot. Családi dolgokról beszélgetve ő sütötte ki, hogy nekem tulajdonképpen kétségtelenül igényem van a Szentmiklóssy-birtokra, mert az öreg Gábor bácsit, aki végrendelet nélkül és család nélkül halt meg, alig ismertem ugyan, de mégis én voltam a legközelebbi rokona. Én akkor beszéltem antibesi ügyvédemmel,

moszjő Cochinnal s az ő tanácsára írtam az itteni közjegyzőnek. Elmondtam a levélben, ki vagyok és információt kértem tőle. Egyszersmind felkértem a legnagyobb titoktartásra. Itt a válasz.

Szentmiklóssy Marianne kinyitotta a táskáját és kivette belőle Szelényi dombújvári közjegyző levelét. Címzés a levélpapír élén: „Gróf Marcoponte Marioné szül. Szentmiklóssy Marianne úrasszony öméltóságának, Antibes.“ A közjegyző értesíti a grófné öméltóságát, hogy a hagyatéokra minden jel szerint valóban igényt tarthat és célszerű volna személyesen utána néznie az ügy állásának.

Szepezdy Barna elmosolyodott.

— Hát ez nagyszerű. Már jóideje észrevettem, hogy ez a Szelényi Jóska, akivel szinte mindennap találkozom, titokzatos pofákat vág, mintha mondhatna nekem valamit, de nem mondja. Most már értem, mi volt a begyében. Ő volt az egyetlen ember Dombújváron, aki tudta, hogy a világon vagy, képzelem, hogy fúrhatta az oldalát a hivatalos titok. Fogalmad sem lehet róla, micsoda szenzáció lesz a városban, hogy egy rivierai grófné érkezett ide. Az a két tiszt, akikkel ültem, máris odavan a nagy eseménytől.

Marianne gyors pillantást vetett az őrnagy elhagyott társai felé.

— Nem tartalak vissza a társaságodtól?

— Nem, nem, hiszen látom őket eleget. Téged meg csak úgy kétszer az életben. Volt velük valami dolgom, de azt már elintéztük.

— Mert ha nem akarod őket nélkülözni, — szolt

Marianne, a két tisztet egyetlen pillantással felbecsülve, — szívesen látom őket az asztalomnál.

Az őrnagy gondolt valamit, de nem mondta ki. Azt gondolta, hogy Marianne nem változott húsz év óta: ha huszárt lát, rögtön felébred benne a női harcikedv. Miért ne legyen meg a mulatsága? Átizen nekik a pincérrel. Azok már jöttek is és már ütötték is össze katonásan a sarkukat, mikor Szepezdy bemutatatta őket. A társalgás azonnal megindult. Eberle báró már az első mondatban tüzes bókot mondott s a bókra rögtön másikkal duplázott rá Bogáthy.

— Nem fázik idekint, grófné? — kérdezte Bogáthy. — Mert a belső helyiségben letehetné a bundáját és Kuka Bandi elhúzhatna egy-két nótát magának.

— Je suis d'accord, — felelte gyorsan Marianne, franciául szólalva meg a válasz mohóságában.

Már fel is állott és felpattant a három úr is. Bementek a belső étterembe, itt hagyván a főerdészt és a másik asztalnál Hunyor Marcit és rokonát. A belső étterem ajtajában Eberle báró odasúgott Mende úrnak:

— Küldjön rezervét nekünk. A cigány csak a mienk.

Ezt a pár szót Szepezdy Barna meghallotta. Fia jutott eszébe és máris határozott.

— Drága Marianne, — szólalt meg, — én nagy sajnálatomra elbúcsúzom tőled. Holnap nagyon korán kelek, ma lehetetlen fennmaradnom. Viszont megnyugtató, hogy ilyen kiváló katonai eszkortot bocsáthatok rendelkezésedre. Béla, fizetek.

Mind a hárman hevesen és buzgón marasztalták. De ő nem tágitott. Fízetett az ajtóban.

— Sajnálom, lehetetlen. Holnap alighanem későn fogsz kelni, én tehát majd csak úgy délfelé hozom el neked az ügyvédet. Vagy tudod mit: a legkedvesebb az volna, ha holnap szerencsételnél ebédre. Remélem, megelégszel a mi szerény aggregényi háztájunkkal. Jösz? Az ügyvédet meghívom feketére, mindjárt tárgyalhatsz is vele, ha akarsz.

— Topp. Kitűnő. De hogyan talállok el a lakásodra?

— Természetesen érted jövök. Itt vagyok pontban egykor. Félkettőkor eszünk. Helyes?

— Pompás. You are a dear. Egy órákor izenjel fel értem.

Kézcsók, kézfogások. A két huszár vitte befelé a szép asszonyt a gyér, de annál jobban izguló közönséggel telt étterembe, Szepezdy Barna pedig bölcs derűvel lépett ki az Ó-kaszinó boltíves, hatalmas kapuján. Nagyon meg volt elégedve magával. Ezek most igen nagy pezsgős dáridót fognak csapni és holnap a nyelvük keserű lesz, a fejük bőre fájni fog, tagjaikat buta sajgással fogja kínozni a sok cigaretta, fekete, szesz és kialvatlanság átka. Ő pedig fel fog ébredni kellemesen kialudva s azzal a szívderítő tudattal, hogy nem költekezett.

Pali még ébren volt, mikor apja hazaért. Éppen készült lefeküdni.

— Nagy ujság van, fiam. Holnap vendégünk lesz ebédre.

— Kicsoda?

— Szentmiklóssy Marianne. Vagy Marcoponte

grófné, ahogy most hívják. Ma érkezett a Rivieráról. Olyan bundája van és olyan ékszerek lógnak rajta, hogy el fogod tátani a szádát. A kaszinóban találkoztam vele.

Pali nem álmélkodott. Már azt számítgatta, hogy mennyi túlkiadást jelent a vendég. Bort kell hozatni és ásványvizet. Előétel is kell. Sajt szerencsére van még egy darab a kamrában. Tünődés közben felnézett, mert az apja jóízűen nevetett valamin.

— Mit nevetsz, apa?

— Azon nevetek, hogy ezt a Jakobovicsot meghívom feketére. Ha megtudja, hogy fuccs az örökségünknek, meg fogja ütni a guta.

Ezen Pali is elmosolyodott. Vidáman kívántak jóéjszakát egymásnak.

Országos Széchényi Könyvtár

VI.

— Nem parancsol még befőttet, grófné? — kérdezte Pali.

— Nem vagyok én magának grófné, egyszerűen Marianne vagyok. És ha már itt tartunk, akkor tegeződjünk össze. Ha az apával tartom a rokonságot, a fiával is kell, hogy tartsam, nem igaz? Szervusz, rokon.

Felemelte poharát és a Palié felé tartotta. Pali elpirult és mosolygott.

— Csókolom a kezedet.

Mosolygás és derű ragyogott az ebéd fölött. Asóné kitett magért, bár félni lehetett, hogy zavará-

ban mindent elsóz és odaéget, mert valósággal reszketett a keze egész délelőtt arra a tudatra, hogy egy igazi, valóságos grófné fog enni a főztjéből. Vajjon mit fog szólni hozzá? Az ilyen grófi népek talán nem is esznek eféle ételt, hanem harmatot reggeliznek, virágot ebédelnek, muzsikaszót vacsoráznak. A nagy elfogódottságnak mégsem lett semmi rossz következménye: az ebéd kiválóan sikerült, Azaz hogy nem is ebéd, hanem „villásreggeli“. Marianne semmi áron nem nevezte ebédnek, csakis villásreggelinek. De viszont a vacsorát úgy hívta, hogy ebéd. „Egy este Cannesben a walesi herceg ebédel a szomszéd asztalnál...“

A vendég sokat evett és sokat beszélt. Az éjszakai lumpolás, amely a két huszár társaságában reggel ötig tartott s a hotelfolyosón a nyolcas szoba előtt játszott cigányszerenáddal végződött, semmi nyomot nem hagyott Marianne kedélyén.

— Remekül mulattam, — mesélte csillogó szemmel, — majd megszakadtam a visszafojtott kacagástól. Azt csináltam, képzeljétek, hogy mikor ott ültünk, jobbról is egy huszár, balról is egy huszár: az asztal alatt óvatosan megérintettem az egyik lábammal a Bogáthy cipőjét, a másik lábammal az Eberle báró cipőjét. Akkor aztán mindkét lábamat gyorsan behúztam a szék alá. A két gavallér ettől kezdve egy álló óráig taposta egymás lábát, mert azt hitték, hogy velem flörtölnek. Csak egy óra múlva jöttek rá, mikor leejtettem a zsebkendőmet és mind a ketten utána kaptak, hogy egymással enyelegnek. Látátok volna az arcukat. Én persze szendén néztem

magam elé, mint a ma született bárány, de belül majd megpukkadtam, olyan jól mulattam rajtuk.

Pali elragadtatva szemlélte a messziről jött, nagyszerű és érdekes asszonyt. Azonnal valami heves bajtarsi érzést érzett iránta. Ez az igazi asszony, az ilyen, aki az ostoba flörtölésen ilyen jól tud mulatni. És milyen világlátott, milyen európai, mennyire magán hordja a csodálatos messzi tájak, városok és tengerek minden bűvét és báját.

— Hát nem furcsa ez, — mondta jókedvűen, — ma egy hónapja még igazán nem képzeltem, hogy nálatok fogok villásreggelizni.

— Hol ettél ma egy hónapja? — kérdezte az apa.

— Ma egy hónapja kiránduláson voltam Antibes-ban egy dúsgazdag amerikai jóismerőssel, akinek szintén villája van ott, mint nekem. De nekem yachtom nincs, neki pedig van. Remek kis yacht, hóféherre van festve, úgy hívják, hogy „Hirondelle“. Aranyos kis kabinok vannak rajta, nyolc embernek kényelmesen elegendő hellyel. Fürdőszoba. minden. Baldrige, — így hívják az amerikaiit, — néha kapja magát, felhívja telefonon egy-két ismerőst: indulás másnap délután. Az Hirondelle ott van a kis öbölben. Az ember úszóruhát kap magára, meg fürdőköpenyt, egy kis táskában elfér a pizsamája éjszakára meg a toalettholmi. Délután elkezdünk bridgezni, ha mind együtt vagyunk; nyolc ember, az éppen két asztal. Baldrige közben cocktailt csinál. Pokoli jó cocktaileket tud csinálni. A yacht kiszalad a tengerre, minden irány és cél nélkül. Ha megúnjuk a bridget, akkor ott a rádió, meg a gramofón, lehet táncolni. Aki álmos, lefekszik. De én rendszerint megvárom a

napfelkeltét, mert imádom a napfelkeltét a tengeren. Másnap aztán délig alszom és ha letussoltam magam, kíváncsian jövök fel a fedélzetre, vajjon hol vagyunk: Cannesben, vagy Beaulieu-ban? A többiek már megcsinálták a programot: ma a cannesi plagera megyünk, vagy Juan Les Pins van soron. Oda-megyünk, kiszállunk, fürdünk. Ha megúnjuk, vissza a yachtra.

Pali tátott szájjal és izgatottan figyelt.

— Hány tonnás a yacht?

— Hány tonnás? Fogalmam sincs. Sose jutott eszembe Baldriget megkérdezni.

— És olajjal fűtik? A modern hajók már mind olajfűtéssel mennek.

— Bizony, drágám, én azt sem tudom. Gépekhez én nem értek semmit. Például autót kitűnően tudok vezetni, van is francia soffőr-igazolványom, de hogy mi hajtja a masinát és milyen a szerkezete, arról fogalmam sincs.

— És mit csinálsz, ha defektet kapsz?

— Defektet? Ja igen, úgy érted, hogy ha „panne“-om van. Akkor megállítom a legközelebbi kocsit, hogy segítsen. Kettő nem segít, a harmadik segít. Nem nagy eset. A Corniche nagyon népes autó-út, egy percet sem kell várni. Még éjszaka is nyüzsögnek az autók. Egyikben csókolódznak, másokban recseg a rádió, harmadikban két töpörödött öregecske üldögel... Már vágyom vissza nagyon, pedig mintha tegnap jöttem volna el onnan.

Csend lett. Pali várt egy kicsit, aztán szomjasan szólott:

— Mesélj még.

— Miről?

— Akármiről. Mindenről. Én úgy szeretnék utazni, hogy az kimondhatatlan.

— Hát akkor csak a Rivierára szabad jönnöd, ha hozzájutsz. Nálam is lakhatsz, ha jóval előbb megírod, mert a vendégszobám jóelőre be van osztva. Akkor aztán hajrá, jól fogunk mulatni. Beszélsz idegen nyelveket?

— Beszélek angolul, franciául, németül. De olaszul nem tudok még.

— Bravo, mon cher, mais toi, tu es une merveille, voyons! Majd bemutatlak szép amerikai lányoknak, elcsavarhatod a fejüket. Nono, mit húzod félre a szádát? Vagy csak apád előtt affektálsz?

— Nem, — felelt Pali komolyan és füléig piroosan, — én az ilyen szárárságokkal nem foglalkozom. Marianne hangosan és csengőn felkacagott.

— Oh, how sweet you are, my dear little one! Szamárságok, he says. Barna, olyan kedves a fiad, hogy meg kell enni.

Pali arca elsötétedett. Nem szólt semmit, de látzott rajta, hogy valami nagyon bántja: az a hang, amellyel a szép asszony becézte. Mert abban volt valami, amivel a felnőttek csak gyerekeket szoktak dédelgetni. És ő sokat tartott arra, hogy nem apró gimnazista, hanem komoly és kenyérkereső fiatalember. Az apa észrevette fia arcán a borút. Rögtön tudta, mi a baj az ifjú lélekben. És rögtön sietett az enyhítő balzsammal.

— Nem ajánlom, hogy megegyed. Csupa kemény izom és csont ez a vén számar, nem gyerek ez már,

sajnos, nagyon is a fejemre kezd nőni. Valósággal papucs alatt tart.

— Majd visszakapja, ne félj. Csak házasodjék meg. Az ilyen józan, szolid, praktikus fiúkból lesznek a legpapucsabb férjek.

— Vigyázni fogok magamra — szólt Pali, megint csak fülig pipacspirosan, mert a lefolyt esztendő alatt nem változtatott annyiszor színt, mint ennél az egyetlen ebédnél.

— Majd én segítek neked választani. Én ismerem a nőket és mondhatom neked, hogy rendkívül komiszak. Minden nő kivétel nélkül. Aki egyszer nő, az már bestia. Másféle nő nem volt és nem lesz soha.

Pali felemelte arcát és Marianne szemébe nézett.

— Egy volt.

— Nono. Kicsoda?

— Anyám.

Erre csend támadt. Kicsit kelletlen csend. De a vendég a gyakorlott társalgó könnyedségével azonnal megtalálta a hangját.

— Sokat hallottam régi időkben szegény édesanyádról. Magam nem ismertem soha, de akik ismerték, azok mind el voltak ragadtatva tőle. Ó Istenem, ha tudnád, mennyire irigylem tőled azt a melegséget, amivel most az anyádat megemlégtetted... Nagy boldogság lehet valakinek egy ilyen tiszta rajongást hordani magában. Én bizony másképpen emlékszem vissza az én szegény anyámra. Ki nem állhattuk egymást, az Isten nyugosztalja. Miatta is kerültem el az apai háztól, lehetetlen volt a szekatúráját kibírni. Túláságosan csinos voltam mellette, ő

pedig kezdett hervadni, ezért gyűlölt és megfojtott volna egy kanál vízben. De talán hálával is kellene beszélnem róla. Ha otthon maradok, akkor feleségül adtak volna valami szomszéd birtokoshoz, vagy szolgabíróhoz, volna már nyolc gyerekem és a lábam tele volna visszértágulással. És lompos volnék és életúnt és elhízott. Nem, nem, így mégis csak jobb. Ha valaki elmondhatja, hogy élt, hát én éltem... Volt két évem Rómában, azért oda lehet adni két egész életet, olyan szép volt.

— Mesélj Rómáról!

Marianne elmosolyodott. Szívesen kezdett volna beszélni Rómáról, de kopogtattak. Kató lépett be az ajtón, akit nem értesítettek, hogy vendég van s az ebédutáni angol órát aligha lehet megtartani. A kislány félszegen állt meg az ajtóban az idegen hölgy láttára.

— Csak gyere be, mit állsz ott, — szólt rá Pali, — engedd meg, Marianne, hogy Sólyom Katót bemutatassam neked.

Kató ügyetlenül közeledett és olyan szögletesen nyújtott kezét, hogy siralmas és kómikus volt egyszerre. A kezét fogó két nő láttára nehéz volt elképzelni, hogy az egyik is nő, a másik is nő.

— Foglalj helyet, kislány, — szólt Szepezdy őrnagy, — kaphatsz egy kis befőttet, tudom, hogy szereted. Úgy nézz rá erre a gyerekre, Marianne, hogy már kotyog angolul. Pali tanítja.

— Oh you really do, — szólt nyájasan, de hűvös tartózkodással a vendég. És kezdett volna a Pali kedvéért Rómáról mesélni, de ahogy lélegzetet vett,

már megint kopogtattak. Jakobovics ügyvéd lépett be a szobába. Még pedig képéből kikelve.

— Tudok mindent, — szólt a bemutatás ceremóniája után azonnal, — tudok mindent, ne is tessék fáradni az elmondással. Az egész város tele van vele, hogy a méltóságos grófné itt van Dombújváron. Dalár szerkesztő, hallom, meg is akarja interjuolni a méltóságos grófnét. A hagyatéki dolog is benne lesz a cikkben. Hát én ennek, mint magánember, őszintén örvendek, de mint ügyvéd, felvetem a kérdést: mi lesz az én költségeimmal, kérem?

Elkeseredve nézett körül és szinte sírva megismételte:

— Mi lesz az én költségeimmal, kérem?

Pali azonnal felelt:

— A költségekről írás van.

— Írás van, azt tudom. Írás is van, de méltányosság is van. Én szegény ember vagyok, kérem. Nekem rengeteg készkiadásom volt, kérem. Most én azokat csak úgy egyszerűen veszítsem el? Méltányos az, kérem?

Szepezdy derülten tette kezét a sopánkodó ügyvéd vállára.

— Ne óbégasson, kedves fiskális úr, éppen azért kértem. Majd a grófnéval bevonulunk a szobámba, aztán mindent szép sorjában megbeszélünk. De előre figyelmeztetem, ne vágjon ilyen elkeseredett, élheterlen arcot, mert akkor a grófné aligha lesz hajlandó magára bízni az ügyét. No látja, hogy felragyog az arca. Parancsolj átfáradni, Marianne, az én termeimbe, Pali majd beküldi nekünk a feketét.

Marianne asztalt bontott, hárman bevonultak az apa szobájába. A két fiatal lény kint maradt.

— Ki ez? — kérdezte meglepően ellenséges hangon Kató.

— Ez egy rokonunk, aki a Rivierán lakik és egy bizonyos örökségi ügyben látogatott haza. Segíts leszedni az asztalt.

— Utálom.

— Mit? Az asztalt leszedni?

— Nem. Ezt a rokont.

— Bolond vagy? Hiszen nem is ismered. Mit útálsz rajta? És miféle neveletlen beszéd az, hogy utálod?

— Utálom, — ragaszkodott csökönyösen a szóhoz Kató, mialatt a tányérokka és evőeszközökkel tett-vett.

Pali ránézett, legyintett egyet, vállat vont és ment ki a konyhára a fekete dolgában intézkedni. Kisvártatva visszajött. Kató már rakta szét az angol holmit az asztal lapján.

— Te Kató, most jut eszembe, hogy itt egy remek dolgot lehet csinálni.

— Mit?

— Ez a Marianne, mert úgy hívják, ebéd elején nagyon panaszkodott, hogy képtelen megmaradni a Kaszinóban, mert poloskát talált. A Zöldfát is megnezte már, ott sem akar lakni. Kiadjuk neki a ti két szobátokat. Ez a Marianne nagyon gazdag nőnek látszik, jól megfizettetjük vele. A patikus fizetett ötven pengőt, ő fizessen hatvanat. No? Ne félj, amig engem látsz, van itt magyar királyi ész. Mihelyt

kijön, mindjárt el is intézem vele. Na? Nem is örülsz?

— Örülök, — mondta Kató savanyúan, — hogyné örülnék, Nagyon köszönöm. Kezdhethjük? „But it was Steuart Snyder whom she encouraged.“ De az Steuart Snyder volt, akit ő bátorított.

— Nem magyaros. „De ő Steuart Snydert bátorította.“ Tuniillik ebben benne van, hogy a többit nem. Érted? No, gyerünk tovább.

Kató tovább olvasta az angol szöveget, de a mondat közepén megállott és felnézett:

— Megjegyzem, jóval több mint negyven éves. Bár annyi ezresem volna, amennyivel több.

— Ugyan, ne légy számár, hogy volna. Legfeljebb harmincöt.

— Harmincöt? Mondd még egyszer, mert röhögni akarok. Harmincöt, nevetséges.

— Te, Kató, mondd, bolond vagy te? Mi bajod neked ezzel a nővel? Bántott? Nem bántott, igen nyájas volt hozzád. És ki fog húzni a lakás-csávéból. Komolyan mondom, megáll az eszem. Na, ne számárodj, mert rádkiáltok, olvasd azt a szöveget.

Kató nyelt egyet és olvasta a szöveget. Többet nem is emlegette a vendégghölgyet, de kedvetlen volt és szórakozott. Az óra csak olyan tessék-lássék tanulással telt el. Mind a ketten megkönnyebbültek, mikor Kató letette a könyvet és elővette a kikészített munkát. Két ingról kellett levenni a kézelőt és megfordítva visszavarni. Pali tett-vett, rakosgatott és türelmetlen pillantásain látszott, hogy nagyon várja már a bent folyó eszmecsere végét. Az órájára is minduntalan rápillantott. Kezdett már topogni a

türelmetlenségtől. Pedig ma egy órával kevesebbet kellett adnia, mert a Babics-gyerekek betegek voltak. Végre nyílt az ajtó. Kijöttek.

— Egyszóval abban maradunk, méltóságos asszonyom, hogy én még ma délután felkeresem a törvényszéki elnök urat és még ma este beszámolok a méltóságos asszonymnak. A kaszinóban fogok még vacsoraidő előtt mély tisztelettel jelentkezni. Kezeit csókolom, méltóságos asszonyom, a viszontlátásra, alázatos szolgálja, uraim, ajánlom magamat.

Loholva sietett kifelé, csupa hév és buzgóság volt megint. A küszöbön nagyott botlott, zavarában visszaszólt, hogy „pardon“, de rögtön ráébredvén, hogy itt ez a szó nem volt helyénvaló, restelkedve és gyorsan kiigazította magát: „pardon.“ Ettől még nagyobb zavarba jött és fordítva tette fel a kalapját. Végre eltűnt.

— Megvártalak, Marianne, — mondta Pali, — mert mondani akarok valamit, aminek talán hasznát veheted. Panaszkodtál a szálloda miatt. Közvetlen felettünk, ugyanebben a házban van két nagy, tiszta és kedves szoba kiadó. Amíg itt vagy Dombújváron, az kitünően megfelelne neked.

— Nagyszerű, — kapott rajta Marianne, — fürdőszoba van?

— Fürdőszoba nincs ugyan, de itt van a mienk, azt bármikor használhatod. És rendkívül olcsó a két szoba, havonta ha... hetven pengő csak. Ennek a kislánynak a mamája adja ki, most rögtön megnézhetnéd, nekem most, sajnos, rohannom kell. Csókolom a kezedet.

Marianne kezét nyújtott. Valami bűvös szaga

volt ennek a kéznek és valami elmondhatatlan lány tapintása. Már rég a harmadik utcában járt az óráira induló fiú, mikor még mindig érezte azt a szagot, amely a kézcsók alkalmával az orrába szök-kent. És a kezén ott volt még annak a bársonyos tapintásnak az emléke. De miért haragszik úgy Mari-annera ez a számár Kató? Megfoghatatlan.

A Vasút-utcában most is ott ült a fia mellett Székely néni, mint mindennap. De míg máskor csak egykedvű némasággal ellenőrizte az oktatást, most látszott rajta, hogy beszédes kedvében van. Nem is állta sokáig azt, ami a begyét furdalta. Kirukkolt vele:

— Mondja csak, Szepezdy, igaz, hogy maguknak rokonuk az a grófné, aki tegnap óta Dombújváron van?

— Igaz, nagyságos asszony.

És folytatta a fiú kihallgatását az ókori görög történelemből. A kézímunkázó Székelyné elhallgatott, de hallgatása olyan volt, mint az ugrásra készülő oroszláné. És csakugyan rá is ugrott arra a pillanatra, amikor az instruktor befejezte a történelmet és áttért a német nyelvre. Akkor Székelyné megint megszólalt:

— Mondja, Szepezdy és maga már találkozott a rokonukkal?

— Igen, nagyságos asszony, ő ma nálunk ebédelt. Mit adtak fel németből? Mikor van dolgozatírás?

Az óra alatt nem eshetett több szó a szenzációs rokonról. De mikor Pali eiköszönt, Székelyné megint csak rákezdte:

— Hát aztán milyen az a rokon, meséljen valamit róla.

— Nagyon szép nő és nagyon kedves. Ne tessék haragudni, de most nekem sietni kell.

— Ugyan, ne rohanjon, nem baj az, ha egy kicsit elkésik.

— De bizony baj volna, kezeit csókolom. Márkusék megharagudnának. A nagyságos asszony is megharagudhatna, ha innen elkésnék. Kezeit csókolom.

Márkuséknál a komor családfő felnézett az újságból, mikor Szepezdy Pali keresztülment a szobáján.

— Na, maga ma is eljött? Azt hittem, nem fog eljönni.

— Dehogy nem, igazgató úr, kérem. Miért ne jöttem volna?

— Hallom, valami előkelő rokonuk érkezett a városba.

— Érkezett, kérem, de azért a dolgomat én elvégzem. Beszélhetek vele máskor is.

— Úgy. Hát itt marad a rokonuk huzamosabb ideig?

— Azt nem tudom, igazgató úr, kérem, az neki valami hagyatéki ügyétől függ.

Márkus igazgató még akart valamit kérdezni, de meggondolta magát. Sőt, hogy méltóságát megőrizze, eddigi kérdéseit is helyre igyekezett hozni.

— Nem is azért szólítottam meg, öcsém, hanem fontosabb dologban. Hogyan halad a tanulás? Az érettségi nagyon közeledik ám.

— Remélem, hogy nem lesz baj Aladárral. Még

— Gróf Marcoponte. Nem érkezhett vele, mert már évekkal ezelőtt elváltak.

Geróné úgy kapta el röptében a mondatot, mint fecske a legyet.

— Elváltak! Szóval a grófné elvált asszony. És gyereke van?

— Nincs.

— Nagyszerű. Megnyertem a fogadást. Köszönöm, Szepezdy.

Futott vissza a barátnőkhöz. A szobából kiszűrődő hangos beszédet izgatott csend váltotta fel. Pali ment vissza a gyerekszobába, órát adni.

Otthon az a hír várta, hogy Marianne már ott lakik a házban. Megnézte a két szobát és azonnal kivette. A holmiját már át is hozatta a Kaszinóból, most rendezkedik, Kató segít neki.

— Te nem mégy fel segíteni? Hátha szükség lesz rád.

— Mennék szívesen, apa, de nagyon sok dolgom van. Te felmégy?

— Megbeszéltem Marianne nénéddel, hogy vacsora után felnézek. Ha már elkészült a rendezkedéssel, fogunk egy kicsit kártyázni kettesben.

A vacsora alatt Pali elmesélte, milyen érdeklődést kellett egész délután kielégítenie. Minden óráján Marianneról faggatták. Nyilván az egész város tele van az érdekes és izgató külföldi vendég érkezével. Az apa mosolygott.

— Én délután elnéztem a Kaszinóba valami lovas ügyben. Tízen fogtak el az utcán. A Kaszinóban körülvettek és úgy hallgattak, mint valami

apostolt. Mindenki csak Marianneról beszél. Így van ez kisvárosban. Adjál még egy darab kenyeret, fiam.

Vacsora után az őrnagy felment Sólyomékhoz, vagyis Mariannehoz. Pali egyedül maradt és kite-regette maga elé könyveit, füzetait, körzőjét, rajz-holmiját. Próbált belemerülni a munkába. De kopogtatás zavarta meg. Kató lépett be hozzá.

— Szervusz. Barna bácsi azt kérdezteti, hogy hogyan mondják franciául a gyöngytyúkot.

— Pintade.

— És ha ráérsz, nézzél fel. Beszélgetnek.

— Köszönöm szépen, de nem érek rá.

Kató szótlanul állt. Nem mozdult. Pali felnézett.

— No?

— Semmi, — válaszolt a kislány, — szervusz.

Sarkon fordult. Magatartásában volt valami szokatlan és ellenséges. De Pali nem törődött vele. Nagyon érdekelte a feladat, amellyel foglalkozott. Valahol azt olvasta, hogy ha nem sík asztalfelületre, hanem például egy henger görbült felületére fektet egy papírlapot s azon körzővel kört rajzol, akkor a papírlapon nem kör keletkezik, hanem ellipszis. De vajjon tisztességes ellipszis ez? Feltette magában, hogy egy ilyen ellipszist kipróbál. Megfelel-e a ke-rület minden pontja annak a követelménynek, hogy a két fókustól való távolságainak összege állandó? Ezt centiméterrel is meg lehet vizsgálni, de az nem tudományos eljárás. Elméleti alapon kell utána járni az ilyen dolognak. Lássuk csak: mi történik, mikor a henger felületére körzővel kört rajzol valaki?

Az óra csendesen ketyegte az örökkévalóságba

tűnő pillanatokat. Szepezdy Pali ült a papiros előtt, szeme csillogott és arckifejezése olyan volt, mint a tigristleső vadászé.

VII.

Az interjú megjelent a helyi lapban. Dalár szerkesztő nem takarékoskodott a hellyel. Kerek két óra hosszat beszélgetett Marianne asszonnyal, miután előzetesen bejelentette magát és találkozót kért. Ebből a két órából voltaképpen csak egy óra telt el magával az interjúval. A másik óra azzal telt el, hogy Dalár szerkesztő, aki puha fekete selyemből való költönyakkendőt, monoklit és balcsuklóján vékony arany karperecet hordott, belemelegedett saját irodalmi terveinek vázolatásába. Főként filmtémákat mondott el és aziránt érdeklődött, hogy nincs-e a grófnénak valami összeköttetése francia vagy amerikai filmcégekhez. Esetleg filmsztárokhoz, akiknek érdeklődését egy szenzációs szerep iránt fel lehetne kelteni. Kitűnt, hogy Marianne személyesen ismeri a világhírű Chevaliért, ismeri a Gaumont-gyár egyik igazgatóját, ismeri Macvoy urat, a Metro—Goldwyn filmcég egyik díszlettervezőjét és még sokat a filmvilág nagyságai közül. Dalár szerkesztő rendkívül izgatott lett, egyik mozitémáját a másik után mondta el és mikor Marianne már célozgatni kezdett arra, hogy ma délután nagyon el van foglalva, a célzásokat nem volt hajlandó elérteni: csak ült a helyén, rágyújtott a nyolcadik cigarettára és belekezdett a nyolcadik hangosfilm témá-

jába. Végül is csak úgy ment el, hogy Marianne hirtelen felállt és roppant nyájasan így szólt:

— De ugye, most nem haragszik, ha nem tartóztatom tovább, mert ma délután, mint mondtam, igen sok dolgom van még. Hiszen lesz alkalmunk diskurálni máskor is. Remélem, hogy azt a szép cikket, amit ír, elküldi nekem.

— Feltétlenül. Szóval abban maradunk, méltóságos asszonyom, hogy én igyekszem valamilyen módon lefordíttatni a dolgaimat franciára és angolra, akkor aztán bátor leszek...

— Hogyne, okvetlen, — mondogatta Marianne tízszer egymásután. Még a küszöbön is megismételte, mennyire sajnálja, hogy annyi dolga van éppen ma délután.

De a cikk megjelent. „Beszélgetés Marcopente grófnéval.“ Alcímek: „Magyar falutól a Rivieráig. — Az antibesi villa. — A Riviera csodái. — A nábob hagyatéka.“ A cikk egy egész oldalt foglalt el az újságból és igen lelkes hangon emlékezett meg a magyar gentry-leányról, aki csodás szépségével és bámulatos intelligenciájával a magyar faj szupremáciáját és kultúrfölényét hirdeti a legfelsőbb külföldi arisztokrata körökben. Szépen is volt írva a cikk, legfeljebb azt lehetett volna hibájául felróni, hogy a benne előforduló francia szavak közül egy sem volt helyesen írva, de az elvégre sajtóhiba is lehetett, amiről a szerző nem tehet. Ugyanebben a számban a napihírek rovata azt a hírt közölte, hogy „Dalár Menyhért, lapunk felelős szerkesztője, több filmdarabot írt, amelyek külföldi felvételeiről — a főszerepekben a legnagyobb sztárokkal — most foly-

nak a tárgyalások s ezeknek végleges lezárása végett lapunk felelős szerkesztője valószínűleg hosszabb külföldi utazást fog tenni. Jellemző hazai filmgyártásunkra, hogy a magyar tehetségek csak külföldön találhatják meg az érvényesülés útját, mert nincs erős kéz, amely a magyar filmgyártás dzsungeljében egyetlen tollvonással rendet teremtene.“ Végül még egy közlemény származott Dalár szerkesztőnek Marianne lakásán tett látogatásából, legalább is sejteni lehetett, hogy az „— alärm —“ álnévvel aláírt és „Első találkozás“ című lírai költemény irodalomtörténeti oka itt keresendő. A költemény két sora így hangzott: „Te élvezed a Riviera balzsamát, — én álmaimat kisvárosban alszom át.“ S az utolsó két sor ez volt: „Mi vagy te? Csók vagy, megvalósult költemény, — s a soha el nem csókoltság csókja hőse én.“

Marianne volt a város csodája. Néhány napja volt még csak Dombújváron, de már mindenki tudott róla valami saját élményt. Az egyik húszpengőt váltott neki, mert a trafikos nem tudott visszadni s ezt a grófné utánoszthatatlan előkelőségű fejemozdulattal köszönte meg. A másik útbaigazítással szolgált neki, megmagyarázván, hogy merre van a Márvány-utca. A harmadik a Széchenyi-ligetben találkozott vele, a negyedik a törvényszéki épületben látta kijönni a Jákó bíró szobájából. Minden házban csak róla volt szó, minden zsúron ő volt a főtéma. Az asszonyok többnyire lelkesedtek érte, a férfiak azonban tartózkodóan bólingattak, hogy méltóságukat megőrizték egyrészt s hitveseikben oktalan féltékenységet ne keltsenek másrészt. Marianne hamar

megtanulta a könnyen megtanulhatót: a város időbeosztását, a tizenkét órai járkálást a Fő-utcán a szeszfőzdetől az alapítványi házig és az este félhét-órai korzót ugyanott. Itt mindig részt is vett Marianne, de azt csinálta, hogy csak egyetlenegyszer ment végig az utcán, nem nézett sem jobbra, sem balra, csak kísérijével vagy kísérijével beszélgetett, aztán azt indítványozta, hogy forduljanak be az Irgalmas-utcába, ott nincsenek olyan sokan. Ebből már három nap múlva az a bámulatos és forradalmi dolog fejlődött ki, hogy a dombújvári korzó a Fő-utcaról áthelyeződött az Irgalmas-utcába.

— Miért nem sétálunk inkább a Fő-utcán? — kérdezte Eberle báró, aki nem vette volna rossz néven, ha mennél többen látják pompázni a szép grófné társaságában.

— Mert nem szeretem a feltűnést, — felelte Marianne, — a legszívesebben otthon ülnék, mert idegesít, ha bámulnak. De viszont szabad levegő nélkül nem tudok élni.

Ott sétált tehát a teljesen néptelenné lett Fő-utca helyett a váratlanul forgalmassá, sőt zsúfolttá változott Irgalmas-utcán. Csincsilla-bundáját az utca másik végéről meg lehetett ismerni. A diákgyererek kettes, hármas kis rajokban rótták az aszfaltot körülötte, úgy intézve a dolgot, hogy mennél többször jöhessenek szemközt vele. A korzózó kislányok úgy megbámulták félreapott, fantasztikus sapkáit, fátylait, kesztyűjét, különös cipőjét, hogy a szemük is káprázott belé, aztán babonás tisztelettel súgták egymásnak:

— Párizsi!...

A joghallgatók olyan gondosan öltözködtek, mint még soha. Akadtak, akik nyelvgyakorlás ürügye alatt franciául társalogtak egymással, hogy mikor a rivierai grófné mellett elhaladnak, azt nagyvilági voltukkal elkápráztassák. Az egész korzó a Marianne korzója volt, érte sétált, miatta jött szemközt és miatta fordult vissza a sarokról.

De ez a nyilvánvaló hódolat nem az volt, amit kívánt.

— Te Barna, — mondta rokonának, mikor együtt ültek a vacsora után a Sólyom-féle lakásban — adok neked papirost, ceruzát, most segíteni fogsz nekem felírni a házakat. Vizitelnem kell.

— Milyen házakat?

— Mondom: ahol vizitelnem kell. Jakobovics azt mondja, hogy könnyen eltarthat két hónapig is, amíg érdekeim veszélyeztetése nélkül elutazhatom. Nem ülhetek addig a suton, le fogok vizitelni, ahol kell és magam is rendezek egy pár teát, csak úgy délután, mert másra ez a lakás nem alkalmas.

Szepezdy Barna először elcsodálkozott, de aztán rögtön elkezdett csodálkozni azon, hogy csodálkozik. Hiszen nem volt abban semmi különös, hogy Marianne vizitelni akar. Sőt, egészen természetes: ha egy úrihölgy két hónapig tartózkodik egy városban, érthető, hogy keresi az érintkezést a maga társadalmi köreivel.

— Melyik az első ház Dombújváron? — kérdezte, készen a nagy feladatra.

— Természetesen a főispánék. Báró Balassa Viktor, a felesége bécsi nő, született báró Daimler-leány. Elég keveset vannak Dombújváron, a hétnek csak

három napját szokták itt tölteni, különben inkább Pesten élnek. Jó Mercedes-kocsijuk van, sűrűn jönnek-mennek. Társaséletet csak annyiban élnek, amennyiben a férfi állása megkívánja. De ha gondolod...

— Hogyne gondolnám, feltétlen gondolom. Meg fogom őket látogatni. Gyerünk tovább.

— Az alispán, Szönyey Pista, elég élénk házat visz. A felesége Gyalokay-lány, ő a Mansz itteni elnöknője. Ja persze, mit tudod te, mi az a Mansz. Majd elmagyarázom, most csak vegyük sorra a neveket. A polgármester nőtlen. A huszárezredesék. A törvényszéki elnökek.

Szepezdy egymásután rótta a neveket a papírra. S a nevek veszedelmesen szaporodtak.

— Nem lesz sok?

— Dehogy lesz sok. Csak az a fontos, hogy egy bizonyos színvonalon alul ne menjünk. Mondjad tovább.

Hosszú tanácskozás után megállapodtak tizenhét házban. Az őrnagy ezt sokallotta, de Marianne nem. Nem olyan nagy dolog az: három nap alatt könnyedén le lehet morzsolni tizenhét vizitet, csak takszit kell bérelni hozzá. Mondjuk, négy nap alatt, ez már egyenesen kényelmes. És nem sokat teketőriázott gróf Marcopente Marióné született Szentmiklóssy Marianne: már két nap múlva nekivágott a feladatnak. Már másnap délután úgy szaladt szét a hír Dombújváron, mint a megafón hangja: a grófné vizitel. Délben járt a főispánéknál, tíz percig maradt, két pengő borralalót adott a huszárnak. Rögtön átment Szönyeyékhez is, ott is pontosan tíz

percig maradt. A törvényszéki elnöknél is járt, de azt nem találta otthon, csak a feleségét. És így tovább. A dologból nagy izgalom származott: vajjon hová fog elmenni és hová nem? Számos háznál azonnal elkezdett arról gondolkozni a háziasszony, hogy ideje volna megcsinálni a nagytakarítást, csak hogy mi lesz, ha esetleg éppen aznap...

Míg a felnőtt világot ez a nagy esemény tartotta izgalomban, az ifjúság is izgult a maga eseményétől. Nyitották az uszodát.

Más városban az uszodanyitásra csak nyáron kerül a sor. De Dombújvár e tekintetben különösképpen szerencsés város: mint tudjuk, természetes melegforrása van. Ott van a nagy uszoda a gimnázium tőszomszédságában, telente valóságos bárányszerű felhőket ad a talajból felfakadó melegvíz gőze, még a hídon túl is, ahol az uszoda-medencéből kifolyó víz már ráért volna kihűlni. Gyógyító ereje is van a víznek; nincs egy esztendeje, hogy az alispán orvos-fia híres vegyészeket kért meg a dombújvári Pázmány-forrás vegyvizsgálatára, s azok a napnál fényesebben kimutatták, hogy a víz radio-aktív. Nagy cikket közölt akkor a helyi lap, követelvén a városi tanácstól, hogy szerezzen több százezer dollár külföldi kölcsönt és ezt beruházásokra fordítván, csináljon Dombújvárból egy második Karlsbadot. Általában szokásmondás gyanánt járta a városban: „Bezzeg, ha ez a víz Cseh-Szlovákiában volna!”

Elég az hozzá, hogy a víz természetes hőfoka miatt az uszodát már tavasszal rendesen megnyitották, az idén pedig olyan korán köszöntött be a rendkívül enyhe idő, hogy a megnyitás a megszokott

határidőt is jóval megelőzte. Egy vasárnap reggel hat órakor megnyíltak a nagy faépület pénztárai: a férfioldalon is, a női oldalon is. Mindakét pénztárnál már félhat tájban kezdett megjelenni a fiatalság s mikor a hatórai harangütésre pontosan felszaladtak a pénztárablakok, kacagó, kiabáló, sikoltozó tolongás kezdődött. Az ifjúság mint a sisera-had lökdöste egymást. A koránkelő öregurak az egyik oldalon, a hölgyek a másik oldalon képtelenek voltak koruk tekintélyével a pénztárablakhoz jutni.

A férfioldalon Székács és Szepezdy Pali azonnal rendet csináltak. Cserkészruháját hordta mindakettő. Mint nyolcadikosoknak, megvolt a kellő cserkészrangjuk ahhoz, hogy a pénztári tolongást fegyelmezzék. Ment a dolog, mint a karikacsapás. Fél hétkor Pali már fent állott a nagy trambulin tetején és onnan nézett le a zöld víztükörrre. Ugyanolyan volt, mint mikor tavaly ősszel az utolsó uszodai napon elbúcsúzott tőle. Akkor az elején tartott a nyolcadik osztálynak, most már a vége felé: nemsokára itt vannak az osztályvizsgák. Aztán az érettségi. Aztán a nagy vakáció elmúltával az élet, a műegyetem, a pálya...ó, csak már ott lehetne tartani.

— Szepezdy! Éljen Szepezdy!

Az apróbb gimnazisták lármáztak odalenn a vízben, sportrajongásuk minden szenvedélyével. Szepezdy Pali volt a gimnázium egyik legjobb úszója. Csak az egyik. Mert egy erős versenytárs vetélkedett vele az ugyancsak nyolcadikba járó Diviaczky Oszkár személyében. Végrehajtó fia volt ez a Diviaczky, minden más sportban gyengébb, de úszásban elsőrangú. Nyolc esztendeje vetélkedtek egy-

mással és nem birtak egymással. Egyik ifjúsági versenyen Szepezdy lett az első, a másikon Diviaczky. Nem egyszer megtörtént, hogy felezték a díjat, mert olyan pontos holtversenyben értek az uszoda falához, hogy a legpontosabb stoppolás sem tudott köztük különbséget tenni. De az ifjúság kedvence nyilvánvalóan Szepezdy Pali volt, az all-round atléta, a tiszta jeles, a cserkészvezér. Most ott lubickoltak a kis harmadikosok, negyedikesek a trambulin tövében és lázasan éljeneztek a műugrót. Pali még nem volt a vízben, valami szép gusztusos ugrással akarta megkezdeni a szezónt.

— Jól van, kicsik, — kiáltott le hozzájuk, — mit ugorjak nektek?

Százfélét kiabáltak fel a fiúk, mindegyik mást akart a híres Szepezdy-ugrások közül. Pali elhatározta, hogy fecskefejest fog ugrani. Gondosan megkereste talpának és lábujjainak a trambulin élén a támaszt, aztán mértéket vett a távolságról, megmérte magában a lendületet, behajtott térdel meglobálta két karját és végül eldobta magát.

Különös érzés: repülni a levegőben. Ezt az érzést csak utána kószolgatja az ember, mikor visszaemlékszik rá. Repülés közben nem igen van ideje rendbeszedni akár érzéseit, akár gondolatait. Talán gondolatait még inkább, mint érzéseit. A nagy benyomás, több minden érzésnél és gondolatnál, mindenestre az a pillanat, mikor a vízbe zuhan az ember, mikor a víztükrök síkját saját testével keresztülhasítja, mikor a víz testét saját testével megmártja, mikor karjának művészi tartásával és bilentésével, ugyanakkor törzsének fiatal görbületével

és két lába ügyes segítségével hirtelen a víz színén terem, mintha csak zárójelet mártott volna vízbe valaki. Ezért hívják ezt fecskefejesnek: a karcsú, hajlékony test alig, hogy megmerül a vízben, már ki is bukkant belőle, szinte azt lehetne hinni, hogy nem is ért rá megnedvesedni.

Taps az első hang, amit a vízből kiszökkenő koponya fülei hallanak.

— Éljen Szepezdy!

A két tenyér hátrasímtja a szembecsapzott haját, a lábak gyakorlottan rúgják a tempót s a nagy ugrást önmagával tetszelgő bravúr követi: mély lélegzettel teleszívni mindakét felét a fiatal mellkasnak, hanyattfeküdni a vízen és megkeresni azt a testhelyzetet, amelyben a mellbe szívott levegő a víz színén tartja az egész testet egyetlen mozdulat nélkül. A két kar kinyúlik oldalt, a lábak tétlenül lógnak a vízben, a mellkas keményen és gögösen úszik a víztükör felett s az arc behúnyott szemekkel issza a reggeli napsütést. Az egésznek ez a címe: mégis csak szép az élet. „Königin, das Leben ist doch so schön“. Don Carlos, Posa márkí, írta Schiller Frigyes, született ezerhétszázötvenkilenc november tizedikén Marbachban. Bárcsak ezt kérdezné érettségín a kormánybiztos. Különben kérdezhet akármit. Vargha Damján tanár úr szokta mondani: „Aki tanul, tud is az“.

Nincs édesebb dolog, mint így merengeni mozdulatlanul a dombújvári csodaforrás melegvizében. Ameddig csak lehet. Mert aztán mély sóhajjal ki kell eresztetni a mellkasból azt a levegőt. A test süllyedni kezd. A boldog úszó ekkor az ég felé kapja

két karját, ettől a mozdulattól hirtelen süllyedni kezd, mint az ólom, kivált azért, mert a gyakorlott lábtempó felszökkenti a testet a víz fölé s ebből az következik, hogy a testsúly megnő, hiszen a víz fölé emelkedő termetrésze nem vonatkozik az Archimedes tétele, született Krisztus előtt kétszáznyolcvanhét körül Szicilia szigetén. A rúgástól víz fölé emelkedett test függőlegesen indul lefelé. A szem kinyílik, ha eddig csukva volt is, és ha eddig szemhéjjain érezte az uszoda tükre fölé boruló ecetfák ifjan rügyező ágainak árnyékát a tavaszi napfény boldogságában. A szem kinyílik és sok-sok esztendei gyakorlatával szétnéz az akváriumszerű világban, ahol a körvonalak határozatlanul elmosódnak, de azért meg lehet látni mindent. A nem messze úszó testek valami fehéres ragyogást kapnak, a víz maga sűrű zöld levegőnek látszik, a fenék optikai eltolódásokkal mókázó különös talajt mutat. Bámulatos einsteini lét ez a víz alatti, a nehézkedési erő nincs sehol, a test új elemben él, mintha pár másodpercre hallá vált volna az ember: minden mozdulat, akár a karok, akár a lábak egyikének mozdulata, korlátlanul szabályozza a helyváltozást. Jobbra, balra, felfelé, lefelé: ez egyformán könnyű a víz-alatti úszónak, akár csak a levegőben úszó madárnak. Az ifjú test önmaga miatt való örömeiben zabolátlanul fordul meg saját tengelye körül, egyszer hosszant, aztán fejjel előre. Az irányok megszűntek. Akkor aztán kinyílik a víz alatt, az egész fiú és azzal a hirtelen lélegzettel, amelyet a fej lemerülése előtt ösztönösen kapott még magába, elkezd gazdálkodni: elég lesz vízalatti úszásra a medence

túlsó faláig. Nyugodt, egyenletes tempóban nyúlik el a fenék fölött a tizenharcéves test, biztos és erőteljes haladásban nyomul a pontosan vett irány vonalán. A víz alatt nyitott szem figyel, mikor homályosodik a víztömeg világos-zöld színe a nyálkás uszodafal feketéllő homályává. Még két erős tempó, és az egyik kar elérte a falat, a másik az otthonos tájékozódás biztonságával felnyúl, tévedhetetlenül megragadja a fal mentén végighúzóódó lécskapaszkodót, a fej egy pillanat alatt kint van a vízből és kint van utána a törzs is, a lábak már megtalálták a lépcsőfok kövét. A következő pillanatban Szepezdy Pál kiszökkent a medence partjára, az idén először nedvesen az uszoda áldott és imádott vizétől. Néhány másodperccel előbb még fent állott a nagy trambulinon, amelyre most visszanéz.

— Éljen Szepezdy! Éljen!

— Jól van, ne ordítsatok. Ma még játszhattok, amit akartok, holnap reggel pont negyed hétkor póló-tréning, hirdessétek ki az összes osztályokban.

A nap édesen süt. Az úszómester éppen úgy lohol már a pohár sörrel, mint tavaly ősszel. Doktor Dévényi ügyvédnek hozza a pohár sört, aki arról nevezetes, hogy eljön az uszodába, levetkőzik, üldögel az ecetfák alatt, nem megy be a vízbe, aztán felöltözik és üdült frissességben távozik, hogy dolga után lásson.

— Szervusz, Pali.

Márkus Aladár volt, az osztálytárs. Gyenge úszó, kitűnő viziverekedő. A pólóban nagyon hasznavehető, de megbízhatatlan. Mindíg máson jár az

esze. A tanítványok egyike, óra minden délután hattól—hétféig.

— Szervusz, Aladár. Mi újság?

Márkus Aladár izgalmas és titokzatos. Kiseb diákok állanak a közelben, azok előtt nem akar beszélni. Karonfogja Pali és a kabinok sarkába viszi. Ott nincs senki. De már lohólva jön Székács Bandi. Útközben megáll egy pillanatra és féllábán táncol, félretartott fejjel, hogy füléből kiigazítsa a behatolt vizet. Márkus megvárja, míg odaér.

— Hallgassatok ide. Óriási szenzáció. Felmásztam a szélső ecetfára. Tavaly onnan alig lehetett átlátni a női osztályra. De tavaly óta átalakították a női bejáratot és ezáltal a mi régi águnkról majdnem az egész női medencét át lehet tekinteni. Ha nem hiszitek, gyertek fel. Nem magamtól jöttem rá, két másodikos figyelmeztetett.

Pali felvetette a fejét. A másodikosok átlesnek a nőkhöz?

— Hadd látom azt az ágat.

Odamentek a szélső ecetfához. Átkapta a fa szürkés-barna törzsét. Nedves talpai jól fogták a törzs oldalát. Egy-kettőre fent volt a nagy ág nál. Onnan áttekintett. Márkusnak igaza volt. Jól átlátni lehetett látni a női osztály víztükrére. Népes volt az is, a medence tükrenek partján trikós kislányok állapogáltak, két hölgy a parton ült és lábát lógatta a vízbe, egy rendkívül kövér néni most haladt le óvatos lassúsággal a vízbe vezető lépcsőn.

— Semmi különös, — szolt le Pali a fa alatt várakozó Székácsnak.

Még egyszer visszanezett a fürdőző, trikós, de in-

kább régi módi úszóruhás hölgyközönségre odaát. Arcára kiült a megvetés, amelyet a fiatal fiúk erotikus fantáziája felett érzett. Igazán nevetséges: mit láthatnak itt a kisebbek? Semmi olyat, amit ne látnának a napilapok vasárnapi képes mellékletein. Azok tele vannak szépségversenyes, trikóba öltöztetett amerikai filmsztárokkal. És a trikó is mit jelent végeredményben? Az emberi test, akár férfié, akár nőé, logikusan és arányosan megalkotott valami, nincs azon semmi vihogni, vagy szégyenkezni való. Ez a Márkus is folyton fontoskodik. Hát ahol strandfürdő van és együtt fürödnek?

Éppen le akart szállni az ágról. Még utoljára visszanézett a felfedezett leshelyről a nőkre. És leszálló mozdulata hirtelen megmerevedett. A női uszoda partjának egy erősen napsütött részén meglátta fürdőruhában Mariannet. Kétségkívül ő volt. Egészen különös és mindenki másétól eltérő fürdőruhát hordott. Ott állt a napsütésben, arcát a nap felé tartotta és behúnyta a szemét. Két karját hátrатette és összekulcsolta a nyaka körül. Mellén megfeszült a trikó.

Pali egy pillanat alatt lent volt a fáról. Arcán ijesztő sápadtság tünt fel.

— Mi bajod? — kérdezték egyszerre Márkus és Székács.

Ő nem felelt. Sietett az úszómesterhez. Elmondta neki, hogy az ecetfáról át lehet látni a női osztályra. Azt az ágot a kisebb diákok miatt le kell fűrészelni. Az úszómester bölcs arccal hallgatta és bólintott. Ment fűrészt keresni.

VIII.

Egyik nagy budapesti napilap szerkesztői üzenetei között a következő pár sor tűnt fel: „Több dombújvári előfizetőnek. A látogatást nyolc napon belül kell visszaadni. A társadalmi szokás a déli órákat írja elő. Öltözködés dolgában a háború óta nincs szigorú előírás, utcai ruhában is lehet menni.“ Az a hirlapíró, aki az illető napilapnál a szerkesztői üzenetek rovatát vezette, nem tudta elképzelni, miért izgatja annyira ez a kérdés egyszerre éppen a dombújvári előfizetőket.

Marcoponte grófné egyremásra kapta a látogatásokat. Miután levizitelt mindenütt, ahol akart, a déli órákban otthon tartózkodott. Várta a vendégeket. És azok jöttek is. Nem múlt el nap, hogy valaki ne tisztelgett volna a Rózsa-utcai Sólyom-lakás grófné-rezidenciává magasztosult falai között. Marianne ürmössel, konyakkal és barackpálinkával kínálta vendégeit, továbbá apró, étvágygerjesztő kis süteményekkel. Ezeket a fővárosból akarta először hozatni, de aztán lemondott a tervről. Inkább megcsináltatta Sólyomnéval. Kiderült, hogy Sólyomné valóságos lángelme, mihelyt konyhai problémákról van szó. A süteménykéek nagy sikert arattak. És ezekkel a süteménykéekkel is nőttön-nőtt a grófnétémák dombújvári tömege. Mert másról nem volt szó Dombújváron, mint a szenzációs külföldi aszszonról.

A látogatások különböző epizódokkal jártak. Bodajky dohánygyári igazgató például nemcsak feleségével jött a látogatást visszaadni, hanem két fel-

nőtt leányát is magával hozta, mert a lányok három napig sírtak, hogy ezt apjuknál elérjék. Kibédy vármegyei főjegyző feleségének látogatása alkalmával eleredt az orra vére. De a legnagyobb esemény az volt, hogy Gasparovics árvaszéki elnök felesége és Brandt főügyész felesége, akik köztudomás szerint öt esztendeje nembeszélő viszonyban voltak egymással, ott találkoztak Marianne grófné lakásán. A nembeszélő viszonyt ott is fenntartották és mivel mindegyik azt szerette volna, ha a másik elmegy s ő egyedül maradhat a grófnét informálni, egyik sem ment el. Ki akarták bőjtölni egymást és ott ültek háromnegyed tizenkettőtől fél kettőig. Csak a két férj erőteljes fellépése folytán távoztak, még pedig egyszerre. A kapuban a két férfi kezét fogott, — ők nem voltak haragban, — a két asszony azonban magásra tartott fejvel fordított egymásnak hátat. És elindultak két különböző irányban, hogy ne kelljen együtt menniök, pedig mindkét házaspárnak a Kertész-utca felé vitt volna az útja.

Marianne úgy készült fel ezekre a látogatásokra, hogy a vidéki asszonyok félszegségéin halálra fogja magát kacagni. Persze csak úgy befelé, magában. Mondta is az őrnagynak:

— Tulajdonképpen naplót kellene vezetnem azokról a remek dolgokról, amiket ezek a mamuskák mondani fognak nekem. Hetekig mesélhetem majd odalent a társaságomnak a jobbnál-jobb epizódokat.

Szepezdy Barna ránézett szép rokonára. Homlokán könnyed felhő szaladt keresztül.

— Attól tartók, hogy csalatkozni fogsz reményeidben. Ezek az asszonyok nem elég mulatságosak

arra, hogy kinevesd őket. Van figura közöttük, aki nevetséges, hogyne volna. Párizsban is van. De az átlaguk nagyon jó. Kedvesek, jómodorúak, intelligensek. Van közöttük nem egy, aki sokat olvas. Sokan elsőrangú zeneértők. Elég fejlett kulturális élet folyik a mi kis városunkban. És a fajta kitűnő. Nekem a mániám, hogy az a fajta, amelyből mi ketten is származunk, a világ első fajtája. Nem helyes nevetnünk rajta.

Marianne azonnal helyesbítette a megjegyzést. Érezte, hogy hibát követett el.

— Félreértettél. Én nem a dombújvári asszonyokon akarok mulatni, hanem általában az asszonyokon. Ti férfiak azt nem is tudjátok, hogy a nők milyen nevetségesek. Várjál csak, majd mesélek én neked apró részleteket a vizit-hadjáratról. Majd meglátod, miket vesz észre egy asszony szeme a többi asszonyról.

Igazuk lett mindkettőjüknek. Vagy egyiküknek sem. Volt a vizitelők között, aki csakugyan nevetségesen viselkedett, mindenáronkodott a grófné tegezésében, minden mondatába francia szavakat kevert és azokat rosszul ejtette ki. De viszont voltak szelíd, szerény úriasszonyok, akik nem akartak önmaguknál többeknek látszani, nyájasan és finoman eleget tettek az udvariassági aktusnak és mikor Marianne előkelő könnyedséggel vetette oda, hogy egyszer talán antibesi villájában is örvendhet majd ennek a látogatásnak, mosolyogva felelték, hogy ez a mai viszonyok között aligha fog egyhamar bekövetkezni.

— Régente minden nyáron elutaztunk valahova,

manapság bizony örülünk, ha a gyerekek nyaralását meg tudjuk valahogyan oldani. Te persze ezt nem igen érted, mert fogalmad sincsen, milyen világban élünk mi szegény itthonmaradottak.

Marianne csakugyan nem sokat értett a domb-újvári életből.. Vendégeivel nem igen volt közös témája, csak a Riviera, amelyről csak ő beszélt, s azok tágranyílt szemmel hallgatták, már nem is rezignáltak, mintha Tündérországról hallgatnának nagyoknak való meséket, ahova józan ésszel úgysem vágyik senki. De őt magát az egész dolog nem mulattatta túlságosan. Sőt alapjában véve untatták azok, akik eljöttek. Azok izgatták, akik nem jöttek el, vagy nem úgy, ahogy kellett volna.

Geszterédy huszárezredes és neje úgy oldották meg a kérdést, hogy névjegyet dobtak. Marianne látogatása után egy héttel megjelent a Rózsa-utcában Suták közhuszár, Geszterédy legénye és miután bekopogtatott özvegy Sólyomné konyháján, előszedett a zubbonyából egy keszkenőt, abból pedig egy behajtott sarkú névjegyet. Keszkenőbe takargatta, hogy el ne fenje.

— A méltóságos grófnénak tessék odaadni, — mondta, azzal már ment is.

Kató átvette a névjegyet és mindjárt be is vitte Mariannénak. Odabenn társaság ült. Özvegy Fógelné, a Katolikus Nőegylet elnöknője vizitelt éppen és ugyancsak most viszonzta a látogatást dr. Specht Lucián, az Ügyvédi Kamara elnöke, feleségestől.

— Mi az? — kérdezte Marienne kissé nyersen,

mert mások belépését várta, nem a Katóét és csalódott.

— Névjegyet hoztak. Egy tisztiszolga hozta.

A grófné csak úgy rápillantott a névjegyre, aztán hanyagul a kis asztalra dobta.

— Jól van. Várjon csak, kérem. Itt van ez a pengő, adja oda annak, aki hozta.

Egy pengőt nyújtott Kató felé, de nem nézett rá. Vendégeihez fordult, hogy folytassa a társalgást. Kató azonban nem mozdult.

— Mi az? — szólt a grófné kelletlenül visszaneézve, — miért nem veszi át a pénzt?

— A tisztiszolga már elment.

— Jaj, drágám, — szólt Marianne türelmetlenül, — hát akkor majd elszámolunk, most vendégeim vannak.

A pengő ott volt Kató kezében. Ő maga kimondhatatlan zavarban, fülig pirosan állt ott. Végre megemberelte magát és kisomfordált. Bumfordi módon és ügyetlenül. Kint a konyhán azonnal sírva fakadt.

— Mi lelt? — szólt rá az anyja.

— Úgy beszél velem, mint egy cseléddel. Idegeinek előtt.

Sólyomné egy pillanatig hallgatott. Az ő szemét is szinte elfutotta a könny. De erőt vett magán és nyersen szólt rá Katóra:

— Ne bögj. Nem vagy hercegkisasszony. Vágd zsebre, ha rá vagyunk szorulva.

Dühösen belekavart a fakanállal egy rotyogó fazékba, aztán hozzátette:

— Dejszen tudom én, hol szorítja a cipő. Ma van az utolsó nap, hogy a főispánék, meg az alispánék

visszadják a vizitet. És nem jönnek. Már egy óra mindjárt. Na ne itasd itt az egereket, ugorj le a földszintre és kérjél egy kis szegfűszeget Ásónétól, a mienk elfogyott.

Kató megtörölte a szemét és lement a földszintre. Ahogy leért a lépcső aljára, abban a pillanatban nyílt a kapú és a kapualjban megjelent egy férfi-alak. Kató rögtön megismerte szokatlan magasságáról és nagy szakálláról. Szőnyey István volt, az alispán. Megállt a kapu alatt és tájékozatlanul, habozva körülnézett.

— A grófnét tetszik keresni? — szólalt meg Kató.

— Nem, én Szepezdy őrnagy urat keresem.

— Akkor erre tessék.

— Maga a házhoz tartozik, kislány?

— Majdnem... féligmeddig, — felelt Kató, s már nevetett, miközben ajtót nyitott, — tessék csak besétálni, Barna bácsi már itthon lesz, vagy ha nem, akkor rögtön jön.

Csakugyan: még hellyel sem kínálhatta meg az alispánt, már jött Szepezdy Barna. Igen nagyot nézett, mikor az alispánt látta állni a lakásán.

— Szervusz, Pista, hát téged mi szél fújt ide? Parancsolj helyet foglalni. Kató, adjál csak cigarettát gyorsan, az enyém éppen elfogyott.

Az alispán leült. Szepezdy kíváncsian nézett rá. Az alispán még sohasem járt nála. Ő már többször volt az alispánéknál, mert nagyobb estélyekre gyakran meghívták, s a férfi is, az asszony is mindig kitüntetően figyelmesek voltak hozzá. Nem értette ezt a látogatást.

— Erre jártam, — szólott Szönyey, — gondoltam, beugrom hozzád, megnézem, mit csinálsz.

Rágyújtott. Most már aztán még érthetlenebb volt a látogatása. Pedig ok nélkül nem jöhetett ide, mert híres taktikus ember volt megyeszerte. Ha valami megfoghatatlan dolgot csinált a megyeházán, néha egy félesztendő múlva sült csak ki, hogy miért csinálta. A dombújvári szociáldemokrata pártvezetőség úgy rettegett az esztől, mint a tüztől. Most itt ült a híres agyafúrt Szönyey István, cigarettázott és elkezdett diskurálni, mintha a világ legtermészetesebb dolga lett volna, hogy a vármegyeháza helyett a Szepezdy őrnagy lakásán cigarettázik.

— Eljöttem az apácák kertje mellett, — mondta, — virágzanak a fák. Szép a tavasz.

— Szép az a kert is, — mondta Szepezdy, csak hogy mondjon valamit.

— Az igen. Nagy számárságot csinált a polgármester, mikor nem vette meg. A püspök odaadta volna három krajcárért. Most bezzeg fogják a fejüket, hogy hová tegyék a leventéket. Pedig mondtam neki: Géza, ne szalaszd el, hallgass rám. De hát ez konok ember, sose hallgat az okos szóra. Különben hogy vagy?

— Köszönöm, öregem, megvagyok. Öregesen, rangosan. Hát a méltóságos asszony?

— Migrénje van, barátom. Mondtam neki, dőljön le, ne menjen sehova. Hát az a jó úszó fiad? Persze, még iskolában van. Gratulálok ahhoz a gyerekekhez, néha látom az uszodában. De olyan átkozott sok dolgom van, hogy ritkán jutok el.

Éppen most toppant be, akiről beszéltek: Sze-

pezdy Pali. Meglepődve látta ő is az alispánt ott ülni a lakásban.

— Kezedet csókolom, apa. Alázatos szolgája, méltóságos uram.

— Szervusz, fiú. Éppen dicsértelek apádnak. Hát mi lesz az úszóversennyel az idén?

Még beszélgettek vagy öt percig, teljesen közömbös dolgokról. Akkor az alispán az órájára pillantott.

— Tenger a dolgom. Szaladok is. Szervusz, pajtás. Szervusz, öcskös, hát csak igyekezz a tudományokkal, teljék benned öröme apádnak. És váljék belőled is olyan derék ember, mint ő. Szervusztok, Szepezdyek.

A két Szepezdy kikísérte az alispánt. Az már rég elhaladt, és az apa még mindig értelmetlenül csodálkozott.

— Hiába kérdezel, fiam, ha agyonütnek, sem tudom megmondani, mit akart nálunk. Mikor hazajöttem, itt találtam Katóval. Az vezette be.

Kató már rég nem volt sehol, nem adhatott részletesebb felvilágosítást. Még az alispán ittléte alatt került-fordult, kiosont. Apa és fia leültek ebédelni. Az alispán látogatása egyelőre megoldatlan rejtelem maradt. Ebéd után az őrnagy lefeküdt, a fiú hóna alá kapta könyveit és azzal ment el hazulról, hogy mielőtt óráit elkezdené, egy kicsit tanulni fog a Széchenyi-ligetben, mert lassanként már készülni kell az osztályvizsgákra.

A Széchenyi-ligetben már szinte nyarat mutatott a tavasz. A gyepen pillangók hullámozó tánca lebbent, a zsengelevelű, ritkásan lombosodó fákon torkuk szakadtából csicseregtek a madarak. Pali lassú léptekkel, eltűnődve vágott be egy mellék-

ösvényre. Volt egy kedvenc helye a ligetben, már évek óta itt szokott tanulgatni, ha kedve támadt kihasználni a jó időt. A tennisház háta mögött sűrű és mély orgonaerdőske terjedt. Senkisémm tudta, hogy az orgonafák közt, benn a sűrűben, kis gyepes tisztás van, éppen egy embernek elég. Csak be kell bújni az áthatolhatatlannak látszó bokorfal egy helyén, ott a tisztás, kívülről nem látható. Hasra lehet heverni a fiatal fűvön és könnyökölve tanulni. Vagy hanyatt lehet feküdni és behúnyt szemmel elgondolkozni világról, téranalitikáról, találmányokról, az anya emlékéről, műegyetemi jövőről.

Pali hasravágta magát a tisztáson, könyvei közül kikereste a magyar irodalomtörténetet, a többi könyvet félretette és nekikönyökölt a Vörösmarty életrajzának. De sehogysem tudott odafigyelni. Elkezdte háromszor is, megint csak az lett a vége, hogy gondolatai elkalandoztak. Akkor hirtelen elhatározással hanyatt fordult és behúnyta a szemét. Elkezdte azt a gondolkodó munkát, amit ő titokban, csak saját-magának, úgy hívott, hogy: „kiküszöbölés“. Mert mint ahogy az egyenletek megoldásának matematikai technikája is mindent kiküszöböl, ami az eredmény köré rakódva azt egyelőre elfedi, úgy nevelte ő is magát arra, hogy ha munkája közben szórakozottnak és elkalandozónak bizonyult, megkeresse, hogy mi motoszkál a fejében. Ha megtalálta, azt elintézte magában és nekilátott a munkának megint, most már zavartalan figyelemmel. Lassan, évek alatt fejlődött ki benne ez az önmegoldási, öntakarítási módszer, ösztönös alapon, maga sem tudta, hogyan. De mindig eredményesen alkalmazta. Rendesen

kiderült, mikor szórakozottságának okát kutatta, hogy valamit nem beszélt meg pontosan Ásónéval. Vagy kiderült, hogy apja mondott neki valamit, amire nem figyelt eléggé, de a fülében maradt és még végig kellett gondolni, meg kellett mérlegelni. Vagy kiderült, hogy valami fontos helyre nem ment el, ahova el kellett volna mennie. Mihelyt rájött, az elméje már rendben is volt. Feldolgozta a restanciát magában és szórakozottsága megszűnt. Így nevelte magát elmemunkájának fegyelmezettségére. Aki nagy feltaláló és híres mérnök akar lenni, annak így is kell.

Hát lássuk csak, mi zavarja most. Lassan kezdte forgatni élete mindenféle részletét. Apa? Minden rendben. Ásóné? Minden rendben. Tanítványok? Hopp, megvan. Elfelejtette megmondani Babicséknál, hogy a pénzben egyik pengő hamis volt. Ásóné visszahozta a trafikból. Tehát teendő: ma szólni Babicséknál, a hamis pengőt átadni, kérni érte jó pengőt. A hasznavehetetlen pengő ott van a zsebében. Ha most el nem kezd gondolkozni, elfelejtette volna.

Visszafordult tanulni. Édes volt a tavasz, valahol egy katonai trombitás gyakorolta magát. A szellő úgy lengette a távoli hangot hol erősebbre, hol gyengébbre, mint valami fátylat.

„Vörösmarty minden sorát képzeletének aranyos fénye ragyogja be és nyelvének csodálatos zenéje kíséri.“ Nem, nem megy. Mi dolgozhatik benne, mi akadályozza, miért botorkálnak bukdácsoló gondolatai ismeretlen akadályokon?

Megint csak hanyattfordult. Elfuttatta maga előtt

osztálytársait, tanárait, ruháit, az úszóverseny reggelenkénti tréningjét, Katót, a házbért...

Hirtelen megdöbbenésében felült. Olyan brutális zökkenéssel csapott tudatába, ami zavarta, hogy úgyszólván belerendült. Egy zöld úszómedencét látott, s annak szélén egy eleven szobrot. Sötétvörös trikót hordott a szobor, meztelen lába és térde a rásütő naptól vakító-fehéren tündöklött. A szobor hátul a nyaka mögött összekulcsolta két karját, fejét hátrahajtotta és mellét előre feszítette.

A tizennyolc éves fiú meghökkent arccal nézett maga elé, az orgonafák karcsú száaira. A tanácsalanság homálya ült ki arcán. Gondolatai megszüntek logikusan összefüggő láncot alkotni. Egész képzeletét egy állókép foglalta el s ez a kép a tudatban nem mozdult sem előre, sem hátra: a vízparton álló szobor. A tökéletes formák szobra. Képzőművészeti gyönyörűség. Arányok mértani harmóniája. Szépség.

De ha szépség, akkor miért kínzó és gyötrelmes?

Ott ült a fűvön és annak mozdulatával, aki biztos benne, hogy nem látja senki, hevesen eltolt magától valamit. Csak úgy a levegőben. Marianne gondolatát tolta el magától. Azét az asszonyét, akit e pillanatban ellenséges gondolatokkal vett körül. Alaktalan tépelődéseiben a tagadás, a tiltakozás, az ellentmondás elemei viharzottak. Folytonos „nem” szavakat rakott egymás mellé értelmetlenül. Aztán ökölbe szorította a kezét és képtelen erővel fegyelmezett sorba kényszerítette tünődését. Felugrott a fűről, ott állt a tisztáson zöld ingével, kurta cserkészsnadrágjával. Nézett maga elé a gyepre mereven

és ökleit szorongatva keményen gondolkozott. Mintha monológot mondott volna magában.

— Lássuk csak. Hiszen nem vagyok számár, jól tudom én, mi ez. Megjelent a képzeletemben a kísértés, hogy elcsábítson a munkámtól. Nekem célom van, komolyan kitűzött feladatom, kötelességem. Érettségi előtt állok, nem szabad elvesztenem a fejemet. Ez az a bizonyos szerelem, most már látom, hogyan kezdődne, ha hagyná az ember. Könnyelmű dolog és férfiatlan. Nem hagyom magam, nem hagyom! Csak azért is végignézem azt a jelenséget a víz partján! Csak azért is felidézem a fantáziámban, akár százszor egymásután. És szembeszállok vele. Nem akarom elveszteni a fejem, dolgom van, tanulnom kell és pénzt kell keresnem. Ha elvesztem a fejemet, akkor tönkremegyek, mert nem tudok tanulni, az órákon nem figyelek a tanítványaimra, éjszaka nem tudok rendesen aludni, elvesztem a formámat az úszóversenyen, nem, nem, semmiesetre... Gyerünk, nézzük azt a jelenséget a víz partján, hozzá akarom szoktatni a gondolataimat, hogy közböbs legyen.

És maga elé képzelte a fürdőruhás Mariannet, ahogy az ecetfa ágáról látta. Maga elé képzelte és hirtelen indulattal gyűlölni kezdte. Mit zavarasz? Mit gyötörsz? Hagyj békét az életemnek, a dolgomnak, a gondjaimnak, mert megfojtalak. Képzeletben kinyújtotta kezét a fehéren ragyogó nyak felé, de még képzeletben is hirtelen visszakapta a kezét, mint aki a tüzes vashoz akart volna nyúlni. Rémülten pillantott az orgonafákra. Hát ennyire hatott rá a dolog? Hát így felkavarta az idegenből érkezett asszony?

— Mama! Mama!

Ez a segítséget kérő kiáltás szakadt fel benne egyszerre, amely legmélyebb ösztöneiből érkezett. Ha nagy baja volt életében, mindig anyja emlékéhez fordult erőért és megnyugtatóért. Ez most is segített rajta. Enyhülés öntötte el a lelkét. Ott állt még egy jó darabig a magányos tisztáson. Aki valahogyan valahonnan odanézhett volna, bizvást elcsodálkozhatott volna, hogy mit csinál az orgonafák között az a cserkészruhás fiú, akinek lábánál könyvek hevernek s ő esztelenül gesztikulál egymagában. Mert, ime, karkötőórájára pillant hirtelen gondolattal, megrémül, lóhalálában kapkodja könyveit, a szemébe csapódó ágakkal sem törődve, töri át magát az orgonák falán és futólépésben siet valahova.

Pali eltűnődte az időt. Futva rohant első órájára, ahonnan máris elkésett. Hosszú idő óta először késett el. És míg lihegve rohant a gesztenyés úton kifelé a ligetből, vad kárörömmel szidta sajátmagát: ime, a következmények máris mutatkoznak; ime, ennek a számár ábrándozásnak már megköszönheti az első szégyent. Haraggal gondolt Mariannera. És azonnal megbüntette sajátmagát. Mialatt elhaló lélegzettel rohant a Peterdy-utca felé, elhatározta, hogy nem fog szólni a hamis egypengős miatt. Egy pengő pénzbüntetésre ítélte magát. És Mariannera komoly haraggal haragudott.

Otthon szótlan volt a vacsoránál, apja alig tudta szavát venni. Udvariassen felelt, de kurtán és elgondolkozva. Az őrnagy csak nézte a fiát meglepetten, nem szokta ilyennek látni:

— Nincs kedved felnézni Mariannehoz? — kérdezte vacsora után az őrnagy.

— Köszönöm, apa, jobb szeretnék lent maradni. Valami matematikai dolgon töröm a fejem, azzal szeretnék foglalkozni ma este.

— Jól van öregem, ne zavartasd magad. Én felnézek hozzá egy kicsit beszélgetni.

Ment volna csakugyan, de nyílt az ajtó és maga Marianne jelent meg a szobában.

— Szervusztok, jó estét. Nem zavarlak benneteket? Lejöttem egy kicsit beszélgetni.

Kedves volt és könnyed. Pompás fekete ruha volt rajta, mélyen kivágott. Leült és egymásra rakta a lábát.

— Mit szóltok hozzám, félbolondhoz? Felöltöztem estélyi ruhába. Minden ok nélkül. De már olyan rég nem volt rajtam estélyi ruha. Valahogy megkívántam. Gondoltam, az sem lesz baj, ha nektek tetszeni fogok ma este. Mit szóltok a ruhámhoz? Schiaparelli-modell. De ó mit beszélek én nektek Schiaparelliekről, férfiaknak, mit tudtok ti a női ruhákhoz...

Pali egy darabig hősiesen állta, hogy ne tekintse végig a vendéget. De végül mégis végignézte egy gyors oldalpillantással. Marianne bősztően szép volt. A fekete gyöngyruha úgy simult rajta végig, mint egy fürdőtrikó. Már kezében tartotta hosszú piros üvegszipkáját, már cigarettázott s ahogy elemelte remekül festett ajkaitól a szipkát, körmei pirosan megvillantak, mint valami fantasztikus ragadozó körmök és csuklóján csilingelt a számtalan arany karkötő. Olyan távoli volt, ahogy ott ült a lámpafényben, olyan külföldi, olyan valószínűtlenül

nagyvilági. Pali odament a rádióhoz és külföldi muzsikát keresett rajta. Angol jazz-muzsikát talált, azt egészen halkra állította, aztán leült.

— Mondd, Barna, — szólt könnyedén a szép grófné, — mi van ezzel a te főispánoddal? Meg ezzel a te alispánoddal? Nem adták vissza a vizitemet. Azt hallom, hogy itt Dombújváron roppant szigorúan veszik a nyolc napot. Az ma járt le. Remélem, ez nem akar célzatos eljárás lenni a dombújvári előkelőségek részéről. Mit gondolsz?

A hangjában volt valami nagyon fölényes irónia, kivált ahogy azt a szót, hogy „Dombújvár“, ki-mondta. Mintha maga az egész Riviera személyesen beszélt volna a megszemélyesített Dombújvárról.

— Célzatos? Hogy is képzelhetsz ilyet? A főispánék valószínűleg Pesten vannak. Majd ha a napokban megint lejönnek, visszaadják a vizitet bizonyára, ahogy kell. Az alispán pedig nagyon elfoglalt ember...

Az őrnagy megállt. Lopva a fiára pillantott, mert nagyon félt, hogy az elkottyantja magát. De Pali csak ült némán, nem szólt semmit. Ekkor Marianne szólalt meg, csúfondáros, vidám hangon:

— Miért nem mondjátok, hogy az alispán itt járt délben nálatok? Kató azonnal elpletykázta. Ha vissza akarta volna adni a látogatásomat, csak a lépcsőn kellett volna feljönnie öt percre. Na nem baj, süssétek meg a főispánotokat is, az alispánotokat is. Mondhatom, egészen jól fogok ma aludni.

Bár a hangja kifogástalanul vidám volt, az őrnagy mégis jónak látta még jobban megnyugtatni.

— Ne vess ügyet ezekre a dolgokra, kérlek. Az

alispánné híres féltékeny asszony. Nagyon könnyen meglehet, hogy nagy jeleneteik voltak otthon miattad. Hiszen az egész város felfordult érted, ezzel magad is tisztában lehetsz. Az is lehet, hogy azért nem ment fel hozzád, mert a felesége nélkül nem akart. Említette nekem, hogy az asszonynak súlyos migrénje van. Ami pedig a főispánékat illeti, azok majd eljönnek, erre számíthatsz. Mi okuk volna el nem jönni? Geszterédyéek eljöttek?

— Névjegyet dobtak, de csak a férfiét.

— Nem jelent semmit. Az asszony névjegyét elvesztette a tisztiszolga. Vagy pedig az asszony külön el akar jönni. Ne törd a fejed ezeken, nincs itt semmi baj. Hiszen mindenki volt már nálad különben, nem?

— Ó igen, tout Dombújvár. De csakugyan nem olyan fontos az egész. Mikor a walesi herceget meghívtam vacsorára és lemondott, az határozottan kellemetlenül érintett. Tudnillik a walesi herceg tetszett nekem egy kicsit. De Gloria Swansonnak is tetszett, aki nekem nagy ellenségem. Ő győzött. Rá tudta venni a walesi herceget, hogy lemondjon. Majd megpukkadtam a méregtől, megvallom őszintén. De most nem pukkadok meg.

Nevetett. Gyönyörű fogakat mutatott ez a jókedvű nevetés. És valami utólérhetetlen előkelőséget. Csakugyan komikusnak tetszettek ezek a kíváncsi satrafák, hogy Marcoponte grófné látogatását akár hanyagságból, akár szándékos tüntetésből nem adták vissza. Pali megenyhült pillantással nézett szép és nagyvilági rokonára, aki könnyedén és kellemesen fűzte tovább a szót.

— Mivel pedig nem pukkadok meg, hanem nagyon jó kedvem van, ma este sokáig a nyakatokon fogok ülni. Beszélgetős hangulatban vagyok. Meséljetelek nekem valami mulatságosat és érdekeset. Na gyerünk, gyerünk, két gavallér, mulattassátok a hölgyet.

— Jobban járunk, — vélte az őrnagy, — ha inkább te mesélsz nekünk valamit. Ma különben találkoztam Jakoboviccsal, aki azt mondja, hogy a hagyatékod ügye jól halad. Hogy bérbe akarod adni a birtokot, ha átveszed, igaz?

— Igaz, de nem tudok semmit kitalálni a valuta-nehézségekkel. Nekem nem itt kell a pengő, hanem Antibesban kell a frank. Én már nem tudok másutt élni, mint Antibesban.

— Arról mesélj, Antibesről, — szólt bele hirtelen Pali, — hogy milyen az és hogyan élsz és az embereket és mindent . . .

— Jó, hát mesélek nektek Antibesről.

A két férfi fészkelődni kezdett. Kényelmesen helyezkedtek el székeiken, mint akik hosszú és szép mese jóízű hallgatására készülnek.

— Az én villámat úgy hívják Antibesban, hogy „Logis divin.“ Vagyis isteni lakás. De egyszersmind szójáték, mert így is lehet érteni: „Logis d'Yvain“. Tudniillik én Maurice Yvaintól, a francia komponistától vettem a villát, talán hallottátok is a nevét: ő komponálta azokat a párizsi operetteket, amelyeknek a címében mindig a „bouche“ szó volt benne. Volt például: „Pas sur la bouche“, aztán volt „Ta bouche“, szóval mindig a szájról szólt a cím.

— Emlékszem — szólt izgatottan Pali, — a rádió-

ból ismerem ezeket a dolgokat. Volt egy híres szám, amit sokat játszottak, ejnye, hogy is volt . . . valami vidéki kirándulásról volt szó benne...

Marianne ránézett a fiúra.

— Nem téveszted össze? Mert volt egy híres szám a Ciboulette című operettben: „Nous avons fait un beau voyage.“ De az nem Yvaintól való.

— Nem, nem ... megvan: „Je t’emmène à la campagne...”

— Ó Istenem, — kiáltott fel Marienne csillogó szemmel, — persze, persze! „Je t’emmène à la campagne...” Ha tudnád, mennyit énekeltem én ezt magával a komponistával és a társaságával! Micsoda vidám kompánia... De milyen furcsa, hogy te ezt tudod.

Ránézett a fiúra megint. Pillantásában ezúttal volt valami elismerően csodálkozó, valami bajtársias, valami annak a pillantásnak fényéből, amellyel volt osztálytársak találnak egymásra, vagy amellyel egyazon világnézet követői fedezik fel egymást véletlenül, jelentéktelen társalgás közben. Pali visszanezett. Az ő pillantásában viszont az a fényesség villant meg, amellyel az orientalista nézi a véletlenül kezébe tévedt arabs írást, vagy amellyel a száműzött tekint a hazájába induló hajó után.

— Milyen kicsi a világ, — folytatta Marianne, — talán éppen akkor hallgattad rádión ezt a számot itt Dombújváron, mikor mi Antibesban lumpoltunk mellette. Két rokon élvezte egyszerre azt a muzsikát, anélkül, hogy tudtak volna egymásról. Igaz, hogy nekem őszintén szólva, keveset jutott eszembe rég elhagyott rokonságom. Nem is képzeltem akkor, hogy

itt fogok ülni egy magyar kisvárosban és erről a dalocskáról fogok beszélgetni az atyafisággal...

— Meséld, — sürgette Pali, — milyen volt az a zeneszerző és hogyan nótáztatott.

— Maurice? Mulatságos, tehetséges fiú. Szegényen kezdte, egy párizsi színházi zenésznek a fia, az öreg tudtommal most is él valahol Párizs környékén. A fiút zenére tanították, elvégezte a zongoraszakot és állást kapott a montecarlói fejedelem udvari zenekarában. Lassanként elkezdett komponálni, egy-két száma megtetszett Mistinguettenek és Chevaliernak, meg volt csinálva. Akkor jöttek az operett-sikerek. Dőlt hozzá a pénz. A földkerekség minden országának minden operett-színpada neki küldte az adót a Salabert-házba.

— Milyen házba?

— Salabert a kiadója neki, Francis Salabert, azt is jól ismerem, egy román nőt vett feleségül. Egy szóval Maurice fantasztikus pénzt keresett és közben beleszeretett a Dranem feleségébe.

— Ki az a Dranem?

— Párizsi komikus színész, olyasféle zsáner, mint réges-régen a kövér Gyárfás volt Pesten. Az igazi neve Menard, ez megfordítottan olvasva Dranem. Ezt használja művészi álnévnek. Ismerem azt is, mulatságos ember. A felesége Fifi volt, egy bámulatos, félbolond asszony, akiben háromféle vér keveredett: indián, francia és német. Ebbe a Fifibe szeretett bele Maurice barátom. Nem reménytelenül: az asszony is beleszeretett Mauriceba. Egyszer Dranem elutazott vidékre vendégszerepelni. Alig hogy a taxi elindult vele az állomásra, Maurice már sza-

ladt a menyecskéhez. Csakhogy Dranem lemaradt a vonatról és visszajött. Ezek ketten hallották, hogy jön. Sápadtan várták a halált, mert ezek a francia férjek nem sokat teketóriáznak, hanem előveszik a revolvert. Belépett Dranem és ott találta Mauricet. Felragyogott az arca és nagyot kiáltott: „Ó, a jó Isten áldjon meg, csakhogy leveszed a nyakamról ezt az asszonyt, most kénytelen leszel elvenni. Gyere a keblemre, mon cher Maurice, áldásom reátok.“ Elment vendégszerezelpni a következő vonattal, elvált s ezek ketten csakugyan megesküdték. Antibesba költöztek, a Logis Divinbe. Akkor kerültem Antibesba én is. Mindennapos voltam a villában. El nem tudjátok képzelni, milyen mulatságos társaság találkozott ottan. Például egymás mellett ült az asztalnál egy Néghib Szahab nevű dúsgazdag egyiptomi gyapotültetvényes, akinek az ingmellében hieroglifákkal volt kihímezve a monogrammjá, meg Antibes község bábája, aki Fifinek legbensőbb bizalmasa volt. Ugyancsak ott ült Henri Duvernois, az író és Hedvig, Fifi egy németországi leányrokona. Aztán Mr. Murphey, az amerikai milliomos, aki egész nap expresszionista képeket festett. És így tovább. És hogyan öltözködtünk! Sarah asszony, a Murphey amerikai szőke felesége, nagy estélyi ruhában ült a vacsorához, felrakva összes gyémántjait és gyöngyeit, ami nem tréfa, viszont Maurice, a házigazda, egyszerűen ráhúzott a fürdőtrikójára egy zsákvászon nadrágot és úgy ült az asztalhoz. Vele szemközt ült Baldrige, az öreg amerikai, frakkban, tovább Mlle Praince, párizsi színésznő, könnyű vászonruhában, mellette Néghib Szahab burberryben, mellette én

estélyi ruhában és így tovább. A hangulat nagyon emelkedett volt, mert már délután elkezdtünk cocktailezni a nizzai Jetéeben, az autókban hazafelé is ittunk, a vacsorához pedig alaposan fogyasztottuk a pezsgőt. Még a kutyáknak is veszett kedvük volt...

— Milyen kutyák voltak ott? — vetette közbe a kérdést az őrnagy.

— Az egyik egy vékonylábú, torz pici kutyuska volt, egészen öreg már, úgy hívták, hogy Achille. Parancsszóra mindenféle mutaványokat végzett. A másik hatalmas, bozontos francia juhászkutya volt, a neve Tantpis. Ez olyanféle, mint a mi komondorunk, de selymes, hosszú szőre van. Egyszóval még a kutyák is megveszekedtek a jókedvtől. És ahogy felkeltünk a vacsorától, Maurice azonnal leült a zongorához. Valamelyik zongorához, mert a nagy villa minden szobájában volt zongora. Remekül zongorázott, megélhetett volna zongoraművész gyanánt is. Lecsapott a zongorára: „Je t’emmène...” A többit már kórusban folytattuk. Ezt énekeltük százszor egymásután mindaddig, míg közelgett az éjféli. Mert akkor Maurice mindig abbahagyta egy kicsit a játékot. Szenvedélyes rádiós volt és soha nem mulasztotta el, hogy pont éjfélikor meghallgassa Barcelonát, mert onnan mindig leadták az éjféli tizenkét harangkondítást valami gyönyörűen zengő, mélyhangú öreg haranggal. Azt meghallgattuk. A barcelóniai harangkondulás végigzengett az antibesi kerten, ki egészen a tengerre... Aztán nekiláttunk a muzsikának, nótának megint. Reggelig. Ahogy viradt és a kertben már derengeni kezdtek a datolyapálmák, valaki elkiáltotta magát, hogy menjünk fü-

rödni. Akkor felzsúfoltuk magunkat a Maurice három kocsijára, mert három autót tartott egyszerre és mentünk a dombon át a Garoupe felé. A Garoupe egy kis öböl, ahol strandfürdő van. Megmártottuk magunkat a tengerben és a parton lefeküdtünk aludni. Volt olyan is, aki még nem volt álmos, az elment még autózni egy kicsit Cannes felé. Én meg Baldrige rendszeren autóztunk még és csak úgy mentünk haza ketten.

Apa is, úú is egyszerre kapta fel a fejét. Marianne észrevette a mozdulatokat és elnevette magát:

— Már tudniillik Baldrige engem letett a lakásomnál és aztán hazament ő is. Akkor még bérelt lakásban laktam, egy vénkisasszonynak a villájában. Később megvettem a Maurice villáját. Tudniillik, tönkrementek. Fifi elhatározta, hogy a nagy operett-vagyont meg fogja tízszerezni. Hotelt épített. Rettenetes drágán rendezte be mindenféle luksuszlakosztályokkal, csakis amerikai milliárdosok számára. Akkor kezdett divatba jönni a szomszédban Juan-Les-Pins és mivel ott sosem lehetett szobát kapni, Fifi azokra a milliárdosokra számított, akik majd itt fognak lakni és innen járnak a juan-les-pinsi strandra. De elszámította magát már a berendezésnél. Be sem tudta fejezni a hotelt, a pénz elfogyott. Murphy, az expresszionista festő, olyan bárt tervezett neki a hotelbe, hogy az maga megevett egy Yvain-operettet. Mauriceék tönkrementek, a hotel félig készen ott maradt, a Logis Divint én vettem meg. A házaspár összeveszett, Maurice megszökött nála sokkal idősebb feleségétől. Szegény Fifi tizenhat különböző címre adta fel azt a táviratot, hogy:

„Maurice reviens à ton crapeau“, mert békának becézték egymást, de Maurice nyomtalanul elbujt. Fifi is eltűnt aztán arról a vidékről. Jóval később olvastam róla az ujságban, hogy kokaincsempészésért a brüsszeli rendőrség letartóztatta és több havi börtönbüntetésre ítélték.

Itt megint egyszerre rezzent meg apa is, fiú is. És Marianne éppenúgy nevette el magát, mint az előbb.

— Kicsit kínos ilyet olvasni az embernek volt barátnőjéről. Képzelhettek, mit éreztem.

Egy kis csend következett a szobában.

— Akkor már elváltál? — kérdezte aztán az örnagy.

— Ó, igen, már rég elváltam akkor. De én csak fecsegek itt, pedig ti aludni szeretnétek...

Mind a ketten tiltakoztak. Még akarták hallani a mesét. Kivált Pali, aki szomszjasan kérte:

— Beszélj még a Rivieráról. Tájakról. Városokról. Mindenről.

— Ó fiacskám, lehetne azt mesélni napestig. Az az én második hazám. Csak ott van élet a világon.

— Extra Rivierám non est vita, — jegyezte meg Pali elmésen, de mindjárt el is pirult attól, hogy ő most elmésséget mondott.

— Tessék?

Pali most vette észre, hogy a pompás mondás csak apjánál arathatott sikert. Az örnagy értette, de Marianne nem érthette, mert aligha tudott latinul. Magyarázni az ilyet már nem sokat ér. A fiú kedvetlen csalódást érzett magában.

— Semmi, egy latin közmondást mondtam. Bocsanat, hogy közbeszóltam. A Rivieráról beszéltem.

— A Riviera a föld paradicsoma, — folytatta Marianne és fejét hátrahajtva felbámult a menyezetre, — ott a legszebb az ég, meg a tenger, meg minden... Ha a Rivierára gondolok, mindig az a vágyam támad, hogy dédelgessek, becézzek valakit. Ezt nem is tudom megmagyarázni, de így van.

— Nem volt gyereked soha? — kérdezte Szepezdy Barna.

— Nem volt. Nem adott az Isten. És néha eszembe jut, hogy milyen jó volna, ha volna.

Kis, röpke sóhajt küldött még a menyezet felé a gyermektelen Marcopente grófné, aztán felkelt a székről és vidáman nevetett. Kezét nyujtotta a két Szepezdynek. A jobbat az apának, a balt a fiúnak.

— Szeryusztok, jó éjszakát.

Elment. Az őrnagy ásított egy nagyot, nyújtózkodott és jó éjszakát kívánván fiának, visszavonult, hogy nyugovóra térjen. A fiú is hozzákezdhetett volna tábori ágya megvetéséhez, de ehelyett csak állott mozdulatlanul a szoba közepén és mereven nézett maga elé. Mintha valami merevséget okozó titokzatos sugár érte volna. De csak külsejét. Mert belseje hevesen háborgott. Alaktalanul és rendezetlenül. Nem tudta, mi történt vele, csak azt tudta, hogy valami nagy dolog érte. „Mindig az a vágyam támad, hogy dédelgessek, becézzek valakit“. Ezek Marianne szavai voltak, amelyek most úgy zengettek lelkében, mint a barcelonai harangütések az antibesi tenger éjszakája felett. Mariannének sohasem volt gyereke. Neki nincs anyja. Pillantása azonnal odavetődött a rég elköltözött édesanya képére, amely ott függött a falon. Dobogó szívvel hirtelen odalépett. Erősen szem-

ügyre vette az imádott arcot. Szemét, vonásait, ajkát, fejtartását, homlokát. És maga sem tudta, miért: ebben az arcban a Marianne arcát vélte látni. Megrázta a fejét, mintha valami zavaró káprázatot akarna elhessegetni belőle. Megint a képre nézett. Lehetséges, hogy hasonlít? Igen, határozottan hasonlít.

Csodálkozva lépett el onnan: vajjon miért okoz olyan lelkendező izgalmat benne, hogy Marianne és anyja arca között hasonlóságot talál? Zúrzavaros hullámozást érzett összefüggő gondolatok helyett a lelkében. Visszaemlékezett délutáni vívódására a Széchenyi-ligetben. Hirtelen megpróbálta maga elé idézni a gyönyörűségesen gyötrő fantomot, a medence partján ragyogó fürdőruhás szobrot és furesza diadallal látta, hogy nem tudja. A fantázia csődöt mondott, tehetetlenül igyekezett megrajzolni az emlék képét. Nem tudott emlékezni rá. Valami eltörölte. Hogy van ez? Mi történt itt? A keze remegett.

Eszébe jutott, hogy most le kell vetkőznie. Ekkor vette észre, hogy tudtán kívül, gépiesen már le is vetkőzött az egész valóját elfoglaló tűnődés közben.

Éppen el akarta oltani a világosságot, mikor apja jelent meg az ajtóban.

— Nem alszol még?

— Nem még. Parancsolsz apa?

— Azt hiszem, rájöttem az alispán-rejtély megoldására. Az alispán valamilyen okból nem akarta visszaadni Marianne vizitjét. De viszont tudja, hogy nekünk rokonunk. Tüntetően látogatást tett nálunk, mert meg akarta mutatni, hogy a látogatás megtagadása nem nekünk szól.

Pali hallgatott. De hogy apja sem folytatta, megszólalt mégis.

— Miért ne akarnák az alispánék visszaadni a Marianne vizitjét?

— Azt már én nem tudhatom, — felelt habozva az apa — de annyi bizonyos, hogy Marianne nem vigyáz eléggé arra, amit mond. Ma este például kétszer is félre lehetett érteni.

— Nem, dehogy, — szólt élénken a fiú — mi kifogás lehet ellene? Nekünk rokonunk és ha előttem bántani fogják, hát én helyt fogok állani.

Az őrnagy szeretettel elmosolyodott. Bár a lovagias szózat kissé gyerekesen hangzott, de lovagias volt mégis. Szepezdy Barna pedig örült ennek. Bólintott, még egy szervuszt mondott, aztán visszavonult. Pali kellenetlenül nézett utána. És ugyanakkor fájdalmas megdöbbenéssel eszmélt rá, hogy most szeretet nélkül gondolt az apjára. Gyötrötten símitotta végig homlokát.

— Mi van velem? Mama, mi van velem?

Leoltotta a villanyt. De hiába idézte anyja képét maga elé. A rámába Marianne arca tolakodott. Szepezdy Pál nyolcadik gimnázista megrendülve és tanácstalanul bámult bele a sötét semmibe. Ezen az éjszakán, ami régen nem történt meg vele, igen soká nem tudott elaludni.

X.

A reggeli ökölvívás helyett uszoda előzte meg mindennap az iskolábamenést. Akár szép idő volt, akár esett az eső. Ha esett, még nagyobb volt a

passzió, mint különben. Pali sohasem hordott ernyőt, csak könyveit takargatta ilyenkor viaszosvászonba. Vastag bakancsával vígan gázolt a lucsokban, ruhájának az eső nem árthatott. És az uszodában gyéren voltak ilyenkor a felnőttek, az egész medence a fiatalságnak jutott. Valóságos mámor volt ilyenkor fürödni, a hűvös eső kellemes tuss gyanánt üdítette a szokatlanul meleg vízben lubickoló test koponyáját. Ha meg szép idő volt, akkor áldását adta a nyüzsgő fiatalság zsivajára a nap. Víz alá buktatták egymást, ugráltak, víz alatt egymást orvul megtámadták. Hetenként kétszer póló-tréninget tartottak félhéttől félnyolcig, ilyen napokon a felnőttek csak félnyolckor jöttek uszodába.

Pali ott ült a nem úszók számára elválasztott rész partján, mert oda ilyenkor jobban sütött a nap. Mellette ült Székács. A nyolcadik osztály két első tanulója. Beszélgettek. Az osztályvizsga esélyeit latolgatták. Aztán kimerülve a téma, hallgattak jó darabig. Meztelen hátukat sütötte a nap. Ekkor Pali váratlanul megszólalt:

— Mondd, te szerelmes vagy még?

Székács megrezzent a kérdésre. Mivel támadást sejtett, dacosan felelt:

— Igenis az vagyok, mi közöd hozzá!

— Ne járjon a szád, beszélj rendesen. Mostanában gondolkoztam néhányszor a szerelemről. Csak úgy elvben. Azt hiszem, régi álláspontomat fenntartom. De egyet-mást akarok kérdezni a felfogásodról.

— Csak kérdezz, — szólt Székács gyanakodva, még mindig bizalmatlanul.

— Hát nézd. Te szerelmes vagy Lupe Velezbe.

Ezt tudjuk. De mindennek a logikai világban és a kauzálítás rendjében van valami célja. Mi a célja annak, hogy te szerelmes vagy Lupe Velezbe?

— Hohó. Az az állítás, hogy mindennek van célja a kauzálítás rendjében, az egy marhaság. Valami nem csak ok lehet, hanem okozat. Ha fájdalmat érzel, sírsz...

— Nem szoktam sírni.

— Fogd be a szád, ezt csak elvi illusztrálás gyanánt mondtam. Ha fájdalmat érez az ember, sír. A sírásnak nincs célja, a sírás okozat. Éppen így az én érzelmem is okozat. Több összetevőnek az eredője. Ilyen összetevők a Lupe Velez szépsége, az én esztétikai felfogóképességem, az ő ragyogó művészete, satöbbi, satöbbi. Na látod.

— Jó, jó, barátom, de valamit csak akarsz ezzel a szerelemmel?

Székács habozott, hogy kibökje-e. Végül kibökte, mert nagyon fúrta az oldalát.

— Igenis, akarok valamit. Én Lupe Velezt feleségül akarom venni. És ha most röhögsz, akkor véresre foglak verni.

— Hogy akarod feleségül venni? Hogy jutsz te hozzá?

— Igen egyszerűen. Érettségi után beiratkozom Szegeden a filozófiai szakra. Magyar és francia nyelvészet és irodalom. De közben hirlapíró leszek. Mint hirlapíró a mozirovathoz fogok kerülni és filmeket fogok írni. Jól tudom, hogy az út göröngyös, de én ezen az úton elindulok felemelt fejjel és tántoríthatatlanul. Ki fogok menni Hollywoodba. És ha ő látni

fogja érzéseimet és látni fogja tehetségemet, lehetetlen, hogy ez ne hasson rá!

— És megkéred a kezét és tegyük fel, hogy hozzád megy. Na?

— Mi az, hogy na? Erről van szó. Én csak neki fogok scénáriumokat írni és ő csak az én darabjaimat fogja játszani. Amellett a feleségem lesz. Hiszen az egy remek nő, hiába beszélek neked. Azzal csokolózni, képzelj el. Barátom!

— Elhiszem, hogy remek nő. Ha valaha bántottam, visszavonom. Nekem nem is ő ellene volt kifogásom, hanem ellened. És a szerelem ellen. És ezt most is fenntartom.

— Nézd, Pali, ne kezd megint ezt a hülyeséget, amit már egyszer megcáfoltam. A szerelem a legnagyobb dolog a világon. Ezt már a legnagyobb gondolkozók is elismerték, ne akarjál te azoknál okosabb lenni. Elvégre az a Petőfi Sándor volt olyan gondolkozó, mint Szepezdy Pál. Ő pedig megmondta, hogy a szerelem mindent pótol, a szerelmet semmi. Quod erat demonstrandum. Mi több, mint a szerelem? Szerinted a tudomány. Röhögök. Hát a tudósok nem szerelmesek? Nézd csak meg Keplert a Tragédiában, amelyből különben szintén filmet fogok csinálni, remekebb Éva, mint Lupe, nem is létezik, barátom.

Szepezdy Pali egy darabig hallgatagon bámult a vízbe. Aztán halkán kijelentette:

— Én rájöttem valamire, ami több, mint a szerelem. Lehet, hogy az én találmányom.

— És az?

— A rajongás.

Székács nem felelt. Az új lélektani, sőt kozmológiai tétel váratlanul érte. Előbb gondolkozott, aztán óvatosan tünődve kezdte álláspontját megfogalmazni.

— A rajongás. Hm. Nem veszed észre az önkéntelen metonymiát. Rész az egész helyett. A szerelemben a rajongás eo ipso benne van.

— Én másféle rajongást értek. Csak rajongást. Aminek nincs köze a szerelemhez. Ha valakinek van egy eszményképe és ahhoz tisztán lelki rajongással vonzódik. Semmi testi érzésnek ebbe nem szabad belekeveredni.

— Szép dolog. Az emberiség tehát haljon ki.

— Fenét haljon ki. Nem érted, amit beszélek. Attól, amiért rajong az ember valakiért tisztán és feltétlenül és tökéletesen, attól még érezheti egy más nő iránt azt a te földi szerelmedet. A kettő nem függ össze.

— No, ez nem rossz. Egy kicsit elkéstél a találmányoddal. A trubadurok ezt már gyakorolták. Azok választottak maguknak ilyen szívkirálynőt, aki fűtyült rájuk, ők pedig csendes és nyugalmas házasságot éltek egy rendes hétköznapi feleséggel, Minnesänger-találmány, Wolfram von Eschenbach és Walter von der Vogelweide. Bárcsak ezt felelném az érettségim. Szóval az álláspontod egy kicsit túlhaladott álláspont.

— Mondom, hogy nem értesz. Az én felfogásom szerint a rajongás csak magának a rajongónak a magánügye. A rajongottnak nem is kell tudni róla. Sőt azt mondhatnám, hogy nem is szabad.

— Ez is volt már, öregem. Goethe bácsi azt írta,

hogy : „Ich liebe dich, was geht's dich an?“ Ne gyere ilyen öreg dolgokkal. Az egész rajongást megkontrázom.

— Eh, számár vagy. Nem értesz hozzá.

— Te nem értesz hozzá, te vagy a számár. Fél nyolc, gyerünk öltözni.

Mentek öltözni. De Pali megvárta, míg a barátja felöltözik, ő maga kint ácsorgott még a napon a kettőjük közös kabinja előtt. Nézte a kicsiket, akik fejesre tanították egymást a kis trambulínon. Csak akkor ment be a kabinba, mikor Székács már felöltözötten kijött onnan.

Beretteszelte az ajtót, amit máskor nem szokott tenni. És még a beretteszelt ajtónak is háttal állott, ösztönszerűen védve titkait minden benyitás ellen. Kabátja zsebéből egy tárcát vett elé, abból pedig gyöngéd óvatossággal több apró tárgyat. Egy cseresznyemagot. Ezt Marianne hagyta a minap a tányérja szélén, ő pedig ellopta. Aztán egy piciny aranypikkelyt. Ez Marianne retiküljéről hullott a szőnyegre, ő pedig felvette. Aztán egy piciny ezüsfestésű papírkát, amely M-betűt tüntetett fel. Ilyen papírkákkal ragasztotta meg házhoz küldött csomagjait Mauthner, a helybeli legelső cukrász. És Pali eltette a betűt. Egy hosszú, zöld szál is volt a titkos holmi között. Laikus aligha, csak botanikus tudhatta erről megállapítani, hogy egy akáclevél lekopasztott szára. Az akáclevelet Marianne kopasztotta le szórakozott ujjakkal, a Minorita-templom előtt, ahol találkája volt Jakobovics ügyvéddel. Pali arra ment, megállt Mariannenak köszönni, orvul rá-

ejtette zsebkendőjét az eldobott zöld szálra és zsebkendőstül felvette.

Ezeket nézegette most végig gondosan, gyengéden, valami olyan áhítattal, amelyet a hívő érez a kegyeszek iránt. Meg is simogatta őket, de csak úgy leheletszerűen, nem is érintve az apró tárgyakat, csak elhúzva becéző tenyerét közvetlen fölöttük a levegőben. Nagyon könnyűnek és boldognak érezte magát. Milyen számár ez a Székács. Hogy lehet egy ilyen okos fiú ilyen számár? Nem ért ez az egészből semmit. Minnesängerek? Hát aztán? Előfordult az már az emberiség történetében, hogy egy eszme hallgatásra kényszerült, de évszázadok multán annál nagyobb fénnel tört elé újra. A föld gömbölyűsége már kísértett az ókorban, később elaludt a gondolat és Kolumbussal diadalmasan ébredt újra. Miért ne lehetne így a rajongással is? Bosszantó, hogy a legjobb érvek ilyenkor, vita után jutnak az ember eszébe. Hogyan is nevezik ezt? Éppen a legutóbbi francia órán fordult elő. Ja igen: esprit de l'escalier. Lépcsőházi esprit. Marianne társaságában is mindig így van. Ha már elbúcsúzott tőle, akkor jutnak eszébe a legremekebb feleletek.

— Ó, tündérkirálynő!

Ezt mosolyogta maga elé, ezt a szót. Így nevezte el magában Mariannet: tündérkirálynőnek. Nők között is tündér, tündérek között is királynő. Legszebb, legokosabb, legkedvesebb, legjóságosabb, legelegánsabb, legelőkelőbb, legérdekesebb. Ami „leg“ van a világon, az mind ő. És ennél a gondolatnál azonnal keményen rendreutasította magát. Mert a „leg“ szó angolul jutott eszébe, az pedig lábszárat jelent.

Nem, nem, ezt nem szabad. Mariannera, mint fizikai életet élő földi lényre gondolni szigorúan tilos. Ez ellenkezik azzal a magasztos és gyönyörű programmal, amelyet annyi nap gyötrelmei után végre sikerült kiépítenie magában. Ezért találta fel az egész rajongási rendszert, ahogy elnevezte magában. Rajongani érte teljes szívből és lélekből, de semmiesetre bele nem szeretni. Ez igazán zseniális megoldás. Mint ahogy valami könyvben azt olvasta a modern iparművészet alapelveiről, hogy csak az lehet szép, ami praktikus, ime, az ő szép rajongási rendszere tökéletesen kiküszöböli a szerelemmel járó egészségtelen gyötrelmeket. Az úszóversenyen igenis teljesen „fit” lesz és Diviaczkyt igenis le fogja húzni. És ott lesz a közönség körében és őt látni fogja, mikor győz. Csak egy a fontos és az egész rajongási rendszernek ez az alapvető lényege: a tündérkirálynőnek soha semmi körülmények között nem szabad megtudni a dologról semmit. Pompásan felépített rendszer ez, olyanféle elmemunka, mint a Kant-Laplace világrendszere, vagy a Newton nehézkedési világa. Hiába, a tiszta ész logikus építő munkájánál nincs szebb a világon.

— Jössz már? Mert itt hagylak.

— Már itt vagyok, ne ordíts.

A rajongás szakértője és a szerelem szakértője elindultak az uszodából az iskolába. Csak pár lépést kellett tenniök. Ahogy a cisztercita rendház temploma előtt elhaladtak, onnan lágyan zsongott ki a katolikus diákok mindennapi miséjének orgona-szava. Pali elhatározta, hogy vasárnap délelőtt a református templomban, valamelyik imába titokban

bele fogja gondolni a tündérkirálynőt. Adjon neki a jó Isten minden szépet, kedveset és boldogítót és ne tudja meg a tündérkirálynő soha, hogy ezt a sok gyönyörűséget egy Szepezdy Pál nevű fiú buzgó könyörgése folytán kapta a Gondviseléstől.

XI.

— Mért nem beszéltél le, Barna, mikor elkezdtem vizitelni? Hiszen ez maga a pokol, ez a kisváros!

Marianne féltréfásan tette ezt a szemrehányást rokonának, de félkomolyan is. Egy bridge-délutánról jött haza, holtfáradtan, bosszúsan, elcsigázva. Rossz játékosokkal kellett játszania, akik amellet folyton másról beszéltek, lehetetlen kérdésekkel ostromolták, étellel-itallal halálra kínálták, a legunalmasabb időben erőszakkal marasztották, kényes ügyekben kényelmetlen ítéletmondásra kényszerítették, érkezésekor és búcsúzáskor agyba-főbe csókolták, minden holmijának beszerzési helye és ára felől faggatták és mindezen felül még bosszantóan üldözte a balszerencse, órákon át egyetlen robbert sem tudott nyerni. Ami még kis alapon is szerfelett bosszantó.

Társadalmi helyzete egész különösen formálódott ki a kisvárosban. Hogy a főispánék és az alispánék nem adták vissza látogatását, az természetesen azonnal közhírré lett Dombújváron. Párnapig még ingadozott a köztudat, mert Balassa báró főispán csakugyan a fővárost járta az esedékes időben, Szönyey-ékről pedig esetleg hamis lehetett a hír. De aztán a báróék Mercedes-kocsija megjelent a vármegyeháza

előtt és pár nap alatt véglegesnek lehetett tekinteni, hogy Marcoponte grófné nem kapja vissza Balassa báróéktól a látogatást. Ezzel párhuzamosan nyilvánvaló lett az is, hogy az alispánék szintén elzárkóztak a grófnéval való szorosabb társadalmi érintkezéstől. Ebből az következett, hogy mindazok a házak, ahol elmaradt meghívások, gyengén fogadott köszönések, megtagadott választmányi tagságok és egyéb sérelmek miatt a főispánék és a velük pontosan együttműködő alispánék ellen úgylis forrott a hangulat, valósággal rávetették magukat a rivierai grófnéra. Az a pár nagyon visszavonultan élő család pedig, amely tartott magára, nem törte magát Marianne után. Igen rövid idő alatt Marianne azon vette észre magát, hogy benn ül egy kisvárosi klikk kellős közepén, úgyszólván széttépik meghívásokkal, rosszat mindenütt ugyanazokról hall s akikről rosszat hall, azokat nem látja sehol. S az egyre kialakulóbb helyzet napról-napra új eseményekkel kapott éleledő körvonalakat. Geszterédy huszárezredes neje nagyobb szabású teát rendezett: Szepezdy Barnát meghívták, Mariannet nem. A dombújvári püspök ezüstmiséjére a püspöki titkári hivatalban kitett íven Marianne is helyet igényelt a fenntartott sorban, igényét fel is jegyezték, de aztán értesítést kapott, hogy az igénylés sajnálatosan elkésve érkezett. Ezzel szemben Brauninger főmérnök első unokájának keresztanyjául Marcoponte grófnét kérte fel a család, Kelemen bankigazgatóék pedig házibált rendeztek, amelynek a nyomtatott meghívón is „Marianne-estély” volt a hivatalos neve s amelyről a Dombújvári Hírlap egy egész hasábos tudósításban szá-

molt be „— alárm —“ aláírással, amely, mint tudjuk, Dalár Menyhért felelős szerkesztő írói álneve volt. A tudósítás az estélyt egyszerűen ezeregyéjszákának nevezte, de azért mindenki tudta egész Domb-útváron, hogy ennél unalmasabb társadalmi esemény hosszú időn belül nem fordult elő a Czobor-hegy tövében. Marianne majdnem elsírta magát az unalomtól, fáradtságtól és bosszúságtól, mikor hazajött.

— Miért nem beszéltél le, mikor elkezdtem vizitálni. Nincs ebben a városban egyetlen valamire való ház.

Szepezdy Barna habozott, hogy feleljen-e, de nem felelt. Ha szíve szerint válaszolhatott volna, ezt válaszolta volna:

— Ebben a városban több valamire való ház van. Itt van legelőször is a főispán háza. Kicsit merev ember, talán túlsokat ad a formákra, nagyon tartja a rangját, de elvégre egy megye élén áll és többek közt azért kapja a fizetését, hogy tekintélyt tartson. Az alispán, Szönyey Pista, kitűnő házat tart. Francia folyóiratok járnak a házhoz, egyik fia Oxfordban tanul. De az ilyen előkelő házakon kívül, ahol semmiféle nyugateurópai ember nem érezné magát Ázsiában, vannak itt házak bőven, megyei és városi tisztviselők, lateinerek, apróbb birtokosok házai, amelyekbe éppen olyan nehéz bejutni, mint a Nemzeti Kaszinóba. Ezek az emberek hősiesen küzdenek a borzasztó életviszonyokkal, de a gerincük még sem meg nem hajlott, sem meg nem roppant. Külföldi kultúrájuk nincsen, az igaz. Hiszen a leg-

utóbbi tizenöt esztendő alatt nem is lehetett alkalmuk megszerezni. Asszonyaik nem Párizsból öltözködnek és a körmük nem lakkos, mert a háztartás elsősorban a körmöknek árt. De emberi előkelőség dolgában tisztelettel kell rájuk nézni. A vidéki kis város apró utcáinak kis földszintes házaiban olyanok élnek a leszállított fizetések és a bé-listák életét, akik ezer bajuk közepette is úriemberek és úriasszonyok.

Ezt azonban nem válaszolta Szepezdy Barna. Kényesnek érezte a beszéd tárgyát. Tudta, hogy a vissza nem adott látogatások égetik egy kicsit a Marianne rivieriai szívét, hiába beszél mosolyogva és könnyed, lenéző kézlegyintéssel a kérdésről. Azonkívül még másért sem ereszkedett bele a témába az örnagy. Volt valami homályos ösztöne, amely azt súgta neki, hogy ezt a kérdést nem célirányos dolog bolygatni. A főispánék és alispánék rideg állásfoglalásának egész biztosan van valami oka. Ezt az okot sejteni sem lehet, de valami ok van, az bizonyos. Marianne kifogástalan úriasszonynak látszik, de túlságosan messziről jön. És túlságosan sokat tud francia színészekről, zenészekről, ílyesmírókról. Nehéz ebből kiigazodni. Vannak asszonyok, akik viselkedésükben, életformájukban, modorukban roppant kifogástalanok, de titokban elvetemedett dolgokat művelnek. Észrevétlenül, mint a lassú víz, amely partot mos. Viszont vannak asszonyok, akik társaságban sok szabadságot engednek meg maguknak, szeretik a tréfát, hancuroznak és nevetgélnek, de bárki tűzbe teheti értük a kezét. Egyszóval nehéz dolog felületes ismeretség alapján ítéletet formálni valakiről. Szepezdy Barna nem is akart rögtön ver-

diktet mondani magában Marianneról. Jóhiszemű és jóindulatú ember volt, aki előbb hajlandó hinni a jót s csak ha muszáj, a rosszat. Ennélfogva magában kifogástalan hölgynek tartotta rokonát, de azért jobb szerette volna, ha Marianne kevesebbet beszél a francia művészvilágról s ha a körme nem olyan feltűnően piros.

Egy szó, mint száz: a Dombújvárra érkezett rivierai grófnénak elment a kedve a kisvárosi társasélettől, de miután ezzel leszámolt magában, itt állott szemközt azzal a nagy-nagy kérdőjellel, hogy most már mit csináljon. Hagyatéki ügye még itt tartotta. Jakobovics ügyvéd szerint jó néhány heti itt tartózkodásra kellett számítania. A Szentmiklóssy-hagyaték körül lefolytatott hivatalos eljárás részletei iránt Szepezdy Barna most már nem érdeklődött, sőt szerette másra terelni a beszédet, ha ez a kérdés a társalgásban előfordult, mert kényes gondossággal igyekezett kerülni azt a látszatot, hogy az örökös váratlan felbukkanása és az örökségi remény szétfoslása a legkevésbé is érintené. A rózsautcai házban tehát nem igen tudták, hogy Mariannának milyen tárgyalást kell megvárnia, milyen hatóságokkal és mikor kell érintkeznie. Ezért csupa újdonság volt apa és fiú számára, mikor egy napon Marianne így szólt hozzájuk:

— Gyerekek, hallgassatok ide. Az én hagyatéki dolgomban nekem két lényeges dátumom van az ügyvéd szerint. Itt kell lennem május tizedikén és megint itt kell lennem május legvégének valamegyik napján. Különben semmi dolgom itt a világon, az apró részleteket elvégzi Jakobovics.

Marianne itt elhallgatott. Habozott a folytatással.

— Tehát? — kérdezte az örnagy.

— Tehát... még azt is meg akarom nektek mondani, hogy én itt... mit tagadjam... rettenesen únom magamat. Ti roppant kedvesek vagytok hozzám, amiért nem is tudok elég hálás lenni, de én megszoktam már az örökös jövés-menést, a külföldet, a folytonos szórakozást... én itt úgy únom magamat, hogy az elmondhatatlan. Adjatok tanácsot, mivel foglaltam el magam. Mert a meghívásokat most már nem bírom, azokat sorra úgyis lemondom. Keresztretjvényt is csak egy óra hosszát fejthetek, akkor beleúnök. Paszianszot is csak óra hosszát rakhatok, akkor az is elég. Előttem van az egész nap, mi az ördögöt kezdjek vele?

— Miért nem jársz az uszodába? — kérdezte Pali.

— Nem járok uszodába, mert a fürdőruháimat nem hoztam magammal. Csak egy fürdőruhát csomagolt a komornám, azt is véletlenül. Az az egy pedig túlságosan feltűnő Dombújvárnak. Vettem észre a hölgyeken, mikor megjelentem az uszodában. Úgy bámultak, mint a falusiak a medvetáncolatot. Hát inkább nem.

— Vegyél magadnak másik fürdőtrikót Mózer-nél, — vélte Pali.

Marianne enyhén és megbocsátóan elmosolyodott.

— Nem, fiacskám, a Mózer holmija nem nekem való. Jártam az üzletben. No good. Sajnálom.

— Szóval mit akarsz ebből kihozni? — kérdezte az őrnagy.

— Hogy én inkább átteszem a főhadiszállásomat Pestre. Ott mégis akad egy kis mouvement, színház, bárok, szórakozás, talán valami kellemes társaságot is szerezhetek magamnak, külföldiek mindig akadnak Pesten. Azokra a napokra, mikor itt szükség van rám, természetesen lejönnék. Ezt a kis lakást odafenn megtartanám magamnak. Ha üresen áll is, nem sokkal többbe kerül, mintha valamelyik szállodában vennék egy-két szobát, amittől Dombújváron mentsem meg az Isten.

— Sajnálám, ha elmennél, — szólt udvariasan Barna, — és tulajdonképpen nem is értem.

— Mit nem értesz?

— Azt nem értem, hogy nincs semmi, ami itt tartana. Ennyi idő multán egy ily szép és érdekes asszonynak már kellene, hogy legyen valami kis flörtje...

Barna nevetett a megjegyzés mellé, amit inkább tréfának, ingerkedésnek szánt. De Marianne egyáltalában nem nevetett rajta. Úgy vette, mintha élelmezésről, vagy fürdőszobáról lett volna szó.

— Természetes. Persze, hogy ez volna a természetes. Csakhogy most hallgass ide, elmondom, hogyan áll ez a kérdés. Magányos férfivendéget én odafent az első emeleten nem fogadhatok. Még csak az kellene, hogy ennek Dombújváron híre menjen. Eleget kínoz a te két huszár barátod, hogy hívjam meg őket. A kis Eberle is folyton nyaggat, hogy szeretne meglátogatni. Bogáthy főhadnagy hasonlóképpen. Meg is hívtam őket délutáni teára, de

együtt és hozzájuk még egy házaspárt is. Eljöttek. Láttátok volna az arcukat, mikor látták, hogy többen vagyunk. Azóta mind a kettő egymástól függetlenül kijelentette, hogy nagyon el vannak foglalva és csak akkor igyekeznének kiugrani a kedvemért a szolgálatból, ha biztos volna, hogy egyedül találunk. Teljesen egyformán beszélt mind a kettő. „Nagyon sok mondanivalóm volna, de azt másnak nem kell hallani.“ Ezt mondta a kis báró is, a főhadnagy is. De tovább megyek. Esténként el lehetne menni egy kicsit mulatni a Kaszinóba. A megérkezésem napján remekül cigányoztunk. De azóta látom, hogy garde nélkül az lehetetlen. A családok nem igen járnak kaszinóba, tehát nem kérhetnék mást segítségül, csak téged. Te pedig nem akarsz. Örülök, hogy erről most szó kerül, legalább tisztázhatjuk ezt a kérdést. Már többször tettem rá célzást előtted, hogy szeretnék elmenni lumpolni, de egyedül nem mehetek és te sohasem akartad elérteni, pedig más-különb mintája vagy az előzékeny és szolgálatkés gavallérnak. Hát most megkérdezem nyíltan: miért nem vagy hajlandó velem lumpolni jönni?

Szepezdy őrnagy igen jóízűen elmosolyodott a kérdésre.

— Idegennek kitérnék a válasz elől. De így rokonok közt szívesen felelek, a bizalmasság a családban marad. Azért nem megyek lumpolni, mert nincs pénzem.

— Bocsáss meg, — szólt Marianne — én önálló és független asszony vagyok. Megsértenél vele, ha fizetni akarnál értem. Ilyen szívességet én nem is kérnék tőled, hova gondolsz. Otthon a Rivierán már

minden ismerősöm tudja, hogy ami rám esik, azt én fizetem és nem engedem másnak kifizetni. Legfeljebb úgy, hogy például van egy páholyom színházba és abba urakat is meghívok. Akkor természetes, hogy az urak utána meghívják az egész kompániát vacsorára. De különben ez már rég elintézett kérdés. Ebben a tekintetben az asszonyok is férfiaknak számítanak már.

— A Rivierán lehet, drága Marianne, de az én asztalomnál egy hölgyrokon nem fizethet. És hiába volna ez máskép, a saját magam lumpolására sem telik. Kérdezd meg csak Palit, adna-e nekem pezsgőre pénzt.

Pali nem szólt semmit. Szerényen, szeretettel nézett apjára. Marianne pedig fürkészve nézte mindkettejüket.

— Roppantul restellem a dolgot, — mondta aztán elkomolyodva — ne haragudjatok, ha ilyen kényes és fájó pontot érintettem.

Erre mind a két Szepezdy hangosan felnevelt. Pali ragadta meg a szót.

— Miért kényes? És miért fájó? Egyikünknek sem kényes és nem is fáj, hogy szegények vagyunk. Apa nagyszerűen bírja az igénytelenséget, nekem meg mindegy. Ami kell, az megvan. Ketten, ha nehezen is, de összehozzuk. Aligha tudsz Dombújváron sok olyan családot mutatni, amelyiknek nincs adósága. Nekünk pedig rövid időn belül egy fillér adóságunk sem lesz, mert már az utolsó részleteket fizetgetjük. Ha pedig a műegyetemre kerülök és elkezdhetek dolgozni amúgy istenigazában, akkor majd elkezdünk vagyonosodni.

— Ó, de kedves, — szólt Marianne — vissza akarod vásárolni őseid birtokát?

— Ne csúfolódj, — felelte Pali jókedvűen — mert valami kis földet csakugyan szeretnék vásárolni. Nekem magamnak nem kell, mert nem értenék a mezőgazdasághoz, engem csak a technika érdekel. De apának, jó volna egy kis föld, hogy lovakat tarthasson. Nem mondja soha, de tudom, hogy oda van a lóért.

Szepezdy Barna nem felelt erre semmit. De éppen felállt, hogy tüzet adjon Marianne cigarettájához. S ahogy fia mellett elhaladt visszaülés közben, csak éppen megérintette a fiú vállát. De a kis érintés megért annyit közöttük, mint két testvér-állam között a véd- és dacszövetség ünnepélyes megnyitása államfők találkozásával, hadgyakorlattal és díszelőadásokkal.

— Ti boldogok vagytok, — sóhajtott Marianne, ahogy elnézte őket, — de én boldogtalan vagyok, mert rettenetesen únom magamat. Hiába forgatom magamban a dolgot, mégis csak mindenképpen az jön ki belőle, hogy felmegyek Pestre.

— És mikor mennél? — kérdezte Pali különös, fojtott hangon, amelyet azonban sem Marianne, sem az apá nem figyelt meg.

— Már holnap.

— Úgy, — szólt a fiú.

De most már felfigyelt Marianne is, az őrnagy is. Pali hangjában volt valami, ami arra indította őket, hogy mind a ketten megkérdezzék:

— Miért kérdezed?

A fiú arca lángvörös lett.

— Talán túlságosan szerénytelen vagyok, de

őszintén megmondom: nagyon szerettem volna, ha Marianne jelen van az úszóversenyen. Az ember szereti... a családja előtt kitüntetni magát.

— Ó, de aranyos vagy, — felelt azonnal és élénken Marianne, — mikor van az az úszóverseny? Ja igaz, holnapután, hiszen beszéltünk is róla, a jegy ott is van fent az asztalomon. Nem is illik, hogy erre nem gondoltam. Nagyon természetes, hogy ott leszek az úszóversenyen. Sőt nincs az a kincs, amiért elmulasztanám. Majd utazom utána. Holnapután szombat van, vasárnap nem szeretek utazni, megyek hétfőn. El van határozva.

— Nagyon kedves vagy, — szólt Pali illedelmesen, de nagyon pirosan, — nagyon köszönöm.

— És nagyon drukkolsz!

— Őszintén szólva, igen. Egy komoly versenytársam van s annak ma reggel figyeltem a formáját az uszodában. Igen jó formában van. Kemény dolgom lesz vele. De feltettem magamban, hogy bejövök elsőnek, ha mindjárt ott ájulok is el a vízben. Muszáj bejönnöm. Ez az utolsó versenyem.

— Utolsó? Hát az egyetemen nem akarod folytatni?

— Nem. Sportolni az egyetemen is fogok, még pedig rendszeresen, amennyire csak ráérek, de nem verseny-alapon. Arra nem is nagyon érnék rá, aztán meg más gondolat is vezet. A rekord-sportolás könnyen megárt a szívnek, ha idejekorán abba nem hagyják. Én pedig egészséges akarok lenni, mert az életben nagyon sok dolgom lesz.

Olyan nagyosan, felnőtten mondta ezt Szepezdy Pali, mint egy kormányra lépő miniszterelnök, aki

már hónapokon át dolgozott volt programja részletes kialakításán. Az őrnagy és Marianne egymásra néztek. Az őrnagy büszkén, Marianne elismeréssel, amelyben a felfedezés, az újonnan meglátás érdekes sugara is megcsillant.

Így történt, hogy Marcoponte grófné nem utazott el másnap, hanem Dombújváron maradt, hogy szombaton tanuja legyen az ifjúsági úszóversenynek.

Az uszoda ez alkalomból fényes lobogódísz tölött. Délután háromkor kezdődött a verseny. A medence négy oldala közül kettőt széksorok és dobogók foglaltak el. Zsúfolt közönség szorongott minden talpalatnyi helyen. Az egyik oldalon külön elválasztva díszlett a védnokok páholya, amelyben a főispáni és alispáni házaspár foglalt helyet. A másik oldalon hasonló páholy felelt meg ennek: ott a zsűri trónolt.

Marianne a zsűri oldalán kapott helyet. Az őrnaggyal érkezett a versenyre és mikor a tolongó bejáraton átvergődve Szepezdy Barna nyomában a helyéhez jutott, azonnal megkezdte a terepszemlét. Rövid vizsgálat után megállapította, hogy a túlsó oldal az előkelőbb. Azonnal megkérte az őrnagyot: ejtse módját, hogy a túlsó oldalon ülők valamelyikével cserélhessen. Szepezdy Barna nem szívesen ugyan, de mégis átment a túlsó oldalra. Ott azonban a jövő-menők, az izgatott szülők, a verejtékezve lóto-futó rendezők egyszerűen elsodorták. Hosszú küzdelmet nem is vívott; alapjában véve örült, hogy Marianne kérését nem teljesítheti. Ő mindenáron ott akart ülni a zsűri-páholy tövében. Visszavergődött

tehát a lökdösődő, izgatott rendetlenségben és sajnálkozva jelentette, hogy odaát nem tudott helyet szerezni.

— Nem akadt egy férfi, aki a kedvemért feláll?
— kérdezte Marianne csodálkozva.

De az őrnagy nem felelhetett, mert most lépett hozzá Rákosi, a főgimnáziumi tornatanár, valami fontos hírrel: a verseny programját alighanem megváltoztatják. A két férfi izgatottan suttogott. Marianne, amint a tornatanár elsietett, megismételte a kérdést.

— Bocsánat, nem értettelek. Mit kérdeztél?

— Mi lelt téged, Barna? Már harmadszor kérdezek valamit és se nem látsz, se nem hallasz.

— Bocsáss meg, de meg lehet magyarázni, ha most egy kicsit szórakozott és izgatott vagyok. Arról van szó, hogy az én fiam a legjobb úszó-e a városban, vagy nem.

— Szóval nem mehetünk át a másik oldalra?

— Sajnálom, lehetetlen. Egy helyet még talán tudnék neked csinálni, de kettőt egymás mellett nem. Te pedig azt mondtad, hogy melletted kell ülnöm.

— Természetes. De nem szeretem, ha engem osztályoznak. Az a másik oldal az előkelő oldal.

Szepezdy Barna felkapta a fejét.

— Annál az oldalnál, ahol én ülök, előkelőbb oldal nem kell.

Ezt olyan kemény és gögös hangon mondta, ahogy Marianne még sohasem hallotta beszélni. A szépasszony elhallgatott. Hiába is felelt volna erre valamit, az őrnagy már nem hallotta volna. Egy kis

cserkészfiúhoz hajlott, aki valami üzenetet hozott neki.

— Jól van, kisfiam. Mondd meg, hogy elintézem.

A cserkészfiú elfutott, az őrnagy pedig, miután egy pardont kurtán odavetett rokonának, odalépett a zsűri páholyához és izgatottan tárgyalt valamit. Majd kisvártatva visszaült a helyére.

— Bocsáss meg, Pali izent valamit a zsűrinek, meg kellett velük beszélnem.

— Kérlek, természetes. De miért nem vagy te most a fiad mellett, ha annyira részt veszel a dolgában?

— Nem, azt nem. Őt is idegessé teszi, ha valaki tesz-vesz körülötte, én sem szeretek dadáskodni egy felnőtt fiú mellett. Önálló természetű gyerek és én ezt szeretem benne külön is hangsúlyozni.

Ismerősök jöttek üdvözölni Mariannet. Egymásután következtek oda kezet csókolni, csak úgy röpködött a sok „nézze, méltóságos grófné“ és „hogyan van, méltóságos grófné.“ Szepezdy Barna nyugodtan átadhatta magát apai izgalmának. Az ilyen izgalomban egyedül óhajtott lenni az ember. A nagy örömet kellemes dolog mással megosztani, a nagy bánatban is nagy enyhülés a fájdalomnak társát tudni. De az ilyenfajta izgalomban az embertársak olyan idegessé tudják tenni az embert, hogy a falra szeretne mászni.

Nagynehezen elkezdődött a verseny. A közönség zsivajgott, mint a méhkas. A kevésbbé fontos versenyszámok csak egy pár szülőt érdekeltek s az apróbb diákságot. Egy csomó kisebb gyerek a vízbe ugrott,

ott lihegve lubickoltak egymás mellett, egyévi reménység és várakozás és fogadkozás sorsa dőlt el közöttük, de alig figyelt rájuk valaki. Még az eredmények megafónon harsogó kihirdetése is különösebb hatás nélkül dörgött el a publikum felett. Elszigetelt tapsok hallatszottak. Mindenki beszélgetett, senkisémm figyelt. Különösen Marianne nem figyelt. Az őrnagy, ha néha oldalt pillantott, jól látta, hogy rokona állandóan és élesen a védnöki páholyt nézi. Ott ültek a főispánék és az alispánék.

Ahogy egymásután fogytak a versenyszámok, ugyanúgy nőtt a közönség izgalma. Most már megszűntek a járkálások és a beszélgetés általános zűrzavara is halkabb és fojtottabb lett. Marianne elkezdte egy párizsi élményét mesélni az őrnagynak. Egyszer hajón kirándult egy szajnaparti kis helyre ebédelni s mikor visszatért, éppen egy úszóversenyt szelt végig a hajó. A versenyzők ott lihegtek és igyekeztek a Szajnában, a hajó, a technika győzelmes gyorsaságával úszott el mellettük és pillanatok alatt hátrahagyta a görcsösen dolgozó alakokat. De az őrnagy csak udvariasságával és bólintásaival figyelt a történetre. Látszott rajta, hogy most semmiféle történet iránt nem fogékony. Marianne gyorsan befejezte mondókáját.

— Most! Most! Vigyázz!

Az őrnagy megragadta szomszédja kezét és kémenyen megszorította. A medence szabadon hagyott partján a bejárat oldalánál mozgolódás támadt. Marianne nem sokat értett az egészből. Megafón-szavakat hallott száz méterről, meg mellúszásról. Tapsok

támadtak, de most már viharosak. És a medence szélére kiálló fiatal fiúk között megismerte Palit.

— Szepezdy! Szepezdy! Diviaczky! Szepezdy! Diviaczky! Diviaczky!

Viharos kiáltozás keletkezett, zengett az egész uszoda. Ott állt Pali, most adta le magáról a bolyhos fürdőkabátot, amelyet valaki átvett tőle.

— Melyik az a Diviaczky? — kérdezte Marianne.

— Balra tőle a második, — felelte az őrnagy.

A készülődés lassan folyt és sokáig tartott. Az őrnagy majd szétpattant az idegességtől. Már káromkodásokat morzsol szét a foga között, hogy mi a manót pizmognak ilyen sokáig.

— Most látom, — szól egyszerre Marianne, — milyen szép fiú ez a Pali. Mint egy fiatal isten.

Az őrnagy idegesen, de hálásan nevetett. Mereven figyelte a készülődést. A fiúk, szám szerint hatan, már ott álltak a medence szélén. Hátuk mögött rendezők, cserkészek, két cisztercita-tanár. Hol a Szepezdy-név, hol a Diviaczky-név futott végig a közönségen. Zajosan tapsoltak, mintha csak a két név pártjai egymást akarták volna túltapsolni.

— Vigyázz! Most!

Az őrnagy megint erősen megszorította Marianne kezét. Hirtelen csend lett. Valaki vezényszavakat, vagy számokat kiabált, amelyeket nem lehetett érteni. Eldörrent egy játékpisztoly csattanó hangja. Ugyanabban a pillanatban a hat test egyszerre a vízbe lendült. A hat csobbanás egyetlen hangot adott. A versenyzők elmerültek a vízben, de már fel is bukkantak. Egyvonalban törekedtek előre, de az egyenes vonal már az első másodpercekben itt-

ott behajolt: a versenyzők közül egyik is, másik is visszamaradt valamit. Feszült csend figyelte a versenyt. Az őrnagy előrehajlott a széken.

— Hányszor úsznak végig? — kérdezte fojtottan Marianne.

— Háromszor. A medence hossza harminchárom méter és egyharmad.

De válasza türelmetlenségén látszott, hogy most nem tud társalogni. A versenyzők már közeledtek a medence túlsó falához. Pali és versenytársa az élen, körülbelül egyforma magasságban. A medence falát olyan pontosan egyszerre érintették, hogy egy másodperc tizedrésze sem telt el a két érintés között.

— Remekül fordult, remekül fordult! — hebegte az őrnagy.

Úsztak visszafelé. A leggyengébb kettő már csak akkor érintette a medence falát, mikor a többiek javában haladtak ellenkező irányban. Pali és versenytársa pontosan egyformán az élen. Most már itt-ott felhangzott egy-egy szenvedélyes kiáltás, izgatott diákhangon.

— Ne félj, Pali!

— Szorítsd!

— Gyerünk, gyerünk!

Most elérték a medencének azt a falát, ahonnan elindultak. Teljesen egyszerre ért oda a két első megint.

— Borzasztó! — szisszent fel az őrnagy kétségbeesve.

— Mi az? — kérdezte Marianne, akit most már megfogott a verseny ragályos láza.

— Rosszul fordult. A keserves teremtésit neki, milyen kellemetlen!

Diviaczky jókora előnyt szerzett a fordulásnál. Most következett a verseny harmadik harmada. Mikor a medence közepéhez értek, Diviaczkynek még több előnye volt. Világosan lehetett látni, hogy egy jócska félméterrel vezet. Ebben a pillanatban felharsant a kiáltás:

— Diviaczky!

A kiáltást százszoros visszhang ismételte meg. De ugyanekkor szaggatott, szenvedélyes másféle kiáltások is hallatszottak. A közönség rendje felbomlott. Mindenki felugrált. Ott álltak a medence szélén a nézők, szinte félni lehetett, hogy beleesnek izgal-mukban a vízbe, mert ott álltukban még előre is hajoltak és onnan kiabáltak a két versenyző felé:

— Pali, előre! Szorítsd!

— Ne hagyd magad, Diviaczky!

Marianne, anélkül, hogy tudatában lett volna annak, hogyan ugrott fel és hogyan került oda, maga is ott állt a medence legszélén. Mellette az őrnagy. A két úszó már túljárt a medence közepén. Diviaczky egy tisztán látható félméterrel előbb. A kiáltások szenvedélyesen harsogtak. Úgy látszott, hogy Pali elveszti a versenyt. Túlkevés helye és ideje maradt ahhoz, hogy ellenfele előnyét utolérje. De ebben a pillanatban hirtelen lendületet vett. Démoni erejű tempókkal lökte magát előre. A két fiú közötti távolság gyorsan fogyott. A medence két oldalán a víz partjára sereglettek együtt haladtak a két úszó haladtával, Isten csodájának tetszett, hogy bele nem hullanak a vízbe. A két versenyző és a

két oldalon kiáltozó tömeg azonos iramban haladt a cél felé, az úszók a vízben, az ordítózik a szárazon. Néhány karcsapás hiányzott a medence falához, a parton guggoló emberek figyeltek, kezükben időrög-zítő-órákkal, cserkészfiúk fürdőkabátokkal vártak.

Pali haladt előre. Egy-két méternyire a cél előtt már egy vonalban úszott ellenfelével. A kiáltozás már a paroksizmus határát verte. Mindenki szeme odaszegeződött a vízben elnyúló két fiatal testre, prűszkölő fejükre, izmos, barna vállukra. Pillanatok kérdése volt: Pali két hatalmas erejű lökéssel odavetette magát a falhoz, meglepő hosszúságúra nyúlt jobbkarja egy szempillantással gyorsabban érte el a falat, mint a másiké. Győzött.

Lekuporodó emberek nyúltak a hóna alá, hogy kiemeljék a vízből. Fülrepesztő ordítás kiáltotta a nevét, taps dörgött. Egy pillanat alatt sűrű embergyűrű vette körül. Mindenki odatódult a célhoz, székeket döntöttek fel, lökdösődtek. A főispán páholyában az összes jelenlevők felállva tapsoltak. Az őrnagy vadul fúrta magát keresztül a tömegen és mikor fiához ért, akit bolyhos kabáttal dörzsöltek, úgy kapta át, mint valami fojtogató óriáskígyó. A fiú visszaölelte apját. Megcsókolták egymást. És ekkor Pali kurtákat lihegve, ziháló mellel ezt kérdezte:

— Hol van Marianne?

— Itt van, majd mindjárt szólok neki.

A tolongók helyet adtak. Az őrnagy hangosan kiabálta a Marianne nevét. Hangok hallatszottak: „Erre méltóztassék, grófné.” Mariannet kézről-kézre küldték, taszították, segítették. A megafón már harsogta a győzelmet.

— Első Szepezdy Pál...

A bemondott másodpercek számát már elnyomta a győzelmi kiáltozás és taps. Pali közvetlen közelében egy öklömnyi gyerek sipító kis rekedt hangján úgy kiáltozta, mintha megbolondult volna:

— Szorítsd, Szepezdy! Szorítsd, Szepezdy!

Pali rátette kezét a gyerek fejére. Nevetve és lihegve mondta neki, szaggatott lélegzettel:

— Megőrültél, Goldstein? Már rég bejöttem előnek, mit szorítsak?

A kisfiú elhallgatott és valami hálás imádattal bámult fel a bálványra. Ekkor jutott oda Marianne. Pali arca feltündökölt. Szeme alá akkor már kiültek a rendkívüli testi és lelki megpróbáltatás sötét karikái, amelyek olyan hamar tudnak jelentkezni az emberi arcon. De a karikákkal aláhúzott szempár annál jobban ragyogott Marianne láttára. Az asszony kezét nyújtotta. Pali hevesen kezét csókolt.

— Palikám, — szólt az asszony, — isteni voltál. El vagyok bűvölve téled.

A fiú felelni akart, de ekkor hátulról egy kéz csapott a vállára.

— Gyorsan, gyorsan, a főispánhoz...

Már karonfogták, már vitték, már kísérték. Úgy húzta maga után a köréje seregletteket, mint valami uszályt. Mariannet is sodorták volna, de ő helyet csinált magának a tolongók között, hogy visszamaradhasson. S mialatt a sokaság vitte Palit, mint körmenet a zászlót, ők ketten ott maradtak: Marianne és az apa.

— Te nem mégy oda?

— Nem. A fiam sikerét nem akarom learatni.

Aztán meg egy kis ravaszság is van abban, hogy nem megyek oda.

— Micsoda ravaszság?

— Tudod, a fiúgyermeket az apja rendszeren feszélyezni szokta. Azzal, hogy az apa koros és felnőtt, gyerekíti a gyereket, mikor jelen van. Ezt az ilyen fiatal fiúk nem szeretik. Ők felnőttek szeretnek lenni. Jobb, ha az apa nincs ott. Hidd el, nem könnyű dolog egy gyerek szeretetét ápolni. Sok önmegtartózkodásba kerül. Viszont megéri.

Amott, a védnöki páholynál, sűrű tömeg tolongott. Beszéd hallatszott. „Ti vagytok az a jövő nemzedék... a nemzet mai megpróbáltatott helyzetében... fogadd ezt az aranyérmet...”

— Nagyon szeretted a fiadat?

Szepezdy őrnagy elnézett az ecetfák lombja felé.

— A fiam szeretete az egyetlen dolog a világon, ami komolyan érdekel.

Elnézett a lombok felé Marianne is. Vontatottan, halkán mondotta:

— Boldog lehetsz vele. Remek fiatal férfi.

Az őrnagy lopva rápillantott Mariannera. És lopva elmosolyodott magában. Az asszony arcán félreérthetetlenül meglátszott az érdeklődés, amelyet férfi kelt a nőben. Szepezdy Barna arra gondolt, hogy ő valaha nagyon tetszett az asszonyoknak. De ő csak egyet vett komolyan egész életében. Most érkezett az idő, mikor az asszonyoknak a fia kezd tetszeni. Adná a jó Isten, hogy ez a fiú is csak azt az egyet vegye majd komolyan, a jót, igazat és kedveset. Aki majd olyan legyen, mint az anyja volt.

Aki most nem lehetett tanúja annak, milyen pompás gyereke van.

Odaát dörgő éljenzés harsant fel. Most fejeződött be a főispán beszéde. Föld és ég tele lett éljennel és a Szepezdy Pál nevével.

— Szóval te holnap utazol. Ez visszavonhatatlan?

Marianne arcán érthetetlen kis mosoly futott keresztül.

— Tudja Isten, én olyan útálatosan szeszélyes vagyok. Az is lehet, hogy mégsem utazom.

XII.

Marianne nem utazott el. Úgy határozott, hogy tizedikén úgyis dolga van itt, erre a pár napra már nem érdemes utazgatni. Ha aztán kedve lesz, majd elmegy Pestre.

A Paliék osztályvizsgáját május tizedikére tűzték ki. Az őrnagy az idén is arra szánt egy délutánt, amire minden évben: udvariassági látogatást tett a fiú tanárainál. Egész esztendőben nem kereste fel őket egyszer sem, csak névnapjukról emlékezett meg. Társadalmilag igen nagy barátsággal érintkezett velük és sohasem mulasztotta el afelett való hálaát hangoztatni, amit valóban érzett is, hogy fiát szeretik és nagyszerűen tanítják, sőt külön és kitűnően foglalkoznak vele. De különben nem ment a cistercita rendházba, csak évente egyszer, mert nem akart azokhoz a szülőkhöz hasonlítani, akik otthoni fegyelmezés helyett a tanárok nyakára járnak leri-mánkodni, ha baj fenyeget.

Most tehát elment. Mindenekelőtt a perjel-igazgatónál tisztelgett, méltóságos és főtisztelendő Wéber Anasztáznál. A kövér kis öreg legjobb szivarját vette elő és a rendház legjobb szilvóriumát.

— No, csakhogy téged is lehet látni egyszer. Ül le, gyújts rá, hogy ityeg a fityeg?

Aféle zamatos beszédű, karakán kis ember volt az öreg Wéber, szenvedélyes politizáló és vadmagyar. Ő állította fel azt a tételt, hogy mint amiként az ó-testamentumban volt egy választott népe a jó Istennek és pedig a zsidó, szintazonképpen az új-testamentum óta is van neki egy másik választott népe, az pedig nem más, mint a magyar. Csak Európa nemzetei erre még nem jöttek rá. Hát majd rájönnek.

— Köszönöm, csak lassan, mint az ilyen kivénhedt katona.

— Fenét vénhedtél te ki, ne beszélj zöldeket. Úgy virulsz, mint maga az élet. Kóstold meg csak ezt a szilvóriumot, illet még öregapád sem ivott. Hát mi az a nagy öregség, ami felől panaszkodol, mi?

— Tudd meg, hogy holnap lesz a napja, mikor visszavonhatatlanul öreg leszek.

— Születésnap? Hányadik?

— Dehogy születésnap, nem az éveken fordul az meg. Hanem holnap megyek a fogorvoshoz, aki elül ezt a két lógó fogamat ki fogja szedni. A kettő között már híd van két hamisfoggal. Ha kiszedi, az négy minuszt jelent. És most már nem tud hidat csinálni. Fogsorra fanyalodom, szentatyám, úgy bizony. Ez az öregség igazi kezdete.

— Ne beszélj számárságokat, nézz rám. Alul-

felül fogsort hordok. Éveim száma hatvanhat. Mered-e mondani, hogy öreg vagyok? Nem ajánlom, mert elátkozlak. Az a kérdés, hogy jó-e a gyomrod. Én részemről az aprószeget is megeszem, mint a struccmadár.

Így beszéltek egy jó negyedórát öregségről és egészségről. Már felállott búcsúzóul az őrnagy, mikor végre a fiát is megemlítette.

— Nincs arról mit beszélni, — legyintett az öreg perjel, — dísze a mi iskolánknak. Valaha még büszke lesz ez az iskola, hogy a fiú itt nevelődött.

— Látod, szentatyám, szidod az eretnekeket, pedig a nyolcadik osztályod mind a két eminense protestáns. Az én fiam kálomista, a Székács-fiú pedig luteránus.

— Ez csak azt mutatja, hogy jól bánunk veletek. A negyedikben a Singer-gyerek az eminens, a zsidó kántor fia. Nem törődöm én azzal. No, szervusz, öcsém, nézz el máskor is.

Pap és katona megölelték egymást. Aztán következtek a többi tanárok. Noszlopy Norbert, a latin tanár, vékony kis aszkéta, rendkívül rövidlátó, mogorva modorú, áldott jó ember. Váradi Bálint a német tanár, lelkes fiatal tudós, Goethe-fordító. Moretti Cézár, a történelemtanár, vállas, óriás, harsogó, jókedvű ember. És így tovább. Legutoljára maradt Perényi Virgil, a matematika tanára és osztályfőnök. Ez igen magas, sovány, kisfejű ember volt, himlőhelyes arcán végtelen gyengédséget mutató, tiszta kék szemmel. Pali ezt a tanárát szerette legjobban. És Perényi Virgil minden tanítványa közt Palit szerette legjobban.

— Szinte sajnálom, hogy Pali kikerül a kezem alól. Nagy öröm az ilyen gyerekekkel foglalkozni. Olyan az esze, mint a tű és olyan a szíve, mint az arany. Ebből ember lesz, arról meg vagyok győződve. Még a mai körülmények között is. Hidd el, az embernek a szíve facsarodik el, mikor látja ezt a sok gyereket hiába tanulni.

— Hiába? Miért hiába?

— Még kérdezed? Te persze más világból jössz. Bevettek a kadétiskolába és attól kezdve az életed el volt intézve mindhalálig. De mi lesz ezzel a huszonkilenc gyerekekkel, akik most leteszik — ha leteszik — az osztályvizsgát és az érettségit? Nem kerülhet ebből az egyetemre öt sem. Csak a jelesérettnék van reménye, mint a te fiadnak. Már a jó érettekkel baj van. Azok mire tanulnak, mondd meg. És milyen pályát választhatnak, mondd meg. Azt mondom én neked, barátom, eredj el külön a templomodba és adj hálát a jó Istennek, hogy ilyen fiad van.

— Megteszem én azt templom nélkül is mindennap.

— Ez a fiú kitünő fiú. Ha saját fiam volna, nem szerethetném jobban. Még ebben a nemzedékben is ritkítja párját. Mert tudd meg, hogy ez a mai tanuló-nemzedék sokkal különb, mint a mienk volt. Tudás és olvasottság dolgában össze sem lehet hasonlítani a mai nyolcadikost a mi időnkbelivel. De Pali ezek között is a legjobb. Ja igaz, ami a műegyetemet illeti, afelől nyugodt lehetsz, a rektor-nak már írtam, az jó emberem, a jövő évi rektorhoz is lesz útunk az idein keresztül, a kultuszba is írtam

már. Neked a kezedet sem kell kinyújtani. Lakás dolgában mi a terved?

— Éppen az este tárgyaltuk ezt meg részletesen a gyerekekkel. Ő azt akarja, hogy én is költözzem fel Pestre, mert azt mondja, hogy kétfelé dupla a költség. Úgy sokat megtakarítunk. Majd a nyáron felmegyünk együtt és szétnézünk. Kétszobás lakást akar Pali fürdőszobával és fel akarná vinni Ásónét, mert annak az ura, szegény, alig él már többet néhány hétnél. Pali majd dolgozni fog és tanulni, én meg azt csinálom, amit itt: semmit. Bár van egy kis reményem, hogy egyetlen tudományomat, a ló-szakértelmet, majd valahogyan értékesítem valahol. Ha mindjárt ingyen is.

Perényi Virgil bólogatott, hallgatott. Aztán sóhajtott.

— Nagyon fog nekem Pali hiányozni. Anya érezheti így magát, mikor férjhez adja a lányát. De hát ez a világ rendje. A gyerekek megnőnek, az öregek lassan elmennek. S aztán a gyerekek öregszenek helyükbe. Hova sietsz?

— Még elmegyek a papomhoz is, mint a Pali vallástanárához.

— Úgy. Tiszteltetem, mondd meg neki.

Szepezdy Barna elment a paphoz. Ott lakott az imaház patakparti épületében, a földszinten. Gyakran fordult meg itt az őrnagy, mert presbitere volt a dombújvári református egyháznak s a presbitérium itt szokta összejöveteleit tartani. Ugyanebbe az épületbe járt vasárnap délelőttönként istentiszteletre is a két Szepezdy.

— Itthon van Kálmán, kedves néném?

— Nízd csak, ki van itt, — kiáltott széles debreceni tájszólással Nagymáténé nagyasszony, a tiszteletes úr fehérhajú édesanyja, — maga az, ídes lelkem, Szepezdy. Nízzen csak beljebb, Kálmán sítál a kertben, valamin gondolkozik, sítálva tud legjobban gondolkozni. Erigy csak, te jány, mondd meg a nagytiszteletű úrnak, hogy igen kedves vendíg van. Hát mírt gyött, ídes lelkem, Szepezdy, csak nincs valami baj?

— Dehogy van, Isten őrizz. De meglátogattam a Pali tanárait, mint évente szoktam, hát Kálmánt sem akartam kihagyni. Itt jön már Kálmán, szervusz, papom, hogy vagy?

Nagymáté néni visszakerülközött a konyhára, a két férfi egyedül maradt. De nem Paliról kezdtek beszélni, hanem arról, hogy az egyházfi beteg. A felelése sok mindent ellát helyette, de az egyházi adó beszédésével baj van. Az a mai időkben különben is nagyon nehéz, hát még így, ha nincs, aki a hívek nyakára járjon. Eldiskuráltak erről egy jó negyedórát.

— Hát Palival hogy vagy megelégedve?

— Nagyon. Csak az nem tetszik nekem, hogy nem jár a lányok után.

— Micsoda?

— Űgy értsd, ahogy mondtam. Örülök, hogy erről beszélünk, mert ezt már rég meg akartam mondani neked. Az ilyen fiúnál, aki a tizennyolcadik esztendő kritikus idejébe jutott, az a természetes, ha minden hónapban szerelmes lesz. Ilyenkor verset írnak a fiúk, zsebkendőt lopnak, fakéregbe szívet vésnek és nem ártanak vele senkinek. Az ilyesmi

ügyszólván biztonsági szelepe a fiatal léleknek, ahol a gyúlékony érzések el tudnak illanni tűzveszély nélkül. De ezzel a Pali gyerekekkel nem így van. Sokat foglalkozom vele és sikerült is a bizalmát megnyernem. Ez a fiú olyan tiszta, mint az angyalok. Ami nem volna baj, de makacsul elutasít magától minden lírai ellágyulást, a szerelmet ostobaságnak nevezi, a lányokat lenézi. Tudni sem akar eféléről. Hát ez nagyon veszedelmes dolog, öregem. Mert egyszer csak jön valaki, aki a felhalmozott érzelmi készletet egyszerre lángra gyújtja az ilyen fiúban, az aztán igen komoly krízis lehet. Kivált az olyan érzésű fiúnál, mint a te fiad. Nem vettél észre semmit, hogy valami kislány tetszik neki?

— Nem. Nagyon jóban van azzal a kis Sólyom Katóval, aki...

— Tudom, tudom, ismerem. Aranyos kislány, nemrég konfirmáltam. Pali mesélt is róla. Nagyon ragaszkodik hozzá. De ez nem az, amiről én beszélek. Másról nem tudsz?

— Nem.

Hallgattak. Az őrnagy meglepetten és ijedten hallgatott. Tűnődött nagyon, de semmi okos mondanivaló nem jutott eszébe.

— Mit gondolsz, — kérdezte félénken, — mit lehetne csinálni?

— Én bizony nem tudom. Már célozgattam, hogy jó lenne, ha megtanulna táncolni, de azt mondja, hogy ilyen butaságokra nem ér rá. Ha majd kell tudni táncolni, azt mondja, akkor majd fog tanulni.

Szepezdy Barna csak nézett maga elé megüttödvé.

— Miért szontyolodtál el annyira? — kérdezte a pap.

— Jól beletetted a bogarat a fejembe. Egész délután fürödtem a glóriában és boldogságban, mert csak nagyszerűt hallottam a fiáról. Valósággal arkangyálnak éreztem magam, mint apa. Most aztán jössz te és egyetlen megjegyzéssel a földre sujtasz. Itt állok, mint egy tehetetlen hülye. És még hozzá be is látom, hogy tökéletesen igazad van. Engem azonban az Úristen nem pedagógusnak teremtett. Hiszen ha az édesanyja élne...

— Ez nem az anya dolga, ez a kérdés, hanem az apáé.

— Jól van, jól van, csak üssed a fejemre egyiket a másik után. Most napokig nem fogok aludni a gyerekek miatt.

Nagyot sóhajtott Szepezdy Barna őrnagy.

— Hej de szép dolog apának lenni. És hej de nehéz mesterség...

XIII.

Május tizedikén délben Szepezdy Pali azt mondta ebédnél az apjának.

— Ja igaz, apa, tiszta jeles vagyck. Az osztályvizsga megvolt.

— Ejnye, fiú, hát ezt így mondod nekem? Hiszen ez roppant nagy dolog! Csak úgy odaveted, mintha azt mondanád, hogy krajcárt találtál az utcán. Beszélj hát, hogy ment, mi volt, hogyan feleltél?

— Feleltem volna, apa, de nem nagyon kérdeztek. Minden tárgyból kaptam vagy húsz kérdést, de

mind csak egy pillanatra, mert mikor kezdtem rá fújni a feleletet, azonnal félbeszakítottak és új kérdést adtak. Nem hagyták soha végig mondani, amiért még bosszankodtam is, mert fizikából például gusztusom lett volna egy pár saját gondolatot is beleszőni a dologba. Egyszóval lement az egész minden nagyobb esemény nélkül, öt nap múlva kezdődik az érettségi.

— Ördögadta, hát legalább hadd öleljelek meg. Még szép, hogy közlöd velem. Ha majd megházasodol, azt is így fogod elmondani utána: ja igaz, apa, megházasodtam...

Kibontakoztak az ölelésből és Pali legyintett a házasság gondolatára. Az őrnagynak eszébe jutott a tiszteletessel folytatott beszélgetése. Hogy most a pillanat alkalmas, hogy a szerelmi témára terelődjék a szó. Már kezdte is magában felidézni azokat a ravasz mondatokat, amelyeken napok óta törte fejét, hogy közeljusson fia lelkéhez. De ekkor belépett Kató. Az angol könyvvvel kezében. Az őrnagy bosszankodni akart. Azonban hiába akart bosszankodni, inkább kénytelen volt megállapítani magában, hogy a nehéz beszélgetés elmaradása felett határozott megkönnyebbülést érez. Ment szépen ebéd utáni álmát aludni.

Kató kiteregette a könyvet. Elkezdte a szöveget olvasni, de Pali félbeszakította.

— Ki van sírva a szemed. Miért sírtál?

A kislány felnézett.

— Nem igaz, nem sírtam.

Dacosan mondta és vakmerően. Látnivaló volt, hogy hazudik.

— Miért mondod, hogy nem sírtál, mikor sírtál? Azonnal add elő rendesen, hogy mi bajod volt.

— Hagyj nekem békét, mondom, hogy nem sírtam.

Hangja olyan ingerült volt, hogy Pali elcsodálkozva tekintett rá.

— Milyen hangon beszélsz velem, te taknyos? Rendben van, olvasd a szöveget. Vedd tudomásul, hogy most rosszban vagyunk. Nagyon haragszom rád azért, mert bizalmatlan voltál, másodszor mert hazudtál, harmadszor, mert szemtelen voltál. És mindaddig haragudni fogok, míg először is el nem mondod, miért bőgtél, másodszor pedig bocsánatot nem kérsz az impertinens hangért. Mindjárt meg is jegyezheted, hogy „pert“, az angolul szemtelent jelen, ezt a szemtelenséget, ahogy most viselkedtél. Tessék folytatni a szöveget.

Kató konokul rápillantott Palira. A szeme tele volt könnyel. De összeszorította a fogát néma daccal. Erőt vett magán és olvasni kezdte az angol szöveget. Pali ridegen hallgatta. A lány mondatonként fordított, a fiú beleszólt, ahol javítani kellett. Mintegy tíz percig tanultak így, mikor a nyitott ablakon át egyszer csak hallani lehetett, hogy lépések, amelyek közeledtek, az ablak alatt megállanak. Pali odapillantott. Az ablakban megjelent Marianne feje. A fiú azonnal felpattant és odasietett az ablakhoz.

— Csókolom a kezedet, parancsolsz valamit?

— Dolgod van?

— Angol órát adok Katónak, de nemsokára vége lesz.

— Utána mit csinálsz?

— Utána átveszem a világtörténetet. Öt nap múlva kezdődik az érettségi és minden napra pontosan be van osztva az anyagom. Mára a világtörténetet tűztem ki.

— Milyen kár. Elhatároztam, hogy ma délután nagyot sétálok. Folyton hallok emlegetni azt a Szarvas-völgyet, milyen szép. Velem jöhettél volna. Olyan gyönyörű idő van.

Pali egy pillanatig gondolkozott.

— Tulajdonképpen beoszthatom az anyagot másféppen is. Valamivel több fog jutni egy napra. Most van fél három. Hol legyen negyed négykor?

—Kopogtass be értem. Vizontlátásra, szervusz.

— Csókolom a kezedet.

Pali visszaült az asztalhoz. Csupa sugár volt az arca, de most komorságot erőltetett rá. Vontatottan folyt az angol tanulás, Pali szórakozottan javítgatta a kislány hibáit s közben öt percenként megnézte az órát. Végül már elrestelte, hogy folyton az órát nézi. Úgy fektette kezét az asztalra, hogy a karkötő órát feltűnés nélkül állandóan láthassa. Negyed négykor felállott.

— Az apa nyakkendőit kell rendbehozni. Oda vannak készítve a kis asztalra. Holnap ebéd után várlak.

— Ne várj holnap ebéd után, nem jöhetek. Mama utazik Pestre. Miskovszky bácsi meghalt.

— Azért sírtál? Hiszen soha nem is láttad az öreget, amennyire én tudom.

— Nem sírtam, hagyj békét. Az öreg Miskovszky meghalt, ma jött a távirat, mamának fel kell menni Pestre. Nekem kell ellátni az izét. A grófnét. Azzal

sok dolgom lesz, most nem tanulhatok angolul, míg mama vissza nem jött Pestről. De ha visszajött, majd szólok.

Már vette is a nyakkendőket. Pali állt egy darabig, még szólni akart valamit, de aztán vállat vont. Felment Mariannehoz.

— Gyere, gyere, — kiáltott Marianne a kopogtatásra, — mutatok valamit. Nézz ide, képeket kaptam az antibesi kertről. Egy amerikai ismerősöm csinálta az amatőr-képeket, egész jól sikerültek. Ül ide.

Ott ült a kereveten, vagyis nem ült, hanem lábát maga alá húzva ott kuporgott a diványpárnák közt. Előtte egy halom fénykép. Pali odaült a kerevet szélére. Egymásután nézegette a képeket. Pálmafás kertrészleteket ábrázoltak a képek, egy tengerparti villát, partrészleteket. A fiú mohón nézte valamennyit.

— Látod fent jobbról a szélső két ablakot? Az a hálószobám. Minden szobának ilyen ablakajtaja van az erkélyre. Nyáron gyakran kint alszom a nyitott erkélyen. Olyan a holdfény, hogy az elmondhatatlan. Ezen az erkélyen töltöm a napom legnagyobb részét. Nagyszerű erkély, a pálmafák miatt kintről nem látni oda. Még napfürdőzni is nyugodtan lehet. Kifekszem, süttetem magam tetőtől-talpig, néha már nyár közepén olyan vagyok, mint a csokoládé.

Pali nézte a képen az erkélyt. A kép remegett a kezében.

— Nagyon szép ház, — mondta közömbösnek tetsző hangon.

— Vendégszoba is van. Összerakhatnál annyi pénzt, hogy le gyere. Nem olyan borzasztó sok az és

utazhatol harmadik osztályon is. Külföldön mindenki harmadik osztályban utazik.

— Külföldön? Én nem emlékszem, hogy más osztályon utaztam volna. Apa is harmadikon utazik.

— Annál inkább. Lejőhetnél hozzám vendégségbe. Remekül mulatnánk. Fürdés a Garoupe-strandon. Kirándulások. Yacht. Autózás. Látnál nagy-szerű városokat. Nizza, Montecarlo, Cannes. Elmen-nénk egynapos autótúrára az Alpes Maritimes vidé-kén. Hallatlan szép. Vence faluban szépségverseny. Cagnesban a piktorok. Beaulieuben a svéd királyt láthatod tenniszezni. A monacoi várban az akvá-rium. Ó, az elmondhatatlan, mi mindent tudok majd neked mutatni. Eljössz, ugye?

— Akárhonnan veszem a pénzt, — felelte sóvá-ran, rekedten Pali, — akár gyalog is elmegyek.

— Aztán bemutatlak szép asszonyoknak. Az amerikai nők meg fognak örülni érted.

— Nem, nem...

— Micsoda? Miért nem?

— Nekem az nem mulatság, én azt únom, nőkkel diskurálni.

— Ugyan ne okoskodj. Hát nem akarsz kuri-zálni? Miért?

— Csak. Majd egyszer elmondom.

— Jól van, akkor most nem faggatlak. Szóval lejössz. Majd csinálunk a tengerben úszóversenyt. Mindenkit le fogsz pipálni. Le premier gagné: Monsieur Paul de Szepezdy! Monsieur l'ingénieur! L'inventeur!

— Ó, az még soká lesz. Évek kellenek hozzá.

— A találmányokhoz is? Hiszen azt mondtad, hogy a műegyetemen azonnal nekilátsz a találmányaidnak. Mondd, ez engem érdekel: hogy megy az a feltalálás? Miket akarsz te feltalálni? Hogyan határoztad el, hogy feltaláló leszel? Én még sosem beszéltem feltalálói-val.

— Mióta csak emlékszem, mindig ezen járt az eszem. Már egészen kicsi koromban minden szerkezetet szétszedtem és megint összeraktam. Legelőször órás akartam lenni. Aztán géplakatos. Anyám varrógépét is szét akartam szedni, de azt nem engedték. Aztán feltaláltam egy csengőt. Csak játéknak. Az én szobámban kellett meghúzni egy nyelet és a másik szobában csengett. Még egészen kicsi voltam, mikor megcsináltam egy zárat. Mire a lakatos megjött, már készen is volt. Mióta gimnáziumba kerültem, azóta beszabadultam a szakkönyvek közé és csak ilyesmin járt az eszem. Például feltaláltam a tankot. Tudniillik az jutott eszembe, hogy az ágyúkat hogyan lehetne homokos, süppedő talajon jól szállítani, például, ha hadvezér volnék és a seregemmel mennék a Szaharába. Azt találtam ki, hogy automobillal kombinálnám az ágyút. Ez az automobil fogaskerékkel mozogna, még pedig egy olyan deszkarendszerben, ami hasonlít, mondjuk egy fenekeetlen hordó belsejéhez. Ennek a belső oldalába kapaszkodnának az autókerek fogai. Tehát az autó-ágyú, ahogy haladna előre, maga előtt rakná le a talpakat, amelyekben jót tudna a homokon menni. Érted? Azt hiszem, nem; meg kellene mutatnom a rajzokat, azok még megvannak. Ezt azonban abbahagytam, mert rájöttem, hogy más is volt olyan okos,

mint én: ez a tank alapötlete. A negyedik gimnáziumban feltaláltam egy új görbét.

— Egy mit?

— Egy új görbét. Egy új mértani görbe vonalat. Lélekszakadva rohantam Perényi tanár úrhoz, aki nagyon megdicsért, mert a görbét többezer éve feltalálták már előttem, de ez az én érdememből nem vont le semmit. Hatodiktól kezdve már praktikus dolgokon törtem a fejem. Tizenkét különböző találmány-ötletem van, de azoknak a modelljét mind meg kellene csinálni és kipróbálni.

— De hiszen, fiacskám, már minden a világon fel van találva. Mit akarsz te még feltalálni?

— Minden fel van találva? Dehogy. Például még az automobil sincser feltalálva. Az automobilba nem lehet kényelmesen beszállni, Míg ez így van, addig szerintem az automobil nincsen feltalálva. Majd én feltalálom. De ezen kívül még millió dolog van, és köztük a legfontosabb: a könnyebb motor.

— Mi az a könnyebb motor?

— Hogy sokkal kisebb súlyú motor tudjon több lóerőt produkálni. Nekem erre négy különböző ötletem van. Ha valamelyik beválik, akkor ez forradalom. Megváltozik a közlekedés, az egész repülőtechnika, minden, minden... Ennek akarom szentelni az életemet.

— És mi lesz a nőekkel?

— Már mondtam, hogy engem nem érdekelnek. Egyszer majd elmondom, hogy miért nem.

— Milyen különös fiú vagy, te kis feltaláló...

Marianne mosolygott és felkelt. Ez a felkelés azzal járt, hogy lábát ki kellett húznia maga alól.

Két pompásan rajzolt lábszára térdig kivillant közben. Pali gyors mozdulattal félrekapta a fejét, hogy oda ne kelljen néznie. Marianne észrevette ezt és meglepett kíváncsisággal szemlélte a fiút. Leszállt a kerevetről, kiegyenesedett, végigsimította derekán a ruhát. Habozva kérdezte:

— Hát menjünk sétálni? Vagy maradjunk inkább és beszélgessünk?

— Ahogy parancsolod, én szívesen sétálok és szívesen maradok is.

— Tudod, mit: maradjunk. Ma kaptam Pestről két ruhát, azokat felp próbálom és te megmondod, hogy jók-e. Amíg átöltözöm, te átmegy a szomszéd szobába. Aztán majd szólok, ha bejöhetsz. Te leszel a zsüri elnöke. Jó?

— Nagyon szívesen.

— Megjegyzem, nem kell sokáig várnod, az egész egy pillanat. Csak ledobom magamról ezt a ruhát és belebújok a másikba. Aztán megint kimégy és én megint egy pillanat alatt átöltözöm. Most menj át.

Pali átment a szomszéd szobába. Leült egy sarokba, hogy a gyanu árnyéka se érhesse. Ott ült mozdulatlanul. S már egy pillanat múlva selymek surlódását, motoszkálását hallotta a szomszéd szobából. Ült, a feje zúgott, szájpadrólását száraznak érezte, keze remegett. És csodálkozva kérdezte magát, hogy vajjon mi baja. Fogalma sem volt róla, hogy mi lelhetett.

— Lehet!

Felkelt és bizonytalanul botorkáló léptekkel visszament Mariannehoz. Az asszony ott állt a szoba

közepén, kiegyenesedve. Egy könnyű, habszerű, világos nyári ruha lebegett rajta, mintha csak ráleheltek volna.

— Tetszik?

— Nagyon szép,

— Én is szeretem. Édes kis ruha. Majd megfordulok. Nézd, milyen kedves itt oldalt ez a kis ötlet.

Pali állt, fejében bizonytalan szédületet érzett. Valami valószerűtlen volt ebben az egész helyzetben, mintha nem volna igaz az egész, mintha mindent csak álmodná! Marianne tetszelegve forgott a nagy tükör előtt.

— Most megint menj ki és nézd meg a másikat is.

A fiú engedelmesen kotródott vissza a másik szobába, ott hagyott ülőhelyére. Megint a kelmék surlódását hallotta. Két tenyerét rászorította két halántékára. Aludni szeretett volna. Bármilyen képtelen volt most ez a vágy, de határozottan és mindenáron aludni szeretett volna.

— Lehet!

Mint az álmjáró ment vissza a másik szobába. Ott állott Marianne egy másik ruhában. Ez hófehér volt, de valami meghatározhatatlanul légies, valami álomszerű volt benne a fiú számára.

— Tündérkirálynő, — mondta hirtelenül és hebegve.

— Annyira tetszik? Én is azt hiszem, hogy ez még jobb. Tudod mit: ezt most fenn is tartom. A te tiszteletedre. Ezeket szépen elrakjuk, aztán visszatelepszünk a kerevetre.

Megint felkuporodott, maga alá húzott lábakkal. Pali megint leült a kerevet szélére, elég messze tőle.

— Hát most beszéljessünk tovább. Hol is hagytuk abba? Ja igen, hogy téged a nők nem érdekelnék. Megígérted, hogy el fogod nekem mondani, miért nem.

Pali hallgatott. Mintha megnémult volna. Szeretett volna egy pár kitérő, védekező szót mondani, de képtelen volt szóra mozdítani a száját. Mintha agyának az a része, amely a beszédet igazgatja, megbénult volna. Marianne nézte, nézte, aztán valami különös, bugyborékoló, bűnös kacagással megkérdezte:

— Szerelmes vagy?

A fiú hevesen tiltakozni akart. Ki akarta fejteni, hogy ez végzetes félreértés, ő a szerelem helyett feltalálta a rajongást. Ez egészen más. De felszegett feje egyszerre tehetetlenül visszacsuklott. Alig hallható hangon felelte:

— Igen.

— Hálistennek. Már azt hittem, nem vagy ember. Brávó, ezt már szeretem hallani. És kibe, ha nem vagyok indiszkrét? Remélem, nem reménytelenül? Mert az nagyon keserves dolog. Ha nem hallgat rád, hagyd ott, verd ki a fejedből, annyi a nő, mint a pelyva. Az ilyen úszóbajnok minden ujjára tíz kislányt kap, akik megbolondulnak érte. Nekem te ne légy reménytelenül szerelmes, mert megtagadom a rokonságot. Neked az nem áll jól. Te légy a szívtipró, a kegyetlen, a nőket kinevető, érted? Halljuk, ki az, akit szeretsz.

Pali ült a kerevet szélén és hallgatott. Remegett egész testében. Csak nehezen tudta rebegő hangon kimondani:

— Nem mondhatom meg... Éppen neked nem mondhatom meg...

— Éppen nekem nem? Ó, milyen rejtélyes vagy. Hát akkor nem is próbálom kitalálni, ha azt akarod, hogy éppen én ne tudjam. Beszéljünk másról.

A fiú merészen felvetette a fejét.

— Azért nem muszáj másról beszélni. Én erről szívesen beszélek. Csak azt nem akarom megmondani, hogy ki az, akibe... akiről szó van.

— Ó, de kedves vagy, de mulatságos. Hát jó, beszéljünk az érzéseidről. Nagyon szereted?

— Tökéletesen. Ahogy csak egyszer lehet. Ez nekem élet és halál.

— Istenem, milyen szépeket mondasz. És milyen gyönyörű dolog tizennyolcévesnek lenni...

— Nem, nem, én nem vagyok tizennyolcéves, Én lélekben sokkal öregebb vagyok. Én már nem vagyok gyerek!

— Isten őrizz, dehogy is nézlek én gyereknek. Mióta győzni láttalak azon a versenyen, azóta egyáltalában nem látlak gyereknek. Sőt nagyon is férfinak látlak. De fiatal férfinak. Azt igazán nem tagadhatod, hogy fiatal vagy. Adj érte hálát a jó Istennek, amíg az vagy. Lesz idő, amikor egy mai óráért egy akkori évet is szívesen odaadnál. De ne térjünk el a tárgytól. Szóval tökéletesen szereted. Mit akarsz vele? El akarod venni?

— Nem akarok vele semmit. Szeretni akarom. Hogy ő ehhez mit szól, az nem is fontos. Én csak szeretessem, amíg élek. Akár jelen van, akár elutazik, akár él, akár meghal, az nekem teljesen mindegy, — én őt szeretem. Miatta fogok élni, érte fogok

dolgozni és nagyokat alkotni, neki ajánlom fel az életemet, mint ahogy egy könyvet dedikálnak. Ő az alfa és ómega.

— De miért ne tudjon róla? Ezt nem értem. Hát nem szeretnéd, ha... nem szeretnéd például, ha megfogná a kezedet? Nem érzel vágyat arra, hogy megcsókold?

Pali olyan halkán felelt, hogy Marianne alig hallotta.

— Én még nem csókoltam meg soha senkit. Csak mikor egész kicsi voltam, az édesanyámat. De azóta senkit soha.

Marianne sokáig hallgatott. És ő is nagyon csendesen felelt, hangjában valami kábító bűgással:

— Ha tudnád, milyen megható vagy... milyen hallatlanul megindító...

Nagy csend következett. Marianne erősen nézte a mozdulatlanul ülő fiút, az pedig dacosan, mint egy hitvalló, tartotta magasra a fejét és a fal egy pontját bámulta mereven. Ekkor Marianne nagyot sóhajtott, mélyet és mélyről jövőt. De nem lehetett tudni, hogy ez a sóhaj mit jelent: szomorúságot, kielégített örömet, vagy ismeretlen gondokat. Aztán könnyed társalgási hangon szólalt meg:

— Tulajdonképpen kár, hogy nem mentünk sétálni. Én olyan ingadozó és szeszélyes bolond vagyok. Séta ürügyével elvonlak a tanulásodtól, aztán itt foglak a szobában és ruhákat mutogatok neked, amik nem érdekelnek. Ne tiltakozz, tudom én azt jól: férfiakat az ilyesmi nem érdekel. Tudod mit: a ma elmaradt sétát tegyük holnapra. Még nem sok időt mulasztottál a mai délutánból, tanulhatsz még ele-

get. Így a mai délutánt mégis megtakarítottuk és holnap csinálunk valami nagyszerű kirándulást. Akarod?

— Boldogan, hogyne. Hát akkor most el is búcsúszom.

Felállott, félszegen meghajtotta magát. Pedig máskor olyan simán és könnyedén tudott mozogni. Most minden mozdulatát otrombának, ügyetlennek érezte. Mikor odanyúlt a feléje nyújtott kézért, a gyors mozdulattól megbotlott. Meg kellett kapaszkodnia a kerevet szélébe.

— Isten veled, Palikám. Este aligha látjuk egymást, mert én meg vagyok híva egy bridgere, amit már háromszor mondtam le, negyedszer most már lehetetlen lemondani. Lesz legalább tizenkét óra, mire onnan hazakerülök. Te olyankor már rég az igazak álmát szoktad aludni. Hanem holnap ebéd után okvetlen szólj fel értem. Negyednégy jó lesz? Legyen negyednégy. Viszontlátásra, kis öreg.

Pali kíváncszorgott a szobából. Képtelen fáradtságot érzett minden lépésnél, pedig nem volt mitől elfáradnia, hiszen mindvégig csak ült és beszélgetett. Ahogy kilépett az előszobába, a nyitott konyhaajtón át Katót pillantotta meg. Kató mosogatott. Nyájasan oda akart neki kiáltani valami pajtáskodó tréfát, de eszébe jutott, hogy ők most haragban vannak. Ezért csak odabólintott a kislánynak és gőgösen indult lefelé a lépcsőn.

Nem volt még fél öt sem, tanulhatott még eleget. Fogta a történelem-könyvet és ment a Széchenyiligetbe. Bevette magát az orgonabokrok közötti szokott búvóhelyére, leterítette maga elé a könyvet és

olvasni próbált. Már az első percben látta, hogy ebből tanulás nem igen lesz. Hanyattfeküdt és próbálta gondolatait logikusan rendezni. Képtelenségnek bizonyult ez is. Benyomások, képek, friss emlékek, zavart és érthetetlen ösztönök, érzelemfoslányok, arcok, szavak valami kibogozhatatlan összevisszaságban tolongtak mindenütt, ahova csak gondolataival hatolni próbált sajátmagába. Feküdt és tágranyílt szemmel csodálkozott sajátmagán. Az a különös dolog jutott eszébe, hogy így csodálkozhatik magában, aki meghal. Időérzéke teljesen elveszett, nem tudta, hogy tíz perce fekszik-e már így zűrzavaros tűnődéseivel, vagy két órája. Mikor összerezzenet egyszer, azt látta, hogy sötétedni kezd. Feltápászkodott és felszedte könyvét a fűről.

Egyedül vacsorázott, mert apját meghívták volt vacsorára. A szokoliki csata emlékvacsoráját készítette elő néhány volt bajtárs, többek között az árvaszéki elnök is. Ezt a bankettet kellett megbeszélni, Szepezdy Barna tehát ott vacsorázott Gasparovicséknál.

Pali úgy járkált, tett-vett, motoszkált a lakásban egyedül, mint egy elmebajos. Semminek sem volt értelme, amit csinált. Megállt a szoba közepén és elkezdett gondolkozni, hogy hová is indult most a szobában és miért. Leült és azonnal felkelt. Elkezdett egy könyvet keresni, kereste egy jó negyedóraig, nem találta s akkor vette észre, hogy ehhez a könyvhöz nyúlt legelőször, a hóna alá kapta, tovább keresett s a könyv most is ott van a hóna alatt.

Ekkor határozta el, hogy még ma este okvetlenül beszélnie kell Marianne-nal. Hogy mit, azt

csak úgy homályosan érezte, de ez nem is volt fontos. Csak azt tudta nagyon erősen, hogy okvetlen, mindenáron beszélnie kell vele, de még ma este. Marianne azt mondta, hogy éjjél felé fog hazakerülni. Másutt nem jöhet be, mint a közös kapun. Ezt ő mindenesetre meg fogja hallani, gyorsan odaugrik majd az emeletről levezető lépcső aljához és úgy fog tenni, mintha most jönne le Sólyoméktól. „Milyen véletlen“, — fogja majd mondani Marianne-nak, — „hogyan vagy, jól mulattál?“ És majd váltanak egy pár szót a lépcső tövében. Ez elég is lesz, több nem kell, csak néhány szó. Megnézte az órát. Negyed tíz volt mindössze. Mit csináljon addig? Tett-vett, rakosgatott, ágyát megvetette. Mindez nem emésztett meg néhány kurta percnél többet. Kapta magát, kiment a ház elé az utcára. Ott ácsorgott jó ideig a kapu előtt. Nézte a csillagokat. A végtelenségről gondolkozott. Elhatározta, hogy a végtelenségnek egy új elméletét fogja kidolgozni, amely nem mond ellene Einstein eddigi eredményeinek, sőt kiegészíti azokat. Mert kétségtelen dolog, hogy a végtelen fogalma is valami véges. Aki ezt nem érti, az nincs tisztában a végtelenség igen könnyen megérthető fogalmával. Minden átmenet nélkül félhangon, gyötörtten felnyögött:

— Mama, mama, most segíts...

Ijedten nézett körül, nem hallotta-e valaki az utcán önmagában hangosan beszélő nyolcadikost. Joggal azt hiheti róla bárki, hogy megbolondult. De nem hallhatta senki. Egyetlen lélek nem járkált a kihalt utcán. A sarki gázlámpa mélabús közömbösséggel küldte halvány fényét a magányos fiú felé.

Mély csend szunnyadt köröskörül, csak messziről, a Fekete Bárány vendéglő irányából, hallatszott a cigány, annak is inkább csak a nagybögője, amely a szabályosan ismétlődő v—v, v—v hangokkal leplezte le a nem hallott dal harmonizálásának belső szerkezetét. „Ide hallom a zenét“, — mondta magában eszelősen Pali. És anélkül, hogy tudatában lett volna annak, mit csinál: rímet keresett a sorra. „Idelátom a szemét“. Majd kíváncsian kezdte magát figyelni. Mi ez? Verset ír? Hiszen ez kétségtelen tünet. Akárcsak Székács. Hát mégis megtörtént vele is? Szóval ilyen az, amikor az ember szerelmes?

Az utcán ácsorgott tizenegy óráig. Akkor eszébe jutott, hogy odabenn égve hagyta a világosságot. Micsoda hanyagság, micsoda pocsékolás. Bement. Eloltotta a világítást, de nem ment vissza az utcára, hanem felöltözve odadobta magát az ágyra. Lihegett, nem tudta mitől. Homlokát símogatta, mert zúgott a feje. Ebből a mozdulatból átment az arca símogatásába és egyszer csak azon vette észre magát, hogy a Marianne kezét képzei a saját keze helyébe.

Tizenkét óra előtt felkelt és kiment lest állani a kapualjba. Még nem volt éjfél, mikor lépések állottak meg a kapú előtt s a zárban csikorogni kezdett a kapúkulcs. Pali pontosan végigjátszotta az előre kieszelt tervet. Mikor a kapú kinyílt, ő jó hangos léptekkel lejött a negyedik lépcsőfokról, ahol lesbe állt. Apját látta ott a homályban.

— Ki az?

— Én vagyok, apa. Mintha valami zajt hallottam volna az emeletről. Kijöttem megnézni, hogy

mi az, de nem látok semmit. Fent mély csend van. Úgy látszik, hallucináltam. Jól mulattál?

— Igen, elég kellemesen eldiskuráltunk. Volt egy kis kártya is, nyertem neked hatvanhat fillért.

Apa és fia között az volt a megállapodás, hogy ha az őrnagy kommersz-játékot játszik és veszít, akkor azt saját veszélyére teszi, ha azonban nyer, akkor a nyereség felét köteles leadni az úgynevezett ruhaszövet-alapra, amelyet Pali külön fiókban kezelt.

Bementek. Az őrnagy azonnal nekikészült a lefekvésnek. Pali csikorgatta a fogát izgalmaiban. Mi lesz, ha Marianne azalatt érkezik, amíg apja a lefekvéssel van elfoglalva és még nem aludt el. Türelmetlenül ütögette öklével ágya oldalát. Feküdj már, fekvüdj már, — mondogatta magában, mintha az innenső szobából szuggerálni akarná odaát vetkező apját. Végre elaludt a világosság odaát. Nemsokára hallani lehetett az őrnagy szabályos, egyenletes lélegzésén, hogy elaludt. Pali meztelen lábra felhúzta félcipőjét és pizsamájára felkapta nappali kabátját. Lábujjhegyen kilopódzott a szobából és dühösen káromkodva átkozta szobája ajtaját, amely nyitás közben kétszer is megcsikordult. Az ajtót nyitva hagyta és megint lesbe állt a negyedik lépcsőfokra. Mozdulatlanul várt. Hallotta, amint a minoriták toronyórája elüti a félegyet. Akkor, hogy könnyebben tudjon várni, elkezdett magában számolni másodperc-tempóban. Hatvannál konstataulta, hogy egy perc elmúlt. Hatszáznál konstataulta, hogy tíz perc elmúlt. Hallotta ütni a háromnegyed egyet.

Tovább számlált. Szíve úgy dobogott, hogy a mellette álló meghallhatta volna.

Hirtelen elállt a lélegzete, a számlálást azonnal elfelejtette. A kapunál lépések és hangok állottak meg. Várta a kulcs csikorgó hangját. De az nem következett be. Helyette a kapunál odakint tovább folyt a beszélgetés. Meg lehetett különböztetni egy vastagon duruzsoló férfihangot és a Marianne hangját. De csak egy-egy szót lehetett kivenni a társalgásból. „Grófné...” „mindjárt láttam...” „ugyan, maga bolond...” „mondtam a feleségemnek...”

Jó sokáig folyt a társalgás és sehogysem akart abbamaradni. Valaki hazakísérte Mariannet a bridge-estről és még beszélget vele a kapuban. Pali agya villámgyors és vakmerő terveket szőtt. Ki fogja nyitni szobájában az ablakot és ki fog szólni, hogy miféle lárma ez az utcán, miért nem hagyják tanulni az embert és csak akkor fogja megismerni Mariannet. Vagy veszi a kapukulcsot és úgy tesz, mintha most menne el hazulról, mert a tanulástól megfájdult a feje, egy kicsit sétálni akar. Ha az illető férfi nem lesz elég udvarias hozzá, beleköt és megfojtja. Azt is lehetne, hogy most beoson a szobájába és holnap reggel elmeséli Mariannének, mit álmódott: egy férfival állott Marianne egy kapuban és a férfi ezt mondta: „Mondtam a feleségemnek.” Marianne el fog ámulni ettől a telepátikus jelenségtől. Azt is lehetne, hogy...

Ekkor csikordult a zár. A kapu kinyílt. Marianne a nyitott kapuban köszönt a hazakísérőnek. Az kezét csókolt. A kapu becsukódott. Pali kemény léptekkel megindult a negyedik lépcsőfokról.

— Ki az? — kérdezte ijedten a Marianne hangja.

— Én vagyok, — suttogta Pali — te vagy az, Marianne?

— Szent Isten, mit csinálsz te itt éjszaka a kapu alatt?

Pali fejéből nyomtalanul elröppent az előre elkészített és művésziesen megfogalmazott válasz. Némán állott, egy szót sem tudott szólni. Vaksötét volt a kapualjában. Marianne halkán, lágyan, melegen megszólalt:

— Olyan kedves vagy, hogy az megható...

A fiú megérezte, hogy egy kéz nyúl feléje a sötétben. Kinyúlt ezért a kezért. A két kéz megtalálta egymást. Pali a szájához rántotta a jószagú kezét és rászorította az ajkát. És nem vette el onnan. Közben majd hogy el nem ájult a saját képtelen vakmerőségétől.

— Jó éjszakát, te kedves, bolond fiú...

Pali egy kezét érzett hátul a nyakán. Fejét valami vonta valahova. És a következő pillanatban egy száj tapadt a szájára. Nem futó csók volt, hanem forró, buja és hosszú. Varázslatos mámor fogta el, az öntudatlansághoz hasonló. Mire felocsúdott, már csak Marianne felsurranó lépéseinek nesze hallatszott a lépcsőről. Aztán újabb zár nyikorgása. Ajtócsukás. Csend.

A fiú nekidőlt a falnak. Ujjongva tört fel belőle a boldog zokogás. Arcát a hideg falhoz szorította és szeretne volna a falat megölelni.

XIV.

Reggelig nem tudott elaludni. Hajnalban felkelt, halkan motoszkálva, hogy apját fel ne költse, világot gyújtott, papírt keresett és elhatározta, hogy naplót fog írni. A mai nappal kezdi el, mint akinek ma kezdődött az élete. Írt egy félóráig, aztán összehépte az egészet és lefeküdt megint. Amint derengett, kilopódzott az utcára, sokáig nézte a Marianne ablakát, amely tárva-nyitva állott. Marianne nyitott ablaknál aludt. Szerette volna megvárni, míg Marianne felébred és esetleg kinéz az ablakon. De félt, hogy az ébredő utca járókelői meglátják az ablak alatt ólálkodni. Elment az uszodába.

A délelőttöt úgy töltötte el, mint egy holdkóros. Öntudatlanul támolygott, jött-ment. Olykor motyogott magában. Máskor az égre nézett megdicsőült arccal és titokzatosan mosolygott. Ebédnél olyan zavárosan viselkedett, hogy apja kétszer is megkérdezte:

— Te Pali, mi lelt téged? Nincs lázad neked?

Ő idegesen felelt. Nem tudta, miért, de apja kérdezősködését tűrhetetlennek érezte. Türelmetlenül sürgette magában az ebéd végét, hogy apja mennél előbb feküdjék már le. Először érezte életében, hogy apja terhére van.

Félháromkor kiszámította, hogy milyen messzire kell hazulról elgyalogolnia, ha pontosan negyednégyre akar visszaérni. Elővette Dombújvár térképét, kilométereket méregetett és útitervet csinált. Aztán elrohant hazulról. Közben folyton az órát nézte. Akkor elszégyelte magát, mert rájött,

hogy egy gyakorlati feladatot szükségtelenül összevissza komplikált. Hiszen térkép és kilométerszám helyett igen egyszerű lett volna elindulnia félháromkor akármerre, akármeddig, aztán három óra előtt hét és félperccel nyugodtan visszafordulni ugyanazon az útirányon, ugyanolyan tempóban.

Negyednégykor ott állt a Marianne ajtaja előtt és kopogtatott. Nem felelt senki. Megnyitotta a kilincset, miközben érezte, hogy vére folyékony jéggé válik. Az ajtó nem engedett. Erősebben kopogtatott. Semmi válasz. Marianne nem volt otthon. A konyha is üres volt: Kató sem volt otthon. Lehet ez? Lehetőséges a lehetetlen? Elkezdett keresgélni az előszobában, nincs-e számára valami cédulán otthagytott üzenet. Nem volt semmi. Leült a konyhában. Legalább Kató volna itt, hogy tőle megtudhatna valamit. És milyen könnyelmű és rendetlen az a lány. Nyitva hagy mindent, bárki bejöhet a konyhába és összerámolhatja az összes konyhaedényeket.

Ott ült négy óráig. Ökölbesorított keze körmé-től kis félholdak vésődtek tenyerébe. Fogát csikorgatta. Négy órakor megjött Kató.

— Hol van Marianne?

Kató ráemelte tekintetét a fiúra. Lenézés volt a tekintetében, szemrehányás és részvét egyszerre.

— Elutazott.

— Hova utazott? — hördült fel a fiú.

— Pestre. Reggel táviratot kapott. Éppen annyi ideje volt, hogy összekapkodott egy pár holmit és kirohant a vasúthoz.

— Nem üzent semmit?

— Nem. Már tudniillik nektek nem. Az ügyvéd-

nek üzent. Éppen az ügyvédtől jövök. Nagyon sokáig kellett rá várnom, mert nem volt otthon.

— De mit mondott, hogy mikor jön? Meddig marad Pesten?

— Mondom, hogy nem üzent semmit, nem érted? Velem nem is igen beszélt, inkább csak mamával. Mama vele együtt ment ki a vasútra, ő is elutazott. Legalább nem kellett szegénynek gyalog kibaktatni. A nő kivitte kocsin.

— A nő? Micsoda beszéd ez? Hogy szabad azt mondani egy előkelő hölgyről, hogy „a nő”? Utóbbi időben olyan szemtelen vagy, hogy bámulatos.

Kató nem válaszolt. Dacosan hallgatott. Valami rakosgatni való munkát talált magának a konyhában. Háttal fordult Palinak, mintha az ott sem lett volna. Nem törődött vele. Pali állott egy darabig szédelegve, fejét tapogatva. Akkor se szó, se beszéd, hirtelen kirohant a konyhából. Rohanva rohant ki az utcára, öt lépcsőfokot ugorva egyszerre. De kint a kapu előtt megtorpant. Ráeszmélt, hogy terve kivihetetlen. Jakobovics ügyvédhez akart menni, hogy ott megtudjon valamit. De milyen ürüggyel menjen oda? Megszégyenülten, nyögve sompolygott vissza. Be a lakásba.

Apja éppen akkor kelt fel.

— Képzeld, apa, Marianne elutazott.

— Ne beszélj. Ez furcsa. Csak így szó nélkül. Mikor? Hova?

— Azt mondja Kató, hogy reggel táviratot kapott Pestről. Éppen, hogy el tudta érni a vonatot. Nekünk nem üzent semmit. Csak az ügyvédnek.

— No ez érdekes. Úgyis bemegyek a városba.

Majd megkérdezem azt a Jakobovicsot. Te tanulni fogsz délután?

— Igen, — felelte kínzottan és türelmetlenül a fiú.

Az őrnagy ránézett fiára és nem szólt semmit. Nem tudta, mi van a gyerekkel, csak látta, hogy nagyon ideges. Faggatni nem akarta, hogy még idegeesebbé ne tegye. De mindjárt elhatározta magában, hogy este, vacsora után, a lámpafény családi enyhességének hangulatában majd közel igyekszik férkőzni a fiúhoz. Valami baja van, az nyilvánvaló. Okvetlen ki kell szedni belőle, hogy mi.

Elment hazulról. Csak vacsorára tért haza. Palit a fürdőszobában találta meg. Ott aludt a fiú a fürdőszoba-pamlagon. Olyan mélyen, hogy alig tudta felköltöni. A gyerek nagynehezen tért magához az ólomsúlyú, eszméletlen álomból. Komor volt, ingerlékeny és szóttalan. Letussolta magát. Aztán bement apjához.

— Bocsáss meg, apa, nehezen ébredtem. Tudniillik az éjszaka nem tudom mi lelt, nem tudtam elaludni. Egyetlen szemhúnyást nem aludtam. Azt hiszem, agyondolgoztam magam. Nem baj, nemsokára vakáció. Az érettségim hamar túlleszek. Egyszóval, ha neveletlen voltam, bocsánatot kérek. Meg tudtal valamit Marianneról?

— Hogyne. Beszéltem a prókátorral. Marianne egy pár sort firkantott neki, hogy egy külföldi barát-nője érkezett Pestre, az táviratozott neki. Minket külön üdvözöltet, bocsánatot kérve, hogy külön már nem ér rá nekünk írni. De Pestről írni fog. Hogy mikor jön vissza, az bizonytalan.

Pali összeszedte minden erejét, hogy nyugodtnak lássék és felelni tudjon.

— Nem nagyon szép tőle. De talán csakugyan nagyon sietett.

— Bizonyára. Azonkívül általában nem lehet valami nagyon jó kedve. A hagyatéki ügy elég kellemetlenül kezd kialakulni. Lassanként kiderül, hogy a birtokon rengeteg sok teher van. Alig ér valamit az egész örökség. Ez a szegény asszony belekölt itt útiköltséget, ügyvédi költséget, mindent ebbe a dologba és a végén itt fog állani egy igen sanyarú kis örökséggel. Igazán sajnálom.

Leültek vacsorázni. Vacsora alatt nem igen társalogtak. Az apa vacsora utánra halasztotta a tervezett bizalmas, faggató társalgást. Neki is készült szép szélesen, kényelmesen. Éppen rá akart gyűjtani az első cigarettával az első puhatolódzó mondatra is, mikor fia megelőzte.

— Borzasztóan fáj a fejem, én azonnal le fogok feküdni.

Már ment is vaságyához, hogy szétszedje és megvesse magának. Az örnagy tehetetlenül, csalódottan szemlélte. Nem szólhatott semmit. Ha a fiúnak csakugyan annyira fáj a feje, nem kezdhet vele most mélyen járó társalgást. Vállat vont és átment a maga szobájába.

Másnap sem tudott a fiával bizalmasan beszélni, harmadnap sem. Pali mindenféle ürügyekkel kivonta magát az alól a bizalmas megbeszélés alól, amelynek készültét nyilván megsejtette. Kora reggel már elsietett hazulról, csak ebédelni jött haza, ebéd alatt alig szólt egy-két szót, akkor is a

küszöbön álló érettségit emlegette és nagy fáradságról panaszkodott. Ebéd után megint elszaladt és csak vacsorához jött haza. Akkor megint az érettségit emlegette és gyorsan lefeküdt azzal, hogy másnap hajnalban kell kelnie. Másnap az írásbeli érettségi első napja következett. Az őrnagy nem kínozhatta lelki beszélgetésekkel a másnap érettségiző fiút.

És másnap délben ott sétált az őrnagy a Fő utcán, nem kis izgalommal gondolva arra, hogy fia e pillanatban érettségizik. A Káptalan-köz sarkán szemközt jött vele Váradi, a cistercita professzor. Az apa arca bizalmasan sugárzóvá világosodott a tanár láttán, de azonnal meg is fagyott rajta a mosoly, mert a tanár tekintetében valami baljóslatút vett észre.

— Mi van Palival?

— Miért mi van? Tudtommal most teszi az írásbelit.

— Igen ám, de megtörtént vele, ami eddig soha: elkésett. Nyolckor kezdtük az írásbelit kivételesen, mert rendes körülmények között hétkor kezdjük, de most az inspekciós tanárok miséit nem lehetett összeegyeztetni, egyszóval nyolckor együtt voltak az érettségizők mind, csak a te fiad hiányzott. Negyed kilenc után öt perccel érkezett be képéből kikelve, rendkívül izgatottan. Én voltam az inspekciós. Valósággal megdermedtem, azt hittem, hogy a fiúnak valami súlyos betegsége lehet. Szepezdy Pali és elkésni. Ez elképzelhetetlen volt eddig. Kezdtém kérdezni a fiút, hogy mi történt. Hebegő, zavaros válaszokat adott. És nagyon fájt, hogy ezt meg kell mon-

danom neked, kedves barátom, de Palit hazugságon kaptam. Először, mióta a kezem alatt van.

Az őrnagy megdöbbenve hallgatta az elbeszélést, amelyben egy kis szemrehányás is érezhető volt. Képtelen volt egy szót is felelni a hallottakra.

— Én aztán átadtam az inspekciót Károlyi kollégámnak. Félszemmel megnéztem, amit a fiú eddig csinált. A dolgozata briliáns, azzal nem lesz baj. De mi volt ez a késés? És mi volt ez a zavaros hazudozás? Nagyon kérlek, vedd elé a gyereket, mihelyt hazamegy. Ez az első eset. Principiis obsta, ezt tartja a latin közmondás. Nekem, mondhatom, olyan fájdalmat okozott az a fiú, hogy a mai napot nagyon szeretném kitörölni tanári emlékeim közül.

Elbúcsúztak, az őrnagy úgy érezte, hogy térdei rognak. Alig ment tíz lépést, Gardó jött vele szemközt, a főorvos.

— Szervusz, Barna. Mi van a fiaddal?

— Mi volna vele? Éppen érettségizik a te fiaddal együtt.

— Igen, igen, de az én fiam fél nyolcra ment misére, mert az írásbelijök nyolckor kezdődött. A te fiadat pedig negyed kilenc tájban láttam lóhalálában kirohanni a főpostáról.

— Nem tudom, mi dolga volt ott, majd meghallom tőle otthon. A dolgozata különben briliáns, most hallottam Váraditól.

Ettől is elbúcsúzott. Egy darabig ott keringett még a gimnázium körül, hátha éppen vége az írásbelinek és kijön a fia. De hiába várt. Fejét csóválva, tűnődve, semmit sem értve hazament és otthon várta a gyereket.

A fiú fél háromkor megjött. Lecsapta környeit. Holtfáradtnak látszott.

— Sikerült? — kérdezte az apa.

— Eddig igen jól, hálistennek. Ásóné, ehetünk.

— Hát most csak egyél nyugodtan, fiacskám, aztán ebéd után elmondod nekem szép részletesen az egészet.

Elkezdtek enni. Pali mohón evett, mint a farkas. Némán ültek egymással szemközt, egyik sem kezdett bele semmibe. Mikor aztán Ásóné behozta az őrnagy feketéjét, akkor az apa elkezdte.

— Most aztán mesélj. Mindenre nagyon kíváncsi vagyok.

— Nem volt nagyon érdekes. Németből kötött szöveget kellett magyarra fordítani. Csak egy mondatnál akadtam meg...

Az őrnagy felemelte a kezét. Szelíden és szeretettel szólott:

— Fiacskám, tudományokról ne beszélj nekem. Ahhoz én nem is nagyon értek, aztán meg úgyis biztos volt, hogy amit csinálsz, az jó. Azt mondd meg nekem, apádnak és jóbarátodnak, hogy miért késél el?

Pali olyan piros lett, mint a pipacs. És egyszer-smind indulatos.

— Már árulkodott valaki? Jellemző. Micsoda piszok pletykafészek.

— Nem árulkodott senki, öregem. Hanem Váradi tanárod igen fájdalmasan panaszkodott, hogy mióta ismer, ma reggel csalódott először benned. Képzelehted, hogy ez nekem hogyan esett. De nem az a fontos, hogy nekem mi esik jól és mi esik rossz-

szul. Nem rólam van szó, hanem rólad. Már napok óta látom, hogy valami bajod van. Azt pedig tudnod kell, hogy bármilyen bajodban itt vagyok én tanácsal, vigasztalással, segítséggel, szeretettel. Most tehát mondd el szépen, mi kavart fel ennyire, mi lelt, miért járkálsz a világban félig eszméletlenül. Akármilyen baj van, mondd el teljes bizalommal, azért vagyok itt, hogy segíteni próbálják. Nem buta ember egyikünk sem, majd megbeszéljük szépen, hogy min, hogyan lehet segíteni. Hát most halljuk. Mindenekelőtt mondd meg nekem, miért késtel el?

A fiú habozott. Lesütötte a szemét. Vállat vont.

— Tanultam a ligetben és nem néztem az órát. Mire észrevettem, nyolc óra volt. Már nem tudtam odaérni idejére.

Az őrnagy hallgatott. De mikor nagysokára megszólalt, fátyolos volt a szeme. És a hangja küszködött valamivel.

— Tudod, mi történt most, fiam? Most hazudtál nekem először életedben.

Pali arca fehér lett, mint a fal. De nem felelt. Makacsul hallgatott.

— Jól van, — szólt az apa felállva, — nem fagatlak tovább. Nem vagy már kisgyerek, hanem érettségiző fiatalember. Amit most csinálsz, az kisgyereknél csíny, vagy vásottság és nádpálca jár érte. De nálad jellembevágó dolog. Én most elmegyek és kikutatom másképpen, hogy mi bajod. Mert akármilyen viszonyban vagyunk, a bajodon segítenem kell. Isten veled.

A fiú ajka mozgása jelezte, hogy valami köszönetfélét motyog. Meg sem moccant az asztal mellett.

Ott ült tovább falfehéren, mozdulatlanul, mikor apja elment. Az őrnagy lopva még visszanézett a fiára. Majd megszakadt a szíve a gyerekért, mert látta, hogy az nagyon szenved. Csak azt nem tudta, miért.

Egyenesen a főpostára sietett. Rehák postaigazgató ott lakott a postaépületben. Még a lakásán tartózkodott. Az őrnagy bejelentette magát. Hozzátette, hogy életbevágó és sürgős dologban jár. Azonnal bevezették.

— Kérlek, Jóska, nem soká teketóriázok, rátérek a tárgyra. A fiam ma reggel itt járt a főpostán. Valami titka van, ami nyugtalanít. Az ilyen serdülő gyereknél nagyon kell vigyázni mindenre. Arra kérlek, derítesd ki nekem haladéktalanul, hogy mit csinált a fiam a főpostán reggel negyed kilenckor.

Nagyot nézett a postaigazgató.

— Tudod te, hogy mit kérsz tőlem? Egyszerűen a hivatalos titok megsértését. De látom, milyen izgatott vagy és én tudom, mi az: izgatottnak lenni a gyerekért. Maradj itt, végy egy ujságot a kezedbe, én majd lemegyek és kinyomozom, amit lehet. Az is lehet, hogy a gyerek bedobott egy levelet. Akkor nem fogsz megtudni semmit. Hát csak várj meg.

A postaigazgató kiment, az őrnagy utánanézett. Mély részvétet érzett a törékeny, esendő, beteges öreg iránt. Egyetlen fia meghalt orosz fogságban.

Jó negyedóra alatt mindent kinyomozott Rehák és már jött is vissza az eredménnyel.

— Mindent tudok. A fiad ma reggel fél nyolckor megjelent a telefonnál és kapcsolást kért a budapesti Dunapalotával. Véletlenül erős volt a forgalom és soká kapta a számot. Nyolc óra előtt öt perccel

dringend kérte a számot. Éliásné nevű kezelőnőnk, aki látásból ismeri a gyereket, kihallgatta a beszélgetést. Nyolc óra után tíz perccel kapta meg a gyerek a számot. A Dunapalota portása jelentkezett. A fiú Marcoponte grófnét kérte a telefonhoz. A portás azt felelte, hogy Marcoponte grófné egy napra elutazott Bécsbe. Erre a gyerek kifizette a telefónt és izgatottan elrohant.

— Úgy. Értem. Köszönöm.

— Nincs mit, pajtás. Csak arra kérlek, hogy ezt az információt ne nagyon használd fel, mert olyan fegyelmet kapok érte, mint a pinty.

— Nyugodt lehetsz. Egy életre leköteleztél. Szervusz. Akarsz még valamit mondani? Ne tagadd: az arcodra van írva, hogy tudsz még valamit, csak habozol...

— Hát Isten neki, elmondom azt is. Bangó nevű hivatalnokom azt mondja, hogy a fiú tegnapelőtt táviratot adott fel Budapestre Marcoponte grófnának a Dunapalotába, válasz fizetve. A blankettát nem kerestettem ki, mert Bangó jól emlékezett a szövegre. Megjegyezte magának a címzett érdekes személye miatt. Körülbelül ez volt a szöveg: „Hogylétedről sürgönyválaszt kér Pali“. Most aztán akárki feljelenthet, aki haragszik rám, úgy nyugdíjba küldenek, mint a pinty.

— Nem fog senki feljelenteni. Hálásan köszönöm. Szervusz.

Az őrnagy megnyugodva ment ki a postaépületből. Tiszta dolog: a gyerek beleszeretett Marianneba. Marianne hirtelen elutazott és a fiú, akin beteljesedett a Nagymáté tiszteletes jóslata, elvesztvén ab-

rándos érzelmeinek minden mértékét, még attól sem riadt vissza, hogy költségekbe verje magát. Válaszos táviratot adott fel és sürgős interurbán beszélgetést fizetett. Tulajdonképpen van ebben valami, ami tetszhetik az embernek. Kemény a gyerek; ha utána veti magát valaminek, akkor tudja, mit kell csinálni. Szegény fiú, milyen rettenetes kínokon mehetett keresztül, mikor leste a budapesti kapcsolást és közben az óramutató mászott az írásbeli érettségi nyolcórái kezdete felé.

Sietett haza. A fiút nem találta otthon. Első gondolata az volt, hogy kikutatja a gyerek holmiját, mert valószínű, hogy Marianne felelt a választ kérő táviratra. Már hozzá is kezdett a fiú tárgyai közt motoszkálni. De utolsó pillanatban meggondolta. Nem volt gusztusa hozzá. Hiszen igaz, igaz: egy apának nemcsak joga, hanem egyenesen kötelessége is ilyenkor házkutatást rendezni. De valahogyan nem ízlett neki a dolog mégsem. Ehelyett vette a kalapját és elment Jakobovics ügyvédhez. Szerencsére otthon találta ezt is.

— Kedves doktor úr, ne csodálkozzék azon, amit kérdezek és ne is kérdezze, hogy miért kérdezem. Mondja meg nekem, hogy mikor beszélt utoljára a fiammal.

A kis púpos ember gondolkozott. Aztán válaszolt.

— Tegnapelőtt. Itt volt nálam.

— És milyen ügyben járt itt?

— Hiszen az őrnagy úr méltóztatott küldeni. A grófné budapesti címe miatt,

— Szóval ezért. Akkor rendben van. Valóban én küldtem. Csak a bejárónét akartam ellenőrizni.

— A bejárónét? Hogy jön ehhez a bejáróné?

— Azt már hosszabb dolog volna elmondani. Nem is fontos. Hát köszönöm, ügyvéd úr. Különben jól van, remélem. Én nem is zavarom tovább. Ja, igaz, nem tud a grófnéról valamit? Mikor jön? Mert nekem eddig nem küldött értesítést.

— Semmit sem tudok, őrnagy úr, kérem. De mi helyt hírt kapok, azonnal értesítéssel leszek. Aláza-tos szolgája.

Ettől a beszélgetéstől még nyugodtabb lett az őrnagy. A helyzet még jobban tisztult. A gyerek mindenáron hírt akart kapni Marianneról. Kitalált ürüggyel idejött az ügyvédhez, megtudta a címét, táviratozott és miután nem kapott választ, türelmetlen szerelmében a postára ment telefonálni. Vagy kapott választ? Képes volna ez a Marianne, hogy ugrasson egy ilyen gyereket? Hogy elkezdjen lelkiismeretlenül játszani vele? Az őrnagy hirtelen meghökkent. Eszébe ötlött a Marianne arca, mikor az uszodában együtt nézték a főispán előtt álló győztes fiút. Az az arc a sóvár nő arca volt. A Putifárné arca.

Vacsoránál találkoztak.

— Hiába kínos és kellemetlen neked ez a téma, fiam, muszáj végeznünk vele. Tudom, hogy miért voltál a postán. Azt is tudom, hogy hova táviratoztál. Azt is tudom, hogy honnan tudta meg a Marianne budapesti címét...

Az apa szelíden és nyugodtan kezdte. De a gyerek arca lángba borult. Mintha kicserélték volna,

mintha egy kellemetlen, ellenséges, kihívó fickót csempészték volna a helyére, vakmerően az apja arcába nézett.

— Van ez ellen valami kifogásod?

— Van, édes fiam, — felelte az apa, megőrizve nyugalmát, — hogyan volna. Hogy kibe szeretsz bele, az a te dolgod. De...

A gyerek felugrott. Villogó szemmel vágott közbe.

— Apa, figyelmeztetlek, hogy Marianneról egyetlen rossz szót se mondj nekem, mert különben...

Itt megállt a fiú. A melle úgy járt, mint a fűtató. És a szemében letagadhatatlanul, félreismerhetetlenül ott ült a harag, az ellenségesség, majdnem maga a gyűlölet. Most már az apa is felállt.

— Nos? Mert különben?

Farkasszemet néztek egymással. A két Szepezdy. A fiú nem felelt, csak lihegett, kegyetlenül. Az apa még mindig nyugodt maradt. Hátramutatott az anya képére, amely ott lógott a falon.

— Jó, hogy szegény anyád nem él. Mert most látnia kellene, hogyan állsz itt velem szemközt.

— Tudd meg, — kiáltotta váratlanul és szenvedélyesen a fiú, — hogy Marianne az nekem, ami ő volt.

Az őrnagy arcát elfutotta a sötétpiros harag.

— Micsoda? Anyád emlékét merészeled összehasonlítani ezzel a...

A fiú hangja fenyegetővé emelkedett.

— Apa! Nagyon kérlek, vigyázz arra, mit mondasz róla! Nagyon kérlek!

Most még közelebb hajoltak egymáshoz, még

közelebből néztek farkasszemet. Pali egész testében láthatóan remegett. De remegett most már az apa is. Arca eltorzult a fájdalomtól. Lassan ehhez az eltorzult archoz emelte két kezét. Úgy állt ott sokáig, Aztán levette arcáról a kezét. Rendkívül fáradtnak látszott.

— Rendben van, édes fiam. Nem fogom sérteni az érzéseidet. De azt megmondom, hogy ebben a negyedórán megszüntem barátod lenni. Csak apád maradok, mert azt megváltóztatni nem lehet. Azt a barátságot, amely életemben a legigazibb barátság volt, igen nehezen fogod visszaszerezni. Én csak úri emberekkel barátkozom. Amit te ma csináltál, az nem volt úri tempó. Mindenkre rászakadhat a baj, mindenkivel történhetik szerencsétlenség, de azt hordani kell tudni.

A fiú felelet helyett legyintett. Ez a legyintés volt az első tiszteletlenség apja iránt, mióta megszületett. De az őrnagy nem szól rá semmit. A fiú babrált valamit a könyvei között, aztán gondolt egyet. Hűvösen odaszólt apjának:

—Elmegyek, kérlek, Székácshoz. Néhány fiú van nála, az érettségiről fogunk beszélgetni.

— Parancsolj, — bólintott az apa, — magam is elnézek a Köhögőbe. Szükségét érzem egy kis társaságnak, hogy ezt az előbbi dolgot...

Ő is legyintett. Nem fejezte be a mondatot. Vette a kalapját. Együtt mentek ki a kapun, az utcán egyik balra fordult, másik jobbra.

Pali belépett a Székács-házba. Tudta a járást, egyenesen barátja szobája felé tartott, amelynek külön bejárata volt az udvar felől. Élénk beszélge-

tést hallott ki onnan. Mikor benyitott, akkora füstöt látott, hogy az asztal körül ülő fiúk körvonalai szinte elvesztek a fehérszürke homályban. Kártyáztak.

— Szervusz, Pali. Éppen jókor jössz. Megpróbálhatod a szerencsédet.

— Szervusztok. Tudjátok jól, hogy én nem kártyázom soha.

Azok már nem is figyeltek rá. Bakkoztak. Ott ült köztük Dolinay, az osztály híres kártyása. Biztosan most is az csábította őket a játékra. Palinak element a kedve az egész estétől. Azon gondolkozott, hogy máris visszamegy haza. De attól a gondolattól, hogy az előbb lefolyt jelenet színhelyére most visszamenjen és szembenézzen lelkiismeretével, visszarettent, inkább maradt és nézte a játékot.

— Éljen Lupe Velez, — kiáltotta valamelyik fiú egy lapnál s a többi kórusban kacagott rajta.

— Hogy kerül ide Lupe Velez? — kérdezte Pali kíváncsian.

— Hát te nem tudod? Akinek szerencséje van a kártyában, annak nincs szerencséje a szerelemben. És viszont. Székács most vesztett. Nézd, milyen boldog.

Székács valóban boldogan vigyorgott, mivel szerelméről beszéltek. Nagyon büszke volt arra, hogy őt kivel hozták hírbe. Könnyed mozdulattal söpört oda a bankhoz egy pengőt.

— Gyerünk tovább. Két pengő a bank.

Pali gondolkozva nézte a pénzt. Milyen hallatlanul könnyelmű dolog ez a kártya. Két pengő! Neki bezzeg mennyit kell talpalnia, nebulókkal vesződnie,

míg két pengőt megkeres. És ezek a fiúk csak elvesznek egy kártyát egyetlen mozdulattal: már elvesztik a két pengőt. Vajjon igaz ez a kártyás-babona a játékkal és a szerelemmel? Neki most tulajdonképpen nyernie kellene, hiszen Marianneról, mióta elutazott, semmi híre nincs. Jó is volna nyerni. Vissza lehetne szerezni azt a pénzt, amit vad szerelmében kidobott táviratra és telefonra.

— Négy pengő a bank. Pali, nem akarsz lapot?

Nem Pali nyúlt a kártyáért, hanem valami ismeretlen ördög, aki ma beléje költözött. Ügyetlenül vette kezébe a lapot és nem tudta, hogy a másik kártyával mit csináljon. Sinkovics nyult oda és segített neki.

— Nyolc, — mutatta ki Torjay, aki a bankot adta.

— Kilenc, — szólt Pali helyett Sinkovics, — vidd el a négy pengőt, Pali, megnyerted. Megcsal a babád.

— Erről jó lesz nem viccelni, — szólt Pali szigorúan, de azért mohón húzta magához a négy pengőt. Roppant örült a négy pengőnek, de roppantul bosszantotta a megjegyzés. Vajjon ki miatt utazott Bécsbe Marianne?

Le akarták ültetni, hogy bankot adjon. Nem ment bele. Elhatározta, hogy még két pengőt nyer, aztán hazamegy. Hat pengő nyereséggel teljesen rendbejön. Már osztották a lapot. Már nyúlt érte.

Apja ugyanekkor ott ült a Köhögőben. A rendes cimborák voltak ott, szolidan iddogáló idősebb urak. Az őrnagy sóváran ült le közéjük. Kedélyes diskur-

zusban el akarta felejtteni, ami belülről mondhatatlanul égette.

— Adjon valami erőset. Abból a bizonyos törkölyből. De duplát.

Felhajtotta. Már néhány pillanat múlva érezte, hogy ez jót tett neki. Kevésbé ideges volt. Gondolatai megkönnyebbedtek. Kért még egy dupla törkölyt. Még valaki másnak is gusztusa támadt a törkölyre. Az egészből általános pálinkázás lett. Tizenegy órakor Szepezdy őrnagy elrikkantotta magát:

— Egy üveg pezsgőt ide, hé! Parádi vizet hozzá. Hadd öblitem le a keserűségemet! Ki hozatja a harmadik üveget? Mert a negyediket én még kihozatom! Hé, kocsmáros, mennyi hitelem van nekem ezen a középszerű helyen?

— Őrnagy úrnak nálam korlátlan hitele van.

— Hát akkor gyerünk.

— De micsoda keserűséged van neked, te Barna? Hiszen úgy élsz, mint a hal a vízben. Senkinek nincs olyan dolga, mint neked.

— Azt hagyjuk. Beszéljünk arról, hogy mit mondott a kabai asszony. Áldás, békesség

Megindult a pezsgőzés.

Hajnali fél háromkor Pali fáradtan, a sok füsttől köhögve, zúgó fejjel állott a kapuban. Vesztett tizennyolc pengőt. Ugyanekkor bizonytalan léptekkel, fütyörészve jött a Köhögő felől apja. Ott találkoztak a kapuban.

— Holnap pénzt kell keríteni, fiú. Fizetni valóm van a Köhögőben.

— Mennyi?

— Borraivalóval együtt harminchárom pengő.

— Harminchárom... az Isten szerelmére...

— Törődj a magad dolgával.

Pali nem szólt többet. Némán mentek be együtt a lakásba. Az apa úgy ment be a szobájába, hogy nem köszönt a fiának jó éjszakát.

XV.

Hosszú napokon át úgy éltek egymás mellett apa és fia, mint az idegenek. Mivel együtt étkezniök tűrhetetlen volt, az őrnagy korábban evett, Pali pedig, akinek most folytak a vizsgái és rendesen későbbben került haza, egyedül evett jóval később ugyanannál az asztalnál. Csak a legszükségesebb dolgokat beszéltek egymással. Rosszkedvűek voltak mind a ketten. Az új adósságok nyomták a háztartást, hol ez hiányzott, hol az. Pali már-már ott tartott, hogy sutba vágja az egész házvezetést, csináljon kiki, amit tud. Sőt nemcsak rosszkedvűek voltak, hanem boldogtalanok. Nem tudtak egymás nélkül élni és mégis egymás nélkül éltek, bár egymás mellett. De ez csak kínzóbbá tette a dolgot.

Az őrnagy néhány nap múlva nem bírta tovább a vívódást. Elment a papjához. Azzal szokott bizalmas és főbenjáró dolgokat megbeszélni, amiket bármilyen okból fiára nem bízhatott. Most bezárkózott vele a lelkészi irodába egy vacsora után. Két és fél óra hosszat tanakodtak.

— Akárhogy forgatom, — mondta végül a pap, — nincs itt más mód, csak egy. Ki kell a gyereket kegyetlenül ábrándítani. Nagyon fog neki fájni, ta

— Dehogy szólok, boldog vagyok, hogy magam vihetem.

Pár perc múlva már fent voltak mind a ketten a Marianne lakásán. Pali buzgón segédkezett bőrröndöket kinyitni, holmit rakosgatni. Kató is ott lábatlankodott, de ahogy szerét ejthette, inkább kifelé törekedett. Sólyomné csak előző nap este óta volt itthon Dombújváron maga is. Ezer dolga volt a konyhán, azt se tudta, hol a feje.

— Nem kaptad meg a táviratomat? — kérdezte Pali, az első alkalmas pillanatban.

— Milyen táviratot? — kérdezte csodálkozó arccal Marianne.

— Küldtem neked táviratot, válasz fizetve. Akartam tudni, nincs-e valami bajod. Kimondhatatlanul szenvedtem, hogy nem válaszoltál rá.

— Nem kaptam meg. Valami hanyagság lehetett. Egyéb leveleim is elkallódtak. Pedig meg kellett volna kapnom, hiszen úgyszólván ki sem mozdultam a szállóból. Ott voltam végig.

— És Bécsben?

Marianne felnézett.

— Hogyhogy Bécsben?

— Egy reggel felhívtalak telefonon. A portás azt mondta, hogy Bécsbe utaztál egy napra.

— Hallatlan. Micsoda szamarak. Összetévesztettek valakivel. Ki sem tettem a lábamat Pestről. Az embernek megáll az esze.

Marianne rakosgatott közben, szekrényeket nyitogatott, tárgyakat rendezett. Úgy oldalfélt beszélt Palihoz. A fiú remegve állott a szoba közepén. A bő-

röndökkal már elfogyott a tennivalója. És egyszer csak minden bevezetés nélkül megfogta a Marianne karját, mikor az asszony elhaladt mellette.

— Marianne, vedd tudomásul, hogy én megölöm magam.

Az asszony felkacagott.

— Ó, te csacsi gyerek, te. Hát olyan szerelmes vagy?

— Halálosan.

— Látod, ez kedves. Ezt egy asszony mindig örömmel hallja. De hát mi célja van annak, hogy olyan halálosan szeretsz? Remélem, nem akarsz elvenni feleségül? Vagy el akarsz venni?

— Természetes... vagy tudom is én... én már nem tudok semmit... én meg szeretnék halni... mióta elmentél, se éjjelem, se nappalom, nem tudod elképzelni, milyen rettenetes kegyetlenség volt, amit csináltál velem, hogy hír nélkül eltűntél. Az egész életem felfordult. Apámmal összeveszttem miattad...

— Ah, ez érdekes. Mi történt?

— Nem, ezt hagyjuk, nagyon fáj erről beszélni. De nekem minden mindegy. Ami legfontosabb nekem, az csak te vagy. Érted mindent odaadok, akár az életemet is.

Szepezdy Pali letérdelt a földre, átölelte a Marianne derekát és úgy nézett fel az asszonyra nyomorult, kiszolgáltatott imádattal.

— Milyen rosszul nézel ki, te fiú, igazán meglátszik rajtad, hogy odavagy. Ez mind miattam? Kezdek büszke lenni. Manapság a férfiak nem kényeztetik el az embert... Szegény gyerek te...

Marianne piroskőrmű keze rásimult a Pali fejére.

— Milyen finom hajad van. Kelj fel, bolond gyerek, mi lesz, ha benyit valaki és itt lát térdelni, ahogy ölelgeted a derekamat. Kelj fel, legyen eszed.

A fiú felkelt. Megfogta az asszony kezét.

— Beszélnem kell veled, Marianne, mert megőrülök. A szó szoros értelmében közel vagyok a megőrüléshez. Mikor adsz nekem két-három órát?

— Jaj, de mulatságos vagy, — kacagott az asszony, — mindjárt két-három órát... Csakugyan sok mondanivalód lehet. Igazán nem tudom, mikor fogok ráérni. Ma délután még el kell mennem az ügyvédhez. Nem tudom, hogy meddig fog tartani...

— Hát akkor vacsora után. Ma még nem vagy meghíva sehová. Feljövök vacsora után. Ha nem engeded, hogy feljöjjek, főbelövöm magam.

— Ne beszélj ilyen szamárságokat, mert összeaszidlak. Hogy képzeled azt, ide feljönni? Nem vagy már kisfiú, akit beengednek a női szakaszba. Ki van zárva. Egyéb se kellene.

— Marianne, te vársz valakit ma este.

Az asszony elkomolyodott.

— Nézd, kedves Pali, ez így nem fog menni. Azal nem lehet egy hölgy kegyeit elnyerni, hogy terhére vagy. Végy szépen erőt magadon és szedd össze az eszedet. Holnap délután majd összeülünk egy kicsit diskurálni, akkor majd elmondhatsz sok mindent abból, amit akarsz. Most menj haza.

— Nem megyek. Te vagy az oka, ha megőrjítetél, most nem megyek.

— Úgy. Nem mégy. Hát mit akarsz?

— Nem tudom, Veled akarok lenni. Folyton csak veled. Látni akarlak. Imádni akarlak. A lábadnál akarok ülni. A lábadnál akarok meghalni. Marianne, könyörgök neked, engedd meg, hogy vacsora után feljőjjek hozzád, holnapig én ezt nem bírom ki. Kérlek mindenre, ami szent, engedd meg, hogy feljőjjek. Én nem tudom, mi lesz velem, én megőrültem, én meghalok, én nem tudom...

Pali minden átmenet nélkül leborult a kerevetre és elkezdett zokogni. Marianne meghökkenve nézte. Hangtalanul füttyentett egyet maga elé. Egy pillanatig tanácstalanul tanakodott magában, aztán leült a síró fiú mellé. Kezét rátette a fiú fejére.

— Szegény gyerek, hát szedd össze magad, ne légy olyan csacsi. Ha megígéred, hogy jó leszel és holnapig szép türelmesen viseled magad, akkor elmegyünk holnap sétálni. Nagyot, sokáig. És sokat, sokat fogunk beszélgetni. Rendben van?

Közben símogatta a Pali fejét. A hangja melegen csengett és részvéttel teljesen, de arcán sem melegségnek, sem részvétnek nyoma sem volt. A síró fiú megfogta a fejét cirógató kezét és vadul, görcsösen csókolgatni kezdte.

— Meghalok érted... meghalok érted...

— Dehogyan halsz, te bolond gyerek, dehogyan halsz... Sőt élni fogsz, még pedig nagyon jól. A nyáron lejössz hozzám Antibesba, ahogy megbeszéltük. Ott együtt leszünk egész nap, folyton-folyton. Most szépen mosd meg a szemedet, mert meglátszik, hogy sírtál. És holnap délután gyere fel értem, megyünk sétálni. Negyed négykor, mint a multkor, emlékszel?

— Esküdj meg, hogy ma este nincs nálad senki. Én megőrülök a féltékenységtől. Én már ott tartottam, hogy itt hagyom az érettségit és felmegyek utánad. Arra is gondoltam, hogy megmérgezem magam. Ez valami rettenetes. Esküdj meg, hogy csak engem szeretsz.

Marianne egyre jobban megdöbbsent. Ennek fele sem tréfa. Egyéb sem kell, mint megesküdni, hogy ő csak Palit szereti. Szépen vagyunk. Úgyesen kitért a felszólításnak.

— Szóval esküdjem meg, hogy ma este nincs nálam senki. Azt hiszem, csakugyan megőrültél. Amellett igen sértően viselkedel egy úrinővel szemben. Nem szégyelled magad? Ha nem szeretnélek ennyire, már rég kidobtalak volna. Hogy mersz engem gyanusítani?

— Bocsáss meg, én már azt sem tudom, mit beszélek.

— Jól van, megbocsátok. Most menj szépen haza és holnap délután gyere fel értem. Na, egy-kettő, Lássuk, hogyan viseled magad.

Pali felállott. Kissé támoltyogva. Dacosan indult az ajtó felé, onnan aztán visszafordult.

— Ez mégis gyanus, hogy a ma estére nem akarsz megesküdni. Biztosan jött veled valaki Pestről, aki itt bujkál a városban és vacsora után el fog hozzád jönni. De én figyelmeztetlek, hogy azt az embert megölöm.

— Bizonyisten megnevetteted az embert. Hát jól van: esküszöm mindenre, ami szent, hogy ma este

nem várok senkit. Meg vagy elégedve? Most szervusz, mert sok dolgom van.

— Imádlak és meghalok érted!

— Kedves vagy, szervusz.

Pali kiment a szobából.

Az előszobában Katót találta, aki szorgalmasan dörzsölte egy törölőruhával a ruhafogas alját. Ügyet sem vetett rá. Elment mellette. De Kató utánaszólt.

— Pali.

— Mit akarsz, most nagyon ideges vagyok.

— Olyan nagy örömem van, szeretném neked elmondani.

Pali megállt. Elrestellte magát.

— Mi az a nagy öröm?

— Csak menj le, azonnal lemegyek hozzád és elmondom. Óriási nagy dolog.

Pali vállat vont. Igent bólintott és lesietett a lépcsőn. Pár pillanat múlva ott volt mellette Kató.

— Óriási nagy dolog van. Gazdag lány lettem, képzeld. Kisült Pesten, hogy Miskovszky miránk hagyta a házát. Négyemeletes ház a Ferenc-körúton. Nagyon kevés teher van rajta. Azt mondta az ügyvéd Pesten mamának, hogy két hónapon belül már át is lesz írva telekkönyvileg, képzeld. És az volt az első kérdésem, mikor mama ezt nekem mesélte, hogy van-e a házunkban kétszobás lakás fürdőszobával és mama nevetett és azt mondta, hogy neki is első dolga volt ezt megnézni. Hát van. Nektek nagyon olcsón fogjuk kiadni, megjegyzem. Nem örülsz? Látnod, én tulajdonképpen haragszok rád, de most

olyan nagy örömem van, hogy még azt is elfelejtettem. Nem örülsz?

Pali megfogta a Kató kezét.

— Katókám, én olyan boldogtalan vagyok, hogy az rettenetes...

XVI.

Aznap este apa és fia ugyanolyan néma idegenségben jártak-keltek a két szobában, mint egy ideje mindennap. Külön vacsoráztak. Az őrnagy már régen készen volt a maga vacsorájával, mikor Pali dült arccal megérkezett valahonnan és leült enni. Az apa rá sem nézett fiára. Valahova indult hazulról.

Nem is ment messzire. Csak fel az emeletre.

Marianne is túl volt már a vacsorán. A kereveten heverészett, onnan kiáltotta ki a kérdést, hogy ki az. S mikor a Szepezdy őrnagy hangját meghallotta, igen nyájasan kiáltotta ki, hogy szabad.

Az őrnagy belépett. Otthonosan foglalt helyet a kerevet mellett egy karosszékbén. A háziasszony kínálására rágyújtott maga is.

— Hát mesélj, mi mulatságos van odafenn Pesten.

— Nem igen tudok én semmi mulatságosat. Ügyszólván ki sem mozdultam a szállóból. Egy francia barátnőm volt Magyarországon, az ő kedvéért mentem fel, mert táviratozott értem.

— Mink meg itthon nem tudtuk mire vélni, hogy úgy eltűntél, mint a kámfor. Egy szép napon nem voltál sehol. Beszéltél már az ügyvédeddel?

— Beszéltem. Bár ne beszéltem volna vele soha az életben. Bár soha ide a ti Dombújvárotokba a lábamat be ne tettem volna.

— Nono. Mi ez a nagy elkeseredés? Rossz ujságok vannak?

— Mára kiderült, kedves rokon, hogy jobb lett volna, ha soha fel nem bukkanok itt, mint váratlan örökös. Hadd ettétek volna meg ti magatok a békát. A híres-nevezetes Szentmiklóssy-örökséget nem lehet átvenni. Jakobovics kiszámította, hogy ha átveszem, évi nyolcezer pengő a legkevesebb, amit ráfizetek. És ez még nagyon enyhe számítás. Holnap hivatalosan le fogok mondani az örökségről. Csitt, csak... Nem jár ott kint valaki?

— Talán Kató motoszkál ott, vagy az anyja?

— Nem, nem. Mintha valaki lopódkodott volna. Ez egész más nesz volt, nekem ilyesmire kitűnő fülem van.

— Csak maradj, majd kinézek.

Az őrnagy felkelt és kinyitotta a másik szobába vezető ajtót. Egyetlen pillantással felfedezte a fiát, aki az ajtónyitásra hirtelen a sarokba húzódott. Az őrnagy agya villámgyorsan működött. Körülnézett szép nyugodtan a homályos szobában, a küszöbön állva. Csak éppen oda nem nézett, ahol fiát tudta, aztán nyugodtan így szólt:

— Képzeldtél. Nincs itt egy lélek sem.

— Furcsa. Meg mertem volna esküdni, hogy valaki settenkedik odaát. Azt a kis Katót már rajtakaptam, hogy hallgatódzott. A leghalkabb beszédet is áthallani. Na mindegy. Ezen a nagyszerű

appartmánon is túl leszek már holnapután. Igyekszem elfelejteni, hogy valaha is itt laktam.

Az őrnagy betette az ajtót és visszaült a kerevet mellé. A szíve nagyon dobogott, de mindenáron uralkodott magán. Csak most, csak most, — mondogatta magában — csak most ne hagyj el, eszem...

— Vagyis itt fogsz hagyni bennünket.

— Itt bizony, kedves Barnám.

— Elképzelem, hogy nem sok örömmel fogsz visszaemlékezni erre a kis kirándulásra. Az öreg Baldrige mellett mégis csak kellemesebb az élet, mint ebben az unalmas kis fészekben.

Marianne meghökkenve nézett rokonára.

— Ki mellett?

— A barátod mellett, — felelt nyugodtan az őrnagy — az öreg Baldrige mellett. Akinek a házában lakol Antibesban. Meg tudlak érteni, hogy ezt az örökséget ambicionáltad, mert ha ez komoly vagyon, akkor az öreget jobban sarokba tudtad volna szorítani. De hát így sem rossz. Mindenesetre jobb, mint Marcoponte gróf mellett. Ez a Baldrige legalább nem lopja ki a füledből a gyöngyöt, mikor alszol.

Marcoponte grófné dermedten nézett az őrnagyra.

— Ez mind hazugság, — próbált védekezni — honnan veszed ezeket a képtelenségeket?

— Nézd, édes fiam, mit okoskodol, beszéljünk úgy, ahogy beszélni kell. Tudok rólad mindent. Még Marcoponte grófról is tudok mindent. Azt is, hogy parkettáncos volt a nizzai Negresconál. Azt is,

hogy volt egy partnere, akit elvett feleségül és aki-
vel a „Danse tourbillon“ című variété-produkciót
eszelték ki. Azt is, hogy számos francia orfeumban
igen csinos sikereid voltak, mint táncosnőnek. Ezt
mind tudom. De azt is, hogy nagyon csinos vagy.
És hogy én nem vagyok fából.

— Barna, ez rettenetes. Tagadhatnék körömsza-
kadtig, de nem sok értelme van. Én neked nem is
akrok hazudni. Mi van abban, hogy meg akartam
keresni a kenyeremet? Közben én mindig tisztel-
séges maradtam. Hiszen te ismertél lánykoromban.
Én kifogástalan úrilány voltam. Nekem férfi még
a kezemet sem foghatta meg soha. Később anyám
miatt kénytelen voltam elmenni a háztól és kire-
pültem a nagy világba. De ott is az maradtam, aki
voltam. Hogy felleptem? Jeritza is fellepett. Ez is
olyan kenyérkereset, mint a többi. Nincs jogod fel-
tételezni...

— Mondd, Marianne, nem vagy kíváncsi, honnan
veszem ezeket a kitűnő és pontos értesüléseket?

Kis szünet után Marianne arcán kényszeredett
mosoly jelent meg.

— Nem tagadom, kíváncsi vagyok. Valósággal
hihetetlen az egész.

— Megmondom. Ma valami lovagias ügyben a
Kaszinóban akadt dolgom. Korábban érkeztem és az
elnöki szobában vártam a többiekre. Végighallgat-
tam, mikor egy borotvált fiatalember ajánlkozott
krupiénak. Az elnökünkkel tárgyalt. Az elnök apróra
kikérdezte, hogy hol volt eddig. Hangzatosan elő-
adta, hogy végigszolgált az egész Rivierát. Többek
között Antibes-t is említette. Erre már én is közbe-

szóltam és intéztem egy pár kérdést hozzá. Úgy ötödik-hatodik kérdés gyanánt azt tudakoltam tőle, nem ismert-e egy Marcoponte grófné nevű hölgyet Antibesban. Láttad volna azt a finom mosolyt, amely az arcán megjelent. Elkezdett mesélni rólad. Egy jó negyedóráig ömlött belőle a szó. Engedd el a részleteket.

— Csupa hazugság.

— Hiszen azt sem tudod, hogy miket mondott. Hátha azt mondta, hogy nagyszerű úrihölgy vagy Antibesban? Na, ne félj, nem azt mondta.

— Ki volt ez a csirkefogó?

— A művésznevét nem tudom. Az igazi neve Dupuj. Volt itt valaha egy szegény borügynök, annak a fia. Most Berlinben volt, de onnan kitették a szűrét. Hazajött. Azt hitte, hogy a dombújvári kaszinóban jelent valamit krupiének lenni. Nem tudja a boldogtalan, hogy a Kaszinó nemsokára kénytelen lesz becsukni, mert a tagdíjak nem folynak be, a kártya pedig teljesen megszűnt. De ne térjünk el a tárgytól. Azt említetted az előbb, hogy ismertelek úrilány korodban. Rám magamra hivatkoztál tanu gyanánt, hogy micsoda egy megközelíthetetlen úrilány voltál. Ez egy kicsit sértő rám nézve. Mert azt hittem, hogy azt az egy negyedóráig tartó csókot, amely akkor lezajlott közöttünk, nem lehet elfelejteni. Te úgy látszik, elfelejtetted.

Marianne felkelt a kerevetről. Kiegyenesedett rokona előtt.

— Nézd, Barna, én nem vagyok gonosz nő, csak szerencsétlen. De ha bántanak, akkor gonosz tudok lenni. Te most idejöttél, hogy minden ok nél-

kül kínozz és megalázz engem. Hát ezért meg fogok neked fizetni. Ott, ahol legjobban fáj. Úgy meggyötröm a fiadat, hogy véres könnyeket fogtok sírni mind a ketten.

— Na ne mondd. És hogy fogod ezt csinálni? Hiszen te abba a gyerekbe szerelmes vagy. Nem tudod te őt kínozni.

Marianne vadul felkacagott.

— Én? Szerelmes? Abba a kölyökbe? Azt hiszem, megőrültél. Nem mondom, egy pillanatig tetszett. Ott az úszóversenyen. De csak mert sikere volt. Akinek sikere van, az mindig tetszik a nőknek. De aztán megúntam. Egyszer éjszaka, mikor hazajöttem, ott lesett rám a kapu alatt. Volt bennem egy kis pezsgő, megcsókoltam. Attól aztán úgy megbolondult, hogy tűrhetetlen lett. Táviratozott. Óriási! Majd megpukkadtam a méregtől, mikor a táviratot megkaptam. Hát már olyan öreg vagyok, hogy gimnazisták bolondulnak belém? Felhívott telefonon, mikor felszaladtam Bécsbe, ahol várt valaki. De milyen rendes valaki. És ha láttad volna, mit csinált itt ma délután ez a kölyök. Egyenesen megrémített. Talán még meg is sajnáltam szegény kis férget, ahogy itt vergődött. Utáltam és úntam, de sajnáltam. Csakhogy most nem fogom sajnálni. Úgy meggyötröm, amíg itt vagyok, hogy ordítani fogtok a fájdalomtól mind a ketten. Képes vagyok egy-két nappal tovább itt maradni csak azért, hogy visszakapjad tőlem ezt a pár kedvességet, amiben ma este részesítettél. Akkor aztán nyafoghat az anyja után. Taknyos.

— Az anyját talán hagyd ki a játékból.

— Ó Istenem, Olchváry Magda. De nagy dolog. Penészes kis béka volt, mindig útáltam...

Az őrnagy magából kikelve pattant fel. Olyan mozdulatot tett, mint aki torkon akar ragadni valakit. De a mozdulat félúton megállott. Az ajtó felcsapódott és felismerhetetlenül dúlt arccal, mint egy tébolyodott, Pali rohant be. Valami vad és hörgő állati hang tört ki belőle, ahogy Mariannera akart rontani. Apja elébe állott. A fiú félre akarta tolni.

— Pali! Egy nőt megütni?

Pali fuldokolva, nyögve, kitörő zokogással lökte ki magából a szavakat:

— Ez? Nő? Hát nő ez?

Hirtelen sarkon fordult és kirohant a szobából. Apja azonnal utána. De még ráért visszakiáltani:

— Ajánlom, hogy holnap takarodj a városból. A lépcsőn rákiáltott a fiúra:

— Azonnal állj meg.

A gyerek megállt és nekidőlt a falnak. Apja odament hozzá. Átkarolta a vállát, úgy kísérte tovább. Betámogatta a lakásba. Ott a gyerek tekintete ráesett az anyja képére. Eddigi zokogása ettől keserves, panaszos sírássá változott, ahogy csak kisgyerekek tudnak sírni. Átkapta apja nyakát.

— Apa... hát mit csináltam én... hogy tettem ezt... most már én örökre utálni fogom magamat... pizok fráter vagyok... hogy lehet nekem tovább élni... apa... mondd meg nekem, hogy tettem ezt...

Közben görcsösen ölelte apja nyakát, könnyektől nedves arcát odaszorította apja borostás arcá-

hoz. Egyszer nyolc éves korában tett így, mikor középfülgyulladás volt és nagy fájdalmai ellen apja görcsös ölelésébe menekült. S az őrnagy most is úgy tett, mint akkor. Simogatta a könnyektől nedves arcot, dédelgette a kisfiút, cirógatta, vigasztalta.

— Nincsen semmi baj, drága kisfiam, gyere, feküdj le szépen, majd elmúlik, nem fog fájni. Gyere, drága kis öregem...

XVII.

Pali és Kató angol órát tartottak. Katónak széles jókedve volt, mindenben nevetett és angol társalgás helyett mindenre magyar megjegyzéseket tett.

— Meg vagy örülve! — mondta valamire Palinak.

— Say it English, — szólt szigorúan Pali, — „you are mad“.

— You are mab, — mondta szélesen a kislány.

— Ördögöt Mab. Mab, az egészen más.

— Mi a Mab?

— Úgy hívják angolul a tündérkirálynőt.

Ebben a pillanatban Pali erősen elpirult.

— Mi jutott eszedbe, hogy úgy elpirultál?

— Semmi közöd hozzá.

Még jobban elpirult Pali, de már el is nevette magát. Átnyúlt az asztalon, hogy barátsága jeléül megfogja a Kató kezét. De most váratlanul Kató pirult el. Zavartan visszahúzta a kezét. Pali

csodálkozva pillantott rá. Mi lelte ezt a Katót, miért húzza el a kezét? Kató véghetetlen zavarban ott ült vele szemközt. Bámulatos, milyen csinos lett ez a lány, gondolta magában Pali. Máról holnapra. Szinte huszonnégyszer óra alatt. Hány éves ez a Kató? Szent Isten, csakugyan: tizenhat éves. Nézte a lányt csodálkozva és álmélkodva.

Itt van vége a történetnek. Hagyjuk őket kettesben. Nem tudhatjuk, mi történik még valaha közöttük. Ki tudhatná azt előre megmondani, hogy mi lesz négy-öt esztendő múlva?

Vége

Országos Széchényi Könyvtár

HARSÁNYI ZSOLT

AZ ÜSTÖKÖS

Petőfi életének regénye

Petőfi Sándornak, ennek a halhatatlan magyar zseninek tündöklése olyan, mint egy bűvös magyar mese. Mint az üstökös, felrohant az égre, hogy bevilágítsa a magyar éjszakát. Fellobogott, de nem hullt le a világűrbe; mint álló csillag ragyog a halhatatlanságban.

Ára három kötetben 9 pengő.

Singer és Wolfner
Irodalmi Intézet R.-t. kiadása.

HARSÁNYI ZSOLT

EMBER KÜZDJ...

Madách életének regénye

Ez a hatalmas regény Madách gyermekkorával kezdődik és a tragikus, küzdelmes életen keresztül, az utolsó, boldogító szerelmen át, a költő halálával végződik.

Ára három kötetben 9 pengő.

*Singer és Wolfner
Irodalmi Intézet R.-t. kiadása.*

HARSÁNYI ZSOLT

SZÓLALJ, SZÓLALJ, VIRRASZTÓ!

Zrinyi, a költő életének regénye.

Egy emberi léleknek, a legemberibb vonásokat kereső tanulmánya ez a regény. Méltó példája a szép történeti regénynek.

Ára két kötetben 6 pengő.

Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt.
kiadása.

50

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

95711

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK